ΔΕΛΤΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Περιφέρεια Πελοποννήσου

(NUTS2 — EL65)

Περίοδος αναφοράς: Μάρτιος 2026 - Οκτώβριος 2024

Έργο: «Κέντρο Καινοτομίας για το Λιανικό Εμπόριο» (κωδικός ΟΠΣ 6002934)

Υποέργο 1: «Σύγχρονες Υπηρεσίες προς τις ΠΜΕ & ΜΜΕ του Εμπορίου»

Πακέτο εργασίας ΠΕ 1.3.2: Επικαιροποίηση δεδομένων της «Γεωβάσης»

Το παρόν δελτίο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του υποέργου 1 «Σύγχρονες Υπηρεσίες προς τις ΠΜΕ & ΜΜΕ του Εμπορίου» της Πράξης: «Κέντρο Καινοτομίας για το Λιανικό Εμπόριο» (κωδικός ΟΠΣ 6002934), η οποία είναι ενταγμένη στο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα 2021-2027» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ+) και από εθνικούς πόρους.

Πίνακας Περιεχομένων

Κεφάλαιο 1 — Με Μια Ματιά 4
1.1 Διοικητικό και Γεωγραφικό Πλαίσιο 4
1.2 Αναλογία Επιχειρήσεων ανά Κάτοικο 4
1.3 Εμπορικός Τομέας: Βασικά Μεγέθη 5
1.4 Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου 5
1.5 Συντελεστές Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ) 6
1.6 Χωρική Κατανομή και Ανισοκατανομή 8
1.7 Δυναμική και Αναδυόμενες Ζώνες 11
1.8 Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI) 13
Κεφάλαιο 2 — Γενική Εικόνα Επιχειρηματικότητας 15
2.1 Κατανομή σε Επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας 15
2.2 Ρυθμοί Ανάπτυξης ανά ΠΕ 16
2.3 Νομικές Μορφές 17
2.4 Κλαδική Σύνθεση 18
2.5 Χωρική Συγκέντρωση και Ανισότητες 20
Κεφάλαιο 3 — Χωρική Διάσταση Επιχειρηματικότητας 23
3.1 Επιχειρηματική Πυκνότητα ανά Δήμο 23
3.2 Κλαδική Σύνθεση ανά Δήμο 25
3.3 Τυπολογία Δήμων 29
3.4 Αναδυόμενες Εμπορικές Ζώνες 31
Κεφάλαιο 4 — Εμπορικός Τομέας Αναλυτικά 35
4.1 Γενικά Εμπορίου 35
4.1.1 Μέγεθος και Συμμετοχή 35
4.1.2 Δείκτες Δυναμικής 37
4.2 Ανάλυση Λιανικού Εμπορίου 38
4.2.1 Γενική Επισκόπηση Λιανικού Εμπορίου 38
4.2.2 Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Λιανικού Εμπορίου 39
4.2.3 Χωρική Κατανομή Λιανικού Εμπορίου 41
4.2.4 Εξειδίκευση και Ποικιλομορφία Λιανικού Εμπορίου 43
4.2.5 Χωρική Ανισότητα Λιανικού Εμπορίου 44
4.2.6 Shift-Share Ανάλυση Λιανικού Εμπορίου 45

4.2.7 Κρίσιμα Σημεία Λιανικού Εμπορίου 47
4.3 Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου 48
4.3.1 Γενική Επισκόπηση Χονδρικού 48
4.3.2 Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Χονδρικού Εμπορίου 49
4.3.3 Χωρική Κατανομή Χονδρικού Εμπορίου 51
4.3.4 Εξειδίκευση και Ποικιλομορφία Χονδρικού 53
4.3.5 Χωρική Ανισότητα Χονδρικού Εμπορίου 54
4.3.6 Shift-Share Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου 56
4.3.7 Κρίσιμα Σημεία Χονδρικού Εμπορίου 57
Κεφάλαιο 5 — Το Εμπόριο σε Αριθμούς: Συνθετική Ανάγνωση 59
5.1 Κυρίαρχοι Κλάδοι του Εμπορίου 59
5.2 Δυναμική και Μεταβολές 61
5.3 Σχέση με την Τοπική Οικονομία 63
5.4 Εμπορικές Ενότητες με Σημείο Αναφοράς 65
Κεφάλαιο 6 — Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI) 67
6.1 Σύνθεση του Δείκτη 67
6.2 Κατάταξη Περιφερειών — Η Θέση της Πελοποννήσου 68
6.3 Διαρθρωτική Ανάγνωση 69
Κεφάλαιο 7 — Σύνοψη 70
Μεθοδολογικές Επισημάνσεις 72
Α. Πηγή Δεδομένων και Κάλυψη 72
Β. Εκκαθάριση Μητρώου ΓΕΜΗ 72
Γ. Ομαδοποίηση Κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ 72
Δ. Δείκτες Ανισότητας 73
Ε. Ανάλυση Shift-Share 73
ΣΤ. RBDI 73
Ζ. Επιφυλάξεις Ερμηνείας 74

Κεφάλαιο 1 — Με Μια Ματιά

1.1 Διοικητικό και Γεωγραφικό Πλαίσιο

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου (NUTS2: **EL65**) αριθμεί **539.535** μόνιμους κατοίκους (απογραφή ΕΛΣΤΑΤ 2021), που την κατατάσσουν στην **5η θέση πανελλαδικά** σε πληθυσμό. Διοικητικά διαρθρώνεται σε **5 Περιφερειακές Ενότητες** (ΠΕ Αργολίδας, ΠΕ Αρκαδίας, ΠΕ Κορινθίας, ΠΕ Λακωνίας, ΠΕ Μεσσηνίας) και **26 Δήμους**, καλύπτοντας έκταση **15.490 τετραγωνικών χιλιομέτρων** στη χερσόνησο της νότιας ηπειρωτικής Ελλάδας. Σε γεωγραφικό επίπεδο, η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται από έντονο εναλλασσόμενο ανάγλυφο: εκτεταμένες πεδινές εκτάσεις στη Μεσσηνία, την Αργολίδα και την Κορινθία, ορεινούς όγκους στην ενδοχώρα της Αρκαδίας (Μαίναλο, Πάρνωνας) και της Λακωνίας (Ταΰγετος), καθώς και εκτεταμένο παράκτιο μέτωπο που περιβάλλει τη χερσόνησο. Η αναπτυξιακή εικόνα διαρθρώνεται σε **δύο διακριτές αναπτυξιακές ζώνες**: ένα **παράκτιο τουριστικό τόξο** (Ναύπλιο, Επίδαυρος, Ερμιόνη, Μονεμβασιά, Πύλος) και έναν **αγροτικό πυρήνα στην ενδοχώρα** με ισχυρή παρουσία κατά μήκος των πεδινών εκτάσεων. Η **αγροτοδιατροφική** παραγωγή της Περιφέρειας είναι πανελλαδικής εμβέλειας: τα **ελαιοκομικά προϊόντα**, ιδίως της Μεσσηνίας και της Λακωνίας, αποτελούν εξαγωγικά προϊόντα διεθνούς αναγνώρισης, ενώ οι ΠΕ Αργολίδας και Λακωνίας συγκεντρώνουν περί το **60% της πανελλαδικής παραγωγής πορτοκαλιών**, με σημαντική παραγωγή λεμονιών στη Λακωνία. Η **ΠΕ Κορινθίας**, λόγω της γειτνίασής της με την Αττική και του **σύγχρονου εθνικού οδικού δικτύου**, αποτελεί έναν από τους **βασικούς τροφοδότες** της μητροπολιτικής αγοράς της Αττικής σε αγροτικά προϊόντα. Σημαντικό αναπτυξιακό ζήτημα αποτελεί η σε εξέλιξη **απολιγνιτοποίηση** στην ευρύτερη περιοχή του **Δήμου Μεγαλόπολης** (ΠΕ Αρκαδίας), όπου η εξορυκτική δραστηριότητα παραμένει κυρίαρχη παρά τη μετάβαση που **έχει δρομολογηθεί**. Διοικητική έδρα της Περιφέρειας είναι η **Τρίπολη** (στην ΠΕ Αρκαδίας), ενώ ο **Δήμος Καλαμάτας** (στην ΠΕ Μεσσηνίας) αποτελεί τον σημαντικότερο οικιστικό και επιχειρηματικό πόλο της Περιφέρειας.

1.2 Αναλογία Επιχειρήσεων ανά Κάτοικο

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου καταγράφονται συνολικά **51.623 επιχειρήσεις** (Μάρτιος 2026), αριθμός που την κατατάσσει στην **5η θέση πανελλαδικά** σε απόλυτο μέγεθος επιχειρηματικής βάσης. Η πυκνότητα διαμορφώνεται σε **95,68 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους**, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην **5η θέση πανελλαδικά** και ελαφρώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο των **94,3 επιχειρήσεων ανά 1.000 κατοίκους**.

Μεταξύ των ηπειρωτικών Περιφερειών της χώρας, η Πελοπόννησος είναι η μοναδική — μαζί με την Αττική (98,9)— που ξεπερνά τον εθνικό μέσο όρο πυκνότητας. Οι υπόλοιπες ηπειρωτικές κυμαίνονται από **70,9** (Ανατολική Μακεδονία και Θράκη) έως **88,2** (Κεντρική Μακεδονία), εύρημα συμβατό με τη συνύπαρξη παράκτιας τουριστικής δραστηριότητας και αγροτοδιατροφικού πυρήνα ενδοχώρας, που υποστηρίζει πολλαπλές μικρότερες επιχειρηματικές μονάδες κατά μήκος της παραγωγικής αλυσίδας.

Πίνακας 1.1 — Βασικοί Δείκτες Περιφέρειας

Δείκτης	EL65	Εθνικό	Σχόλιο
Ενεργές επιχειρήσεις (Nt)	51.623	988.153	Μερίδιο 5,2% επί εθνικού
Επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους	95,7	94,3	Κάτω από εθνικό μέσο
CSTB — Μερίδιο εμπορίου	25,60%	24,68%	Κάτω από εθνικό μέσο
CGR — Ρυθμός ανάπτυξης εμπορίου	5,27%	8,79%	Κοντά στον εθνικό μέσο
LQ Εμπορίου (σύνολο)	1,04	1,00	Οριακή υποεκπροσώπηση
LQ Λιανικού	1,11	1,00	Σχεδόν στον εθνικό μέσο
LQ Χονδρικού	0,89	1,00	Σαφής υποεκπροσώπηση
Συντελεστής Gini (επίπεδο Δήμων)	0,412	—	Σχετικά διάσπαρτη, πολυκεντρική δομή
Δείκτης Theil intra-zone	89,8%	—	Ανισοκατανομή κυρίως εντός ΠΕ
RBDI — Δείκτης Περιφ. Επιχ. Δυναμικής	0,432	—	Μέτρια δυναμική (7η/13)

1.3 Εμπορικός Τομέας: Βασικά Μεγέθη

Σε σύνολο **51.623 επιχειρήσεων** της Περιφέρειας Πελοποννήσου, οι **13.217** δηλώνουν εμπορική δραστηριότητα ως κύριο ΚΑΔ[1], εκ των οποίων **9.429** ανήκουν στο **λιανικό εμπόριο** και **3.788** στο **χονδρικό εμπόριο**. Το Μερίδιο Εμπορίου επί του Συνόλου της Επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας (CSTB — Commerce Share on Total Business) διαμορφώνεται σε **25,60%**, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην **7η θέση πανελλαδικά** και οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (~24%), εύρημα συμβατό με τη σταθερή παρουσία του εμπορικού τομέα στην οικονομία της Περιφέρειας.

Ο Συντελεστής Χωροθέτησης Εμπορίου (LQ — Location Quotient) διαμορφώνεται σε **1,04** για το σύνολο του εμπορικού τομέα (**7η θέση πανελλαδικά**), τιμή οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Εμβαθύνοντας στους κλάδους του εμπορίου, το λιανικό εμπόριο εμφανίζει **LQ = 1,11** (**7η θέση πανελλαδικά**), τιμή πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, ενώ το χονδρικό εμπόριο διαμορφώνεται σε **LQ = 0,89** (**6η θέση πανελλαδικά**), τιμή **κάτω από τον εθνικό μέσο όρο**. Η διαφορετική αυτή εικόνα μεταξύ λιανικού και χονδρικού εμπορίου αποτελεί ένδειξη **εξάρτησης της Περιφέρειας από εξωπεριφερειακά διαμετακομιστικά κέντρα**, κυρίως την **Αττική** και τη **Δυτική Ελλάδα** (μέσω της Πάτρας), τα οποία λειτουργούν ως κόμβοι τροφοδοσίας της Πελοποννήσου.

1.4 Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου

Ο Ρυθμός Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR — Commerce Growth Rate) της Περιφέρειας Πελοποννήσου για την περίοδο **Οκτώβριος 2024, Μάρτιος 2026** διαμορφώνεται σε **+5,27%** (**9η θέση πανελλαδικά**), τιμή σαφώς χαμηλότερη του εθνικού μέσου όρου (+8,79%). Στους δύο κλάδους του εμπορίου, το λιανικό εμπόριο καταγράφει **CGR +4,48%** και το χονδρικό εμπόριο **+7,31%** (αμφότερα στην **9η θέση πανελλαδικά**), εύρημα που υποδηλώνει σχετικά ισχυρότερη επίδοση του χονδρικού εμπορίου σε σχέση με το λιανικό, η οποία συνδέεται με

[1] Ως εμπορικές επιχειρήσεις νοούνται όσες έχουν δηλώσει ως κύριο τους ΚΑΔ ένα από τα 46.x.x (χονδρικό εμπόριο) ή 47.x.x (λιανικό εμπόριο), σύμφωνα με το NACE Rev. 2 (ΣΤΑΚΟΔ 2008).

την αγροτοδιατροφική αλυσίδα που τροφοδοτεί την Αττική και άλλα κέντρα κατανάλωσης· αλυσίδα η οποία ωστόσο, όπως αναφέρθηκε στην Παρ. 1.3, **υπολείπεται έναντι του εθνικού μέσου όρου** (LQ χονδρικού 0,89).

Στις νέες εγγραφές, ο Ρυθμός Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBFR — Commerce Business Formation Rate) διαμορφώνεται σε **56,55%**, μία από τις χαμηλότερες τιμές της χώρας (**12η θέση πανελλαδικά**). Λίγο πάνω από τις μισές νέες επιχειρήσεις της περιόδου ανήκουν στον εμπορικό τομέα, εύρημα που υποδεικνύει χαμηλότερη ένταση νέων εμπορικών εγχειρημάτων σε σύγκριση με άλλες Περιφέρειες της χώρας.

Στις διαγραφές, ο Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR — Commerce Business Closure Rate) ανέρχεται σε **5,80%** (**6η θέση πανελλαδικά**), ελαφρώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (5,48%). Ο συνδυασμός σχετικά χαμηλού CBFR και ελαφρώς αυξημένου CBCR αποτυπώνει **εμπορική δραστηριότητα** με χαμηλότερη κινητικότητα έναντι του εθνικού μέσου όρου.

Γράφημα 1.1 — Βασικοί Δείκτες Εμπορίου: Πελοπόννησος vs Εθνικό

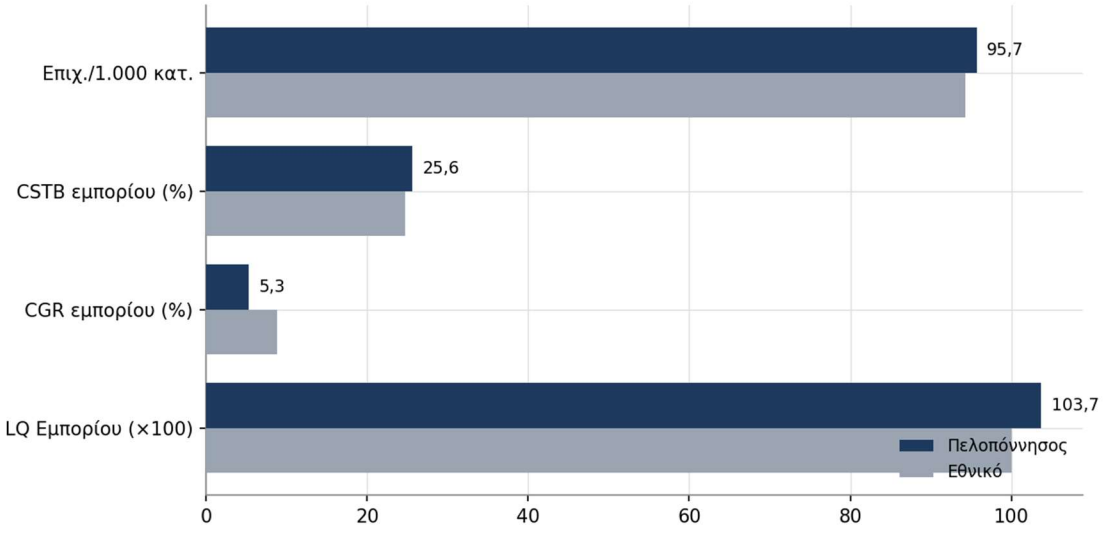

Σημειώνεται ωστόσο ότι οι ρυθμοί διαγραφών της περιόδου ενδέχεται να έχουν επηρεαστεί από την εκκαθάριση του μητρώου ΓΕΜΗ (αναλυτική αναφορά στο **Κεφ. 2.2**), παράγοντας που πιθανόν έχει οδηγήσει σε υποεκτίμηση της καθαρής αναπτυξιακής δυναμικής.

1.5 Συντελεστές Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ)

Οι Συντελεστές Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ — Location Quotient) αποτυπώνουν τη σχετική θέση του εμπορικού τομέα της Περιφέρειας έναντι της εθνικής τομεακής δομής: τιμές LQ άνω του εθνικού μέσου όρου υποδηλώνουν υπερεκπροσώπηση, ενώ τιμές κάτω από αυτόν υποδηλώνουν υποεκπροσώπηση. Η συνολική εμπορική δραστηριότητα της Πελοποννήσου εμφανίζει LQ = 1,04 (7η θέση πανελλαδικά), οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, με το λιανικό εμπόριο στο 1,11 (7η θέση πανελλαδικά) και το χονδρικό εμπόριο στο 0,89 (6η θέση πανελλαδικά, κάτω από τον εθνικό μέσο όρο).

Από τις **20 ομαδοποιημένες κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ** του εμπορικού τομέα (11 λιανικού εμπορίου και 9 χονδρικού εμπορίου)[2], **9 ξεπερνούν τον εθνικό μέσο όρο** (7 στο λιανικό εμπόριο και 2 στο χονδρικό εμπόριο), εύρημα που αποτυπώνει **εμπορικό προφίλ με ευρεία λιανική βάση και στοχευμένη χονδρεμπορική εξειδίκευση**, με τη δεύτερη να επικεντρώνεται στην αγροτοδιατροφική αλυσίδα.

Στο λιανικό εμπόριο, σημαντική υπερεκπροσώπηση σε **απόλυτο μέγεθος** εμφανίζουν το **Λιανικό Εμπόριο Τροφίμων, Ποτών & Καπνού** (RET_FOOD: 2.867 επιχειρήσεις, LQ = 1,28), το **Λιανικό Εμπόριο Οικιακού Εξοπλισμού, Δόμησης & Κήπου** (RET_HOME: 1.780 επιχειρήσεις, LQ = 1,23) και το **Λιανικό Εμπόριο Ένδυσης, Υπόδησης & Αθλητικών** (RET_FASHION: 1.459 επιχειρήσεις, LQ = 1,07), ευρήματα που σχετίζονται με την κάλυψη των καθημερινών αναγκών τόσο των μόνιμων κατοίκων όσο και της εποχικής τουριστικής δραστηριότητας.

Σε **χαμηλότερη απόλυτη βάση**, η υψηλότερη σχετική τιμή λιανικού εμπορίου καταγράφεται στο **Λιανικό Εμπόριο Καυσίμων & Μεταφορών** (RET_FUEL: 535 επιχειρήσεις, **LQ = 1,60**), εύρημα που σχετίζεται με τη διέλευση του σύγχρονου εθνικού οδικού δικτύου που συνδέει την Αττική με τη νότια Πελοπόννησο, καθώς και με το ιδιαίτερα εκτεταμένο οικιστικό δίκτυο της Περιφέρειας. Ακολουθούν το **Λιανικό Εμπόριο Βιβλίων, Πολιτισμού & Ψυχαγωγίας** (RET_CULTURE: 260 επιχειρήσεις, LQ = 1,08), το **Λιανικό Εμπόριο Ηλεκτρονικών & Τεχνολογίας** (RET_TECH: 220 επιχειρήσεις, LQ = 1,07) και οι **Υπαίθριες Αγορές & Λοιπό Λιανικό Εμπόριο** (RET_OTHER: 228 επιχειρήσεις, LQ = 1,01).

Στο **χονδρικό εμπόριο**, την κορυφαία θέση κατέχει το **Χονδρικό Εμπόριο Τροφίμων, Ποτών & Καπνού** (WHO_FOOD: 1.626 επιχειρήσεις, **LQ = 1,51**), εύρημα που αναδεικνύει την **αυτόνομη παραγωγική και εφοδιαστική αλυσίδα** της αγροτοδιατροφικής βιομηχανίας της Περιφέρειας, η οποία στηρίζεται στα ελαιοκομικά προϊόντα της Μεσσηνίας και της Λακωνίας και στα εσπεριδοειδή της Αργολίδας και της Λακωνίας. Συμπληρωματικά, το **Χονδρικό Εμπόριο Γεωργικών Προϊόντων & Ζωοτροφών** (WHO_AGRI: 252 επιχειρήσεις, LQ = 1,13) ενισχύει το προφίλ αυτό, με την παραγωγή να διοχετεύεται τόσο εντός Περιφέρειας όσο και προς τη μητροπολιτική αγορά της Αττικής (κυρίως μέσω της ΠΕ Κορινθίας).

Στον αντίποδα, χαμηλότερες τιμές χονδρικού εμπορίου καταγράφονται στο **Χονδρικό Εμπόριο Κοσμημάτων & Ωρολογίων** (WHO_JEWELRY: 11 επιχειρήσεις, LQ = 0,24), στο **Χονδρικό Εμπόριο Ένδυσης, Υπόδησης & Κλωστοϋφαντουργίας** (WHO_FASHION: 137 επιχειρήσεις, LQ = 0,32) και στο **Χονδρικό Εμπόριο Ηλεκτρονικών & Τεχνολογίας** (WHO_TECH: 84 επιχειρήσεις, LQ = 0,43), ευρήματα που υποδηλώνουν περιορισμένη παρουσία εξειδικευμένων χονδρεμπορικών κλάδων υψηλής αξίας, σε συμφωνία με την

[2] Οι 20 ομαδοποιημένες κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ προκύπτουν από τη συγκέντρωση των επιμέρους τετραψήφιων κωδικών NACE Rev. 2 σε λειτουργικές ομάδες. Αναλυτική παρουσίαση της μεθοδολογίας ομαδοποίησης παρατίθεται στο Παράρτημα Α (Μεθοδολογικό Σημείωμα).

εξάρτηση της Περιφέρειας από εξωπεριφερειακά διαμετακομιστικά κέντρα στους κλάδους εκτός της αγροτοδιατροφικής αλυσίδας, όπως αναφέρθηκε και στην Παρ. 1.3.

Πίνακας 1.2 — Σύνοψη LQ Εμπορικού Τομέα & Κατηγοριών

Κατηγορία	LQ	Παρατήρηση
Εμπορικός τομέας (σύνολο)	1,04	Οριακή υπερεκπροσώπηση
Λιανικό εμπόριο	1,11	Υπερεκπροσώπηση
Χονδρικό εμπόριο	0,89	Οριακή υποεκπροσώπηση
Καύσιμα & Μεταφορές Λιανικού (RET_FUEL)	1,60	Υψηλότερη τιμή για κλάδους λιανικού εμπορίου
Ηλεκτρονικό Εμπόριο (RET_ECOM)	0,45	Χαμηλότερη τιμή για κλάδους λιανικού εμπορίου
Τρόφιμα/Ποτά/Καπνός Χονδρικού (WHO_FOOD)	1,51	Υψηλότερη τιμή για κλάδους χονδρικού εμπορίου
Κοσμήματα & Ωρολόγια Χονδρικού (WHO_JEWELRY)	0,24	Χαμηλότερη τιμή για κλάδους χονδρικού εμπορίου

1.6 Χωρική Κατανομή και Ανισοκατανομή

Η χωρική κατανομή των επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου παρουσιάζει **έντονα πολυκεντρικό χαρακτήρα**. Οι έξι μεγαλύτεροι Δήμοι σε επιχειρηματική βάση είναι ο **Δήμος Καλαμάτας** (7.130 επιχειρήσεις, 13,8% του συνόλου της Περιφέρειας — έδρα της ΠΕ Μεσσηνίας), ο **Δήμος Κορινθίων** (5.124, 9,9% — έδρα της ΠΕ Κορινθίας), ο **Δήμος Τρίπολης** (4.028, 7,8% — έδρα της Περιφέρειας και της ΠΕ Αρκαδίας), ο **Δήμος Ναυπλιέων** (3.891, 7,5% — έδρα της ΠΕ Αργολίδας), ο **Δήμος Άργους-Μυκηνών** (3.643, 7,1%) και ο **Δήμος Σπάρτης** (3.408, 6,6% — έδρα της ΠΕ Λακωνίας). Αθροιστικά οι έξι αυτοί Δήμοι συγκεντρώνουν το **52,7%** της επιχειρηματικής βάσης της Περιφέρειας, ισόρροπη κατανομή που έρχεται σε αντίθεση με το συγκεντρωτικό μοτίβο άλλων Περιφερειών, όπου ένα κυρίαρχο αστικό κέντρο συγκεντρώνει υπερβολικά μεγάλο μερίδιο.

Γράφημα 1.2 — Κατανομή Επιχειρήσεων ανά Δήμο

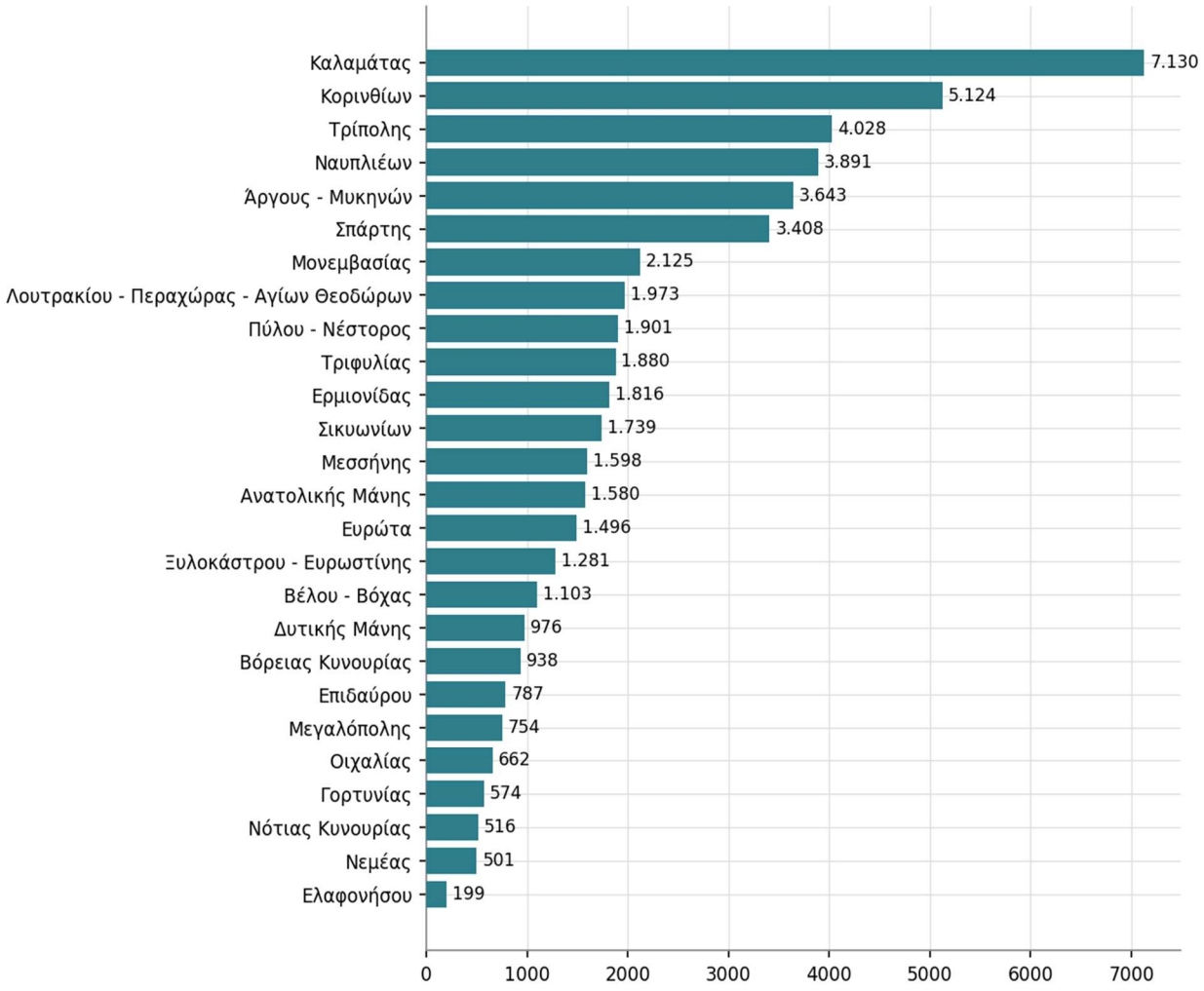

Ο Συντελεστής Gini (G — Gini Index)[3] σε επίπεδο Δήμων ανέρχεται σε **0,412** για το σύνολο των επιχειρήσεων, τιμή σαφώς κάτω από το κατώφλι του 0,50, κατατάσσοντας την Πελοπόννησο στη ζώνη της **μέτριας ανισοκατανομής**, εύρημα συμβατό με την πολυκεντρική χωρική δομή της Περιφέρειας. Η αντίστοιχη τιμή για το λιανικό εμπόριο διαμορφώνεται σε **0,485** και για το χονδρικό εμπόριο σε **0,471**, ευρήματα που υποδηλώνουν ελαφρώς υψηλότερη συγκέντρωση στις εμπορικές δραστηριότητες σε

[3] Ο Συντελεστής Gini είναι ένας καθιερωμένος δείκτης ανισοκατανομής, που αναπτύχθηκε από τον Ιταλό στατιστικό Corrado Gini (1912). Λαμβάνει τιμές στο διάστημα [0, 1]: τιμή 0 υποδηλώνει πλήρη ισοκατανομή, τιμή 1 μέγιστη συγκέντρωση. Ενδεικτικές ζώνες ερμηνείας: τιμές κάτω από 0,30 υποδηλώνουν χαμηλή ανισοκατανομή, 0,30–0,50 μέτρια, άνω του 0,50 σημαντική συγκέντρωση. Στο παρόν δελτίο, ο Συντελεστής Gini εφαρμόζεται στον αριθμό επιχειρήσεων ανά Δήμο της Περιφέρειας.

σχέση με τη συνολική επιχειρηματικότητα. Ο Δείκτης Hoover (H — Hoover Index)[4] ανέρχεται σε **0,059**, εύρημα που υποδηλώνει ότι θα απαιτείτο η μεταστέγαση μόλις του **5,9% των επιχειρήσεων** σε άλλο Δήμο για να επιτευχθεί πλήρης αναλογία με την πληθυσμιακή κατανομή, εύρημα που αναδεικνύει την υψηλή ευθυγράμμιση της επιχειρηματικής με την πληθυσμιακή κατανομή της Περιφέρειας. Συμπληρωματικά, ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (Weighted CV — Weighted Coefficient of Variation)[5] διαμορφώνεται σε **0,174** για το σύνολο, **0,279** για το λιανικό εμπόριο και **0,324** για το χονδρικό εμπόριο, με τη σταδιακή αύξηση από το σύνολο προς το χονδρικό εμπόριο να αντανακλά μεγαλύτερη συγκέντρωση χονδρεμπορικής δραστηριότητας σε συγκεκριμένους Δήμους.

Πέραν των παραπάνω, ο Δείκτης Theil (T — Theil Index)[6] επιτρέπει την αποάθροιση της συνολικής ανισοκατανομής σε δύο συνιστώσες: την **inter-zone** (διαφορές μεταξύ ΠΕ) και την **intra-zone** (διαφορές εντός ΠΕ, μεταξύ Δήμων που ανήκουν στην ίδια ΠΕ). Για το σύνολο της επιχειρηματικότητας, ο δείκτης Theil ανέρχεται σε **0,291**, με το **89,8% να αποδίδεται στη συνιστώσα intra-zone** και το **10,2% στην inter-zone**. Η κυριαρχία της intra-zone συνιστώσας υποδηλώνει ότι οι σημαντικότερες ανισορροπίες δεν εντοπίζονται μεταξύ των πέντε ΠΕ, οι οποίες εμφανίζουν συγκριτικά ισόρροπη επιχειρηματική βάση (από **6.810** στην ΠΕ Αρκαδίας έως **14.147** στην ΠΕ Μεσσηνίας), αλλά εντός της καθεμίας, με την έδρα κάθε ΠΕ να συγκεντρώνει σαφώς μεγαλύτερο μερίδιο από τους υπόλοιπους Δήμους της.

Στο χονδρικό εμπόριο, ωστόσο, η ισορροπία μετατοπίζεται περισσότερο προς την inter-zone συνιστώσα (**79,4% intra-zone / 20,6% inter-zone**), εύρημα που αντανακλά τη διαφορετική κατανομή της χονδρεμπορικής δραστηριότητας μεταξύ ΠΕ: τη μεγαλύτερη συγκέντρωση χονδρεμπορικών επιχειρήσεων εμφανίζει η **ΠΕ Κορινθίας** (**1.024 επιχειρήσεις, 27,0% του συνόλου χονδρικού της Περιφέρειας**), η οποία λειτουργεί ως **κύριος κόμβος τροφοδοσίας προς την Αττική**, ακολουθούμενη από την **ΠΕ Μεσσηνίας** (934 επιχειρήσεις, 24,7%) και την **ΠΕ Αργολίδας** (789 επιχειρήσεις, 20,8%), προφίλ

[4] Ο Δείκτης Hoover εκφράζει το ποσοστό μιας κατανομής που θα έπρεπε να ανακατανεμηθεί γεωγραφικά ώστε να ταυτιστεί με μια άλλη - εν προκειμένω, η κατανομή επιχειρήσεων σε σύγκριση με την πληθυσμιακή κατανομή των Δήμων.

[5] Ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (Weighted CV) μετρά τη διασπορά μιας κατανομής σταθμισμένη με βάση το μέγεθος κάθε παρατήρησης. Υψηλότερες τιμές υποδηλώνουν παρουσία ακραίων σημείων συγκέντρωσης (outliers).

[6] Ο Δείκτης Theil ανήκει στην οικογένεια των εντροπικών δεικτών ανισοκατανομής και αναπτύχθηκε από τον Ολλανδό οικονομέτρη Henri Theil (1967). Παρουσιάζει την κρίσιμη ιδιότητα της πλήρους αποαθροισιμότητας: η συνολική ανισοκατανομή μπορεί να αναλυθεί σε δύο προσθετικές συνιστώσες, την inter-zone (διαφορές μεταξύ ομάδων - εδώ, μεταξύ ΠΕ) και την intra-zone (διαφορές εντός των ομάδων - εδώ, μεταξύ Δήμων που ανήκουν στην ίδια ΠΕ).

συμβατό με τις παραγωγικές εξειδικεύσεις των τριών αυτών ΠΕ (σημαντική αγροτική παραγωγή και διαμετακομιστικός άξονας προς την Αττική).

Πίνακας 1.3 — Δείκτες Ανισοκατανομής Εμπορίου ανά Επίπεδο

Δείκτης	Σύνολο	Λιανικό	Χονδρικό
Gini (επίπεδο Δήμων)	0,412	0,485	0,471
Gini (επίπεδο ΠΕ)	0,136	0,178	0,231
Hoover (Δήμοι)	0,059	0,116	0,141
Hoover (ΠΕ)	0,041	0,033	0,070
Weighted CV (Δήμοι)	0,174	0,279	0,324
Theil Total	0,291	0,429	0,424
Theil intra-zone (%)	89,8%	87,1%	79,4%
Theil inter-zone (%)	10,2%	12,9%	20,6%

1.7 Δυναμική και Αναδυόμενες Ζώνες

Η χωρική κατανομή των ρυθμών ανάπτυξης αποκαλύπτει διαφοροποιημένη εικόνα μεταξύ των Δήμων της Περιφέρειας. Στο **λιανικό εμπόριο**, μεταξύ των Δήμων με ικανή επιχειρηματική βάση, τις υψηλότερες επιδόσεις καταγράφουν ο **Δήμος Σικυωνίων** (**CGR = +10,15% επί 358 επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου**), ο **Δήμος Ανατολικής Μάνης** (+10,05% επί 219 επιχειρήσεων) και ο **Δήμος Κορινθίων** (+8,03% επί 1.009 επιχειρήσεων), ο τελευταίος συνδυάζοντας σημαντική επιχειρηματική βάση με υψηλό ρυθμό ανάπτυξης. Ακολουθούν οι Δήμοι **Λουτρακίου – Περαχώρας – Αγίων Θεοδώρων** (+7,40% επί 363 επιχειρήσεων), **Μονεμβασίας** (+7,29% επί 412 επιχειρήσεων), **Τρίπολης** (+7,06% επί 652 επιχειρήσεων) και **Σπάρτης** (+6,81% επί 659 επιχειρήσεων), ευρήματα που αναδεικνύουν μια σχετικά **ισοκατανεμημένη αναπτυξιακή δυναμική** στις περισσότερες έδρες ΠΕ και στους τουριστικά αναπτυσσόμενους παράκτιους Δήμους. Σημειώνεται ότι ο **Δήμος Καλαμάτας**, **ο Δήμος με τη μεγαλύτερη εμπορική βάση** της Περιφέρειας (1.338 επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου), εμφανίζει συγκρατημένο ρυθμό ανάπτυξης (**+2,69%**), εύρημα συμβατό με ώριμη εμπορική αγορά, όπου η πυκνότητα κάλυψης των βασικών εμπορικών αναγκών στην ευρύτερη πόλη της Καλαμάτας έχει ήδη διαμορφωθεί σε υψηλά επίπεδα, αφήνοντας περιορισμένα περιθώρια ταχείας επέκτασης σε σχέση με τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους Δήμους της Περιφέρειας.

Γράφημα 1.3 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR) ανά Δήμο

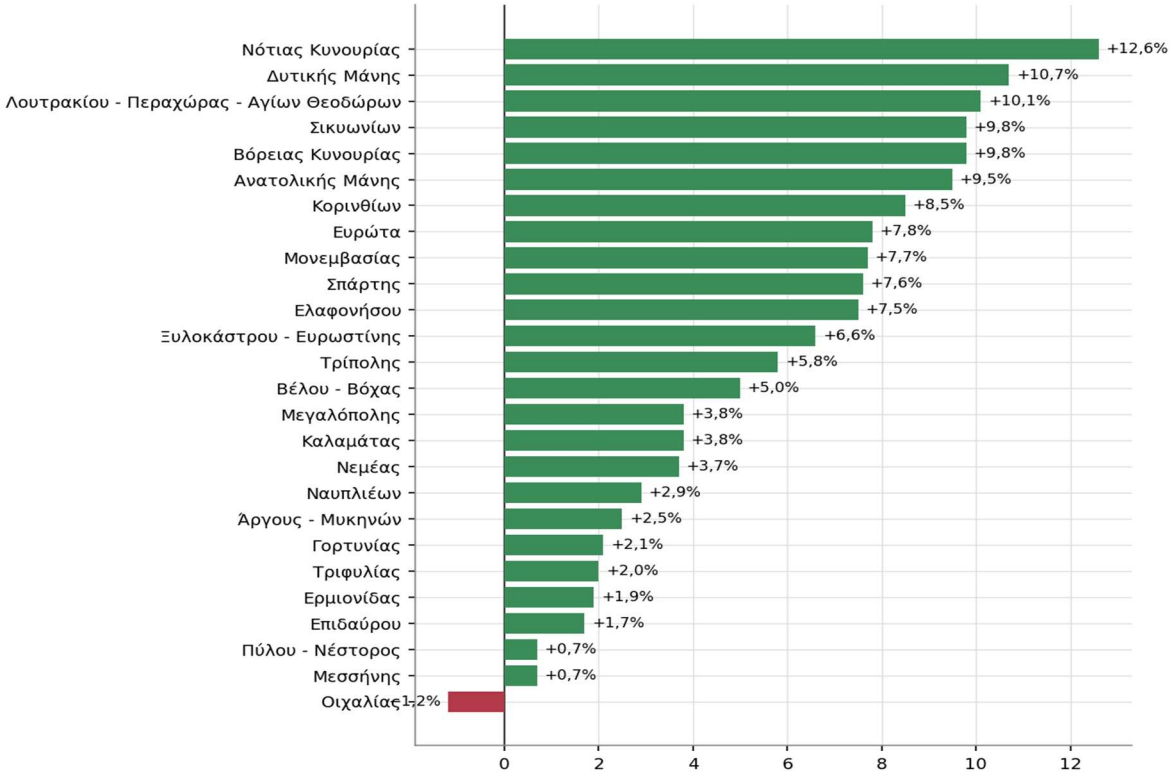

Στο **χονδρικό εμπόριο**, ο **Δήμος Λουτρακίου – Περαχώρας – Αγίων Θεοδώρων** καταγράφει τον υψηλότερο ρυθμό (**CGR = +18,35% επί 129 επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου**), εύρημα που πιθανώς σχετίζεται με τη γειτνίαση του Δήμου με την Αττική. Ακολουθούν οι Δήμοι **Ευρώτα** (+11,18% επί 169 επιχειρήσεων), **Σπάρτης** (+10,05% επί 230 επιχειρήσεων), **Κορινθίων** (+9,62% επί 467 επιχειρήσεων — ο Δήμος με τη μεγαλύτερη χονδρεμπορική βάση της Περιφέρειας), **Μονεμβασίας** (+9,35% επί 117 επιχειρήσεων) και **Σικυωνίων** (+9,04% επί 181 επιχειρήσεων). Ο Δήμος Καλαμάτας εμφανίζει εδώ ισχυρότερη δυναμική σε σχέση με το λιανικό εμπόριο (**+6,53% επί 538 επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου**), εύρημα συμβατό με τον ρόλο του ως κύριου χονδρεμπορικού κόμβου της ΠΕ Μεσσηνίας. Το θετικό μοτίβο στο χονδρικό εμπόριο πιθανώς συνδέεται με τη διοχέτευση αγροτικών προϊόντων προς τη μητροπολιτική αγορά της Αττικής (βλ. WHO_FOOD και WHO_AGRI στην Παρ. 1.5). Οι υψηλότερες επιδόσεις εντοπίζονται κυρίως στις **ΠΕ Κορινθίας και Λακωνίας**. Αναλυτικότερη διασταύρωση των κλάδων ΣΤΑΚΟΔ που αναπτύσσονται ανά Δήμο παρουσιάζεται στο **Κεφάλαιο 3** (Χωρική Διάσταση Επιχειρηματικότητας).

Τέλος, οι μοναδικοί Δήμοι με αρνητικό CGR στο λιανικό εμπόριο είναι ο **Δήμος Οιχαλίας** (-2,44% επί 120 επιχειρήσεων), ο **Δήμος Μεσσήνης** (-1,90% επί 309 επιχειρήσεων) και ο **Δήμος Γορτυνίας** (-1,19% επί 83 επιχειρήσεων), όλοι αγροτικού χαρακτήρα Δήμοι με σχετικά μικρές επιχειρηματικές βάσεις. **Κανένας Δήμος δεν εμφανίζει αρνητικό CGR στο χονδρικό εμπόριο**, εύρημα που τεκμηριώνει την υγιή δυναμική του κλάδου σε όλη την Περιφέρεια.

Πίνακας 1.4 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου ανά Δήμο

Δήμος	ΠΕ	Nt λιαν.	CGR λιαν.	Nt χονδ.	CGR χονδ.
Δήμος Καλαμάτας	Μεσσηνίας	1.338	+2,7%	538	+6,5%
Δήμος Κορινθίων	Κορινθίας	1.009	+8,0%	467	+9,6%
Δήμος Άργους - Μυκηνών	Αργολίδας	705	+1,3%	395	+4,8%
Δήμος Ναυπλιέων	Αργολίδας	769	+2,0%	256	+5,8%
Δήμος Τρίπολης	Αρκαδίας	652	+7,1%	333	+3,4%
Δήμος Σπάρτης	Λακωνίας	659	+6,8%	230	+10,1%
Δήμος Σικυωνίων	Κορινθίας	358	+10,2%	181	+9,0%
Δήμος Μονεμβασίας	Λακωνίας	412	+7,3%	117	+9,3%
Δήμος Τριφυλίας	Μεσσηνίας	384	+1,1%	130	+4,8%
Δήμος Λουτρακίου - Περαχώρας - Αγίων Θεοδώρων	Κορινθίας	363	+7,4%	129	+18,4%
Δήμος Ευρώτα	Λακωνίας	299	+6,0%	169	+11,2%
Δήμος Πύλου - Νέστορος	Μεσσηνίας	348	+0,6%	85	+1,2%
Δήμος Μεσσήνης	Μεσσηνίας	309	−1,9%	110	+8,9%
Δήμος Ξυλοκάστρου - Ευρωστίνης	Κορινθίας	266	+3,5%	74	+19,4%
Δήμος Ερμιονίδας	Αργολίδας	244	+2,5%	85	+0,0%
Δήμος Βέλου - Βόχας	Κορινθίας	177	+6,0%	116	+3,6%
Δήμος Ανατολικής Μάνης	Λακωνίας	219	+10,1%	69	+7,8%
Δήμος Μεγαλόπολης	Αρκαδίας	148	+2,8%	43	+7,5%
Δήμος Βόρειας Κυνουρίας	Αρκαδίας	141	+11,0%	38	+5,6%
Δήμος Επιδαύρου	Αργολίδας	124	+1,6%	53	+1,9%
Δήμος Οιχαλίας	Μεσσηνίας	120	−2,4%	42	+2,4%
Δήμος Νεμέας	Κορινθίας	83	+1,2%	57	+7,5%
Δήμος Δυτικής Μάνης	Μεσσηνίας	95	+9,2%	29	+16,0%
Δήμος Νότιας Κυνουρίας	Αρκαδίας	85	+11,8%	22	+15,8%
Δήμος Γορτυνίας	Αρκαδίας	83	−1,2%	16	+23,1%
Δήμος Ελαφονήσου	Λακωνίας	39	+8,3%	4	+0,0%

1.8 Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)

Ο σύνθετος Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI — Regional Business Dynamism Index) αποτιμά τη συνολική επιχειρηματική δυναμική της Περιφέρειας με βάση τέσσερις συνιστώσες: τον ρυθμό δημιουργίας εμπορικών επιχειρήσεων (CBFR), τον ρυθμό διατήρησης υφιστάμενων (Retention Rate), τη σχετική εξειδίκευση στο εμπόριο (LQ Εμπορίου) και την κλαδική ποικιλομορφία της συνολικής τοπικής οικονομίας (Entropy Index σε όλους τους κλάδους NACE)[7]. Οι δύο πρώτες συνιστώσες αποτυπώνουν τη δυναμική του

[7] Ο Δείκτης Εντροπίας (Shannon Entropy Index) μετρά την κλαδική ποικιλομορφία μιας οικονομίας. Υψηλότερες τιμές υποδηλώνουν περισσότερο ισόρροπη κατανομή της επιχειρηματικότητας σε διάφορους κλάδους.

εμπορικού τομέα, ενώ η LQ και η Entropy αποτυπώνουν τη διαρθρωτική θέση του εμπορίου στην ευρύτερη οικονομία της Περιφέρειας. Για την Περιφέρεια Πελοποννήσου, ο **RBDI διαμορφώνεται σε 0,432, 7η θέση μεταξύ των δεκατριών Περιφερειών της χώρας**, στη ζώνη «**Συγκρατημένη Επιχειρηματική Δυναμική**» (εύρος 0,30–0,50).

Η ενδιάμεση αυτή κατάταξη αντανακλά την ανισοβαρή συμβολή των τεσσάρων συνιστωσών: **CBFR 0,57** (από τις χαμηλότερες πανελλαδικά — περιορισμένος ρυθμός ίδρυσης νέων εμπορικών επιχειρήσεων), **Retention Rate 0,97** (υψηλή σταθερότητα των υφιστάμενων επιχειρήσεων), **LQ Εμπορίου 1,04** (οριακή υπερεκπροσώπηση πάνω από τον εθνικό μέσο όρο) και **Δείκτης Εντροπίας 3,24** (υψηλή κλαδική ποικιλομορφία της τοπικής οικονομίας). Η ενδιάμεση κατάταξη τεκμηριώνει το ιδιαίτερο αναπτυξιακό προφίλ της Πελοποννήσου, που χαρακτηρίζεται από τη συνύπαρξη μιας **ισχυρής αγροτοδιατροφικής αλυσίδας** (Μεσσηνία, Λακωνία, Αργολίδα), του **αγροτικού-διαμετακομιστικού ρόλου της Κορινθίας** ως κόμβου τροφοδοσίας της Αττικής, και ενός **παράκτιου τουριστικού τόξου** σημαντικής εμβέλειας. Η ανισόρροπη αυτή σύνθεση εξηγεί τόσο την υψηλή σταθερότητα (Retention 0,97) όσο και τους συγκρατημένους ρυθμούς νέων εμπορικών εγχειρημάτων (CBFR 0,57). Η αναλυτική ερμηνεία του δείκτη, η αποάθροιση των συνιστωσών και η συγκριτική τοποθέτηση της Περιφέρειας παρουσιάζονται στο **Κεφάλαιο 6**.

Κεφάλαιο 2 — Γενική Εικόνα Επιχειρηματικότητας

2.1 Κατανομή σε Επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου οργανώνεται διοικητικά σε πέντε Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ), καθεμία από τις οποίες παρουσιάζει διακριτά χαρακτηριστικά πληθυσμού, έκτασης και επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η Περιφέρεια κατατάσσεται 5η πανελλαδικά τόσο σε πληθυσμό όσο και σε μέγεθος επιχειρηματικής βάσης. Η Πελοπόννησος εμφανίζει έντονα πολυκεντρικό χαρακτήρα, με έδρα της Περιφέρειας την Τρίπολη (στην ΠΕ Αρκαδίας) και σημαντικότερο επιχειρηματικό πόλο τον Δήμο Καλαμάτας (έδρα της ΠΕ Μεσσηνίας). Σε απόλυτο μέγεθος, η ΠΕ Μεσσηνίας συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μερίδιο επιχειρηματικότητας με **14.147** ενεργές επιχειρήσεις (**27,4%** επί του συνόλου) και **146.080** κατοίκους (**27,1%** του πληθυσμού). Ακολουθούν, με σχετικά παρόμοια μεγέθη, η ΠΕ Κορινθίας με **138.310** κατοίκους (**25,6%**) και **11.721** επιχειρήσεις (**22,7%**) και η ΠΕ Αργολίδας με **93.216** κατοίκους (**17,3%**) και **10.137** επιχειρήσεις (**19,6%**). Έπονται η ΠΕ Λακωνίας με **84.337** κατοίκους (**15,6%**) και **8.808** επιχειρήσεις (**17,1%**) και η ΠΕ Αρκαδίας με **77.592** κατοίκους (**14,4%**) και **6.810** επιχειρήσεις (**13,2%**).

Η αναλογία επιχειρήσεων ανά 1.000 κατοίκους εμφανίζει σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των πέντε ΠΕ. Σε επίπεδο Περιφέρειας ο μέσος όρος διαμορφώνεται στις 95,7 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους. Την υψηλότερη τιμή καταγράφει η ΠΕ Αργολίδας με 108,7, ακολουθούν η ΠΕ Λακωνίας με 104,4, η ΠΕ Μεσσηνίας με 96,8 και η ΠΕ Αρκαδίας με 87,8 και τη χαμηλότερη τιμή καταγράφει η ΠΕ Κορινθίας (84,7). Ο περιφερειακός μέσος όρος (95,7) κινείται οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (94,3), γεγονός που κατατάσσει την Περιφέρεια στην 5η θέση πανελλαδικά αναφορικά με την πυκνότητα ανά **1.000** άτομα. Αξιοσημείωτο είναι ότι η Πελοπόννησος αποτελεί τη μοναδική, μαζί με την Αττική, ηπειρωτική Περιφέρεια της χώρας που ξεπερνά τον εθνικό μέσο όρο πυκνότητας.

Γράφημα 2.1 — Αναλογία Επιχειρήσεων ανά 1.000 κατοίκους ανά ΠΕ

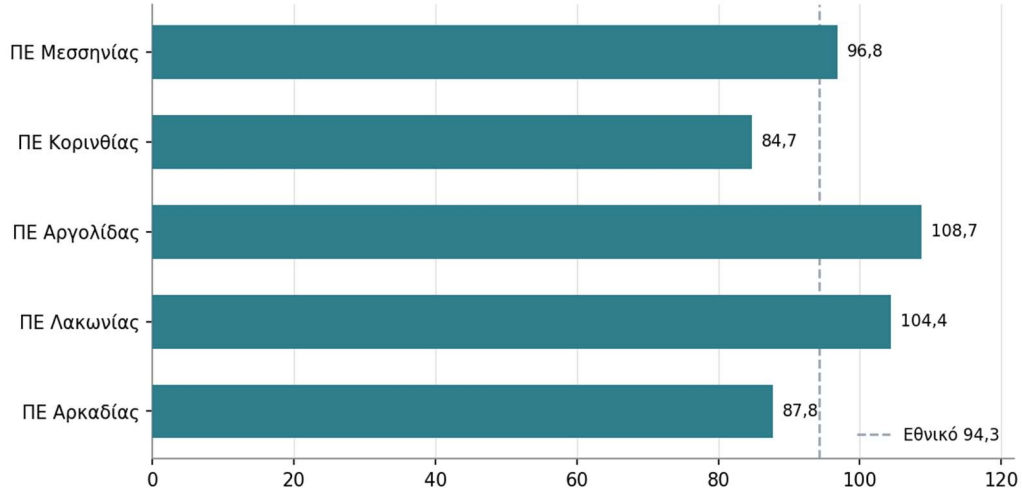

Πίνακας 2.1 — Κατανομή Πληθυσμού & Επιχειρήσεων ανά ΠΕ

Περιφερειακή Ενότητα	Πληθυσμός 2021	% Πληθ.	Επιχειρήσεις (Nt)	Επιχ./1.000 κατ.
ΠΕ Μεσσηνίας	146.080	27,1%	14.147	96,8
ΠΕ Κορινθίας	138.310	25,6%	11.721	84,7
ΠΕ Αργολίδας	93.216	17,3%	10.137	108,7
ΠΕ Λακωνίας	84.337	15,6%	8.808	104,4
ΠΕ Αρκαδίας	77.592	14,4%	6.810	87,8
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (Σύνολο)	539.535	100,0%	51.623	95,7

2.2 Ρυθμοί Ανάπτυξης ανά ΠΕ

Η αναπτυξιακή δυναμική του εμπορικού τομέα την περίοδο Οκτωβρίου 2024 έως Μαρτίου 2026 διαφοροποιείται μεταξύ των πέντε ΠΕ της Περιφέρειας. Συνολικά η Περιφέρεια καταγράφει Ρυθμό Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR — Commerce Growth Rate) **+5,27%** (9η θέση πανελλαδικά), τιμή σαφώς χαμηλότερη του εθνικού μέσου όρου (**+8,79%**). Η ΠΕ Κορινθίας εμφανίζει τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης (CGR Λιανικού Εμπορίου = **+7,28%** και CGR Χονδρικού Εμπορίου = **+10,34%**). Η ΠΕ Λακωνίας καταγράφει CGR Λιανικού Εμπορίου = **+7,25%** και CGR Χονδρικού Εμπορίου = **+9,89%**. Η ΠΕ Αρκαδίας καταγράφει CGR Λιανικού Εμπορίου = **+6,63%** και CGR Χονδρικού Εμπορίου = **+5,12%**. Η ΠΕ Αργολίδας καταγράφει CGR Λιανικού Εμπορίου = **+1,77%** και CGR Χονδρικού Εμπορίου = **+4,37%**. Τις χαμηλότερες τιμές καταγράφει η ΠΕ Μεσσηνίας (CGR Λιανικού Εμπορίου = **+1,57%** και CGR Χονδρικού Εμπορίου = **+6,14%**).

Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς (Οκτώβριος 2024 έως Μάρτιος 2026) πραγματοποιήθηκε εκκαθάριση στο μητρώο του ΓΕΜΗ, η οποία οδήγησε στην πανελλαδική διαγραφή **65.334** ανενεργών εγγραφών, κυρίως αδρανοποιημένων ατομικών επιχειρήσεων, εκ των οποίων περίπου 15 χιλιάδες αφορούν εμπορικές επιχειρήσεις (~**2,6%** της εμπορικής βάσης Οκτωβρίου 2024). Η εκκαθάριση επηρεάζει τους ρυθμούς ανάπτυξης τόσο του συνόλου της επιχειρηματικότητας όσο και του εμπορίου, καθώς οι διαγραφές ανενεργών εγγραφών προστίθενται στις πραγματικές παύσεις της περιόδου αναφοράς στον υπολογισμό του δείκτη. Συνεπώς, οι ρυθμοί CGR που παρουσιάζονται στο παρόν δελτίο ενδέχεται να υποεκτιμούν την πραγματική θετική εμπορική δυναμική της Περιφέρειας. Παράλληλα, η Περιφέρεια Πελοποννήσου καταγράφει Ρυθμό Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBFR — Commerce Business Formation Rate) στο **56,55%**, τιμή που την κατατάσσει στη 12η θέση πανελλαδικά. Πρόκειται για μία από τις χαμηλότερες τιμές της χώρας, εύρημα που υποδηλώνει χαμηλότερη ένταση νέων εμπορικών εγχειρημάτων σε σύγκριση με άλλες Περιφέρειες. Ο Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR — Commerce Business Closure Rate) ανέρχεται σε **5,80%** (6η θέση), ελαφρώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (**5,48%**). Ο συνδυασμός χαμηλού CBFR και ελαφρώς αυξημένου CBCR αποτυπώνει εμπορική δραστηριότητα με χαμηλότερη κινητικότητα έναντι του εθνικού μέσου όρου. Σημειώνεται ωστόσο ότι ο ίδιος ο δείκτης CBFR ενδέχεται να μη αντικατοπτρίζει επακριβώς την πραγματική σχετική θέση της Περιφέρειας, καθώς η εκκαθάριση του μητρώου επηρεάζει δυσανάλογα τους

παρονομαστές των ρυθμών δημιουργίας σε μη-εμπορικούς κλάδους. Η πραγματική θέση της Περιφέρειας στους δείκτες δημιουργίας και ρυθμού ανάπτυξης θα είναι ακριβέστερα μετρήσιμη σε μελλοντικά δελτία αναφοράς, μετά την εξομάλυνση της επίδρασης της εκκαθάρισης του μητρώου.

Γράφημα 2.2 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου ανά ΠΕ

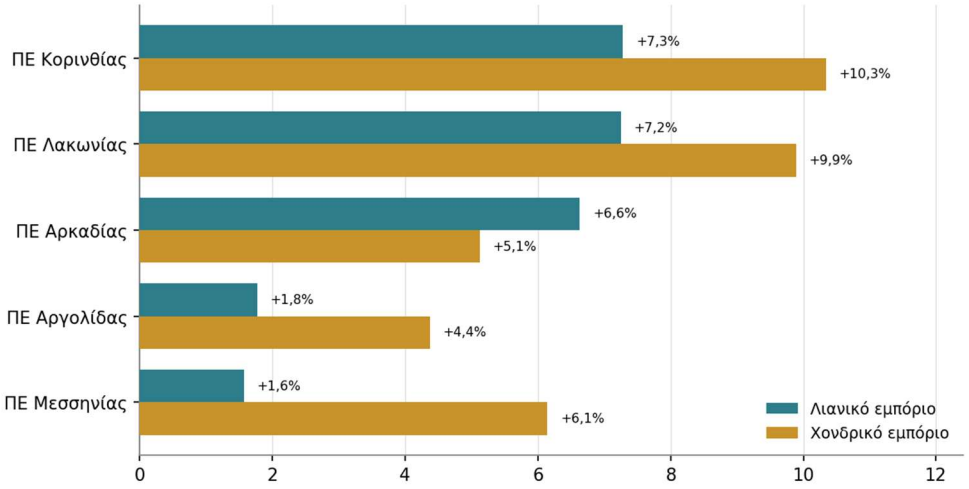

Πίνακας 2.2 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου ανά ΠΕ (Οκτ. 2024 → Μάρ. 2026)

Περιφερειακή Ενότητα	CGR Λιανικού Εμπορίου	CGR Χονδρικού Εμπορίου
ΠΕ Κορινθίας	+7,28%	+10,34%
ΠΕ Λακωνίας	+7,25%	+9,89%
ΠΕ Αρκαδίας	+6,63%	+5,12%
ΠΕ Αργολίδας	+1,77%	+4,37%
ΠΕ Μεσσηνίας	+1,57%	+6,14%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (μ.ό.)	+4,48%	+7,31%

2.3 Νομικές Μορφές

Η ανάλυση των νομικών μορφών αναδεικνύει τα βασικά δομικά χαρακτηριστικά του επιχειρηματικού ιστού της Περιφέρειας. Οι Ατομικές Επιχειρήσεις συγκεντρώνουν **35.546** εγγραφές (**68,88%** του συνόλου), υψηλότερο μερίδιο από τον εθνικό μέσο όρο (**60,48%**) κατά **8,40%**. Ακολουθούν οι Ομόρρυθμες Εταιρείες (ΟΕ) με **5.109** εγγραφές (**9,90%**) και οι Ετερόρρυθμες Εταιρείες (ΕΕ) με **4.282** εγγραφές (**8,30%**). Οι υπόλοιπες νομικές μορφές κατανέμονται ως εξής: Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες (ΙΚΕ) **3.602** (**6,98%**), Ανώνυμες Εταιρείες (ΑΕ) **1.778** (**3,45%**), Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ) 641 (**1,24%**) και λοιπές νομικές μορφές 648 (**1,26%**).

Η συγκριτική εικόνα έναντι των εθνικών μεριδίων αναδεικνύει την κυριαρχία μη-κεφαλαιουχικών μορφών στον επιχειρηματικό ιστό της Περιφέρειας. Η υπερεκπροσώπηση των Ατομικών Επιχειρήσεων σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (**+8,40%**) αντισταθμίζεται από χαμηλότερα μερίδια στις κεφαλαιουχικές μορφές (ΙΚΕ **-4,52%**, ΑΕ **-2,30%**, ΕΠΕ **-1,26%**) και στις Ετερόρρυθμες Εταιρείες (**-0,42%**). Αθροιστικά, οι

Ατομικές Επιχειρήσεις μαζί με τις Ομόρρυθμες Εταιρείες και τις Ετερόρρυθμες Εταιρείες (μη κεφαλαιουχικές μορφές) καλύπτουν το **87,08%** του συνολικού αριθμού εγγραφών, με τις κεφαλαιουχικές μορφές (ΙΚΕ, ΑΕ, ΕΠΕ) να αντιστοιχούν σε μόλις **11,67%**. Τα αντίστοιχα εθνικά μερίδια διαμορφώνονται σε περίπου **78,8%** για τις μη-κεφαλαιουχικές και **19,8%** για τις κεφαλαιουχικές μορφές, διαφορά που υπογραμμίζει τη χαμηλότερη παρουσία οργανωμένων κεφαλαιουχικών εταιρικών σχημάτων στην Περιφέρεια.

Γράφημα 2.3 — Κατανομή Νομικών Μορφών: Πελοπόννησος vs Εθνικό

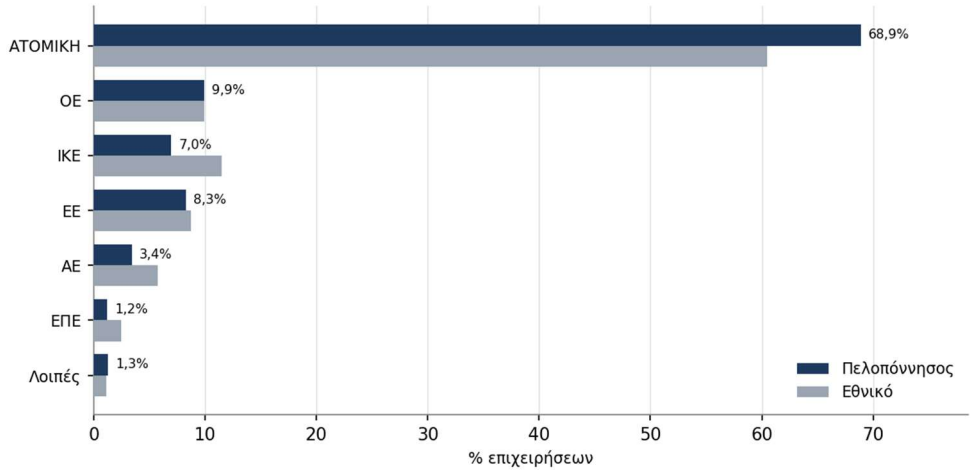

Πίνακας 2.3 — Νομικές Μορφές Περιφέρειας Πελοποννήσου

Νομική Μορφή	EL65 (Nt)	EL65 (%)	Εθνικό (%)	Διαφορά (μ.μ.)
ΑΤΟΜΙΚΗ	35.546	68,88%	60,48%	+8,40
ΟΕ	5.109	9,90%	9,91%	−0,01
ΙΚΕ	3.602	6,98%	11,50%	−4,52
ΕΕ	4.282	8,30%	8,72%	−0,42
ΑΕ	1.778	3,45%	5,75%	−2,30
ΕΠΕ	641	1,24%	2,51%	−1,26
Λοιπές	648	1,26%	1,13%	+0,12
ΣΥΝΟΛΟ	51.606	100,0%	100,0%	—

2.4 Κλαδική Σύνθεση

Η κλαδική σύνθεση της επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια αναδεικνύει τον τομέα Ζ (Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο) ως τον κυρίαρχο, με **15.435** επιχειρήσεις (**29,44%** του συνόλου). Ακολουθούν ο τομέας Θ (Παροχή Καταλυμάτων & Εστίαση) με **9.937** επιχειρήσεις (**18,96%**), ο τομέας ΣΤ (Κατασκευές) με **5.540** επιχειρήσεις (**10,57%**), ο τομέας Γ (Μεταποίηση) με **4.408** επιχειρήσεις (**8,41%**), ο τομέας Η (Μεταφορά & Αποθήκευση) με **3.235** επιχειρήσεις (**6,17%**) και ο τομέας Μ (Επαγγελματικές, Επιστημονικές & Τεχνικές Δραστηριότητες) με **2.617** επιχειρήσεις (**4,99%**). Συμπληρωματικά εμφανίζονται ο τομέας Σ (Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών) με **2.016** επιχειρήσεις (**3,85%**) και ο τομέας Α (Γεωργία, Δασοκομία & Αλιεία) με **1.388** επιχειρήσεις (**2,65%**).

Η σύγκριση με τα εθνικά κλαδικά μερίδια αναδεικνύει υπερεκπροσώπηση σε 9 τομείς. Η υψηλότερη υπερεκπροσώπηση μεταξύ των τομέων με σημαντική απόλυτη βάση καταγράφεται στον τομέα Α (Γεωργία, Δασοκομία & Αλιεία) με Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ — Location Quotient) = 1,52, εύρημα που αντικατοπτρίζει την ισχυρή αγροτική βάση της Περιφέρειας. Ο τομέας Θ (Παροχή Καταλυμάτων & Εστίαση) εμφανίζει LQ = **1,19**, τιμή που αναδεικνύει τη σημασία του Τουρισμού για την Περιφέρεια. Ο τομέας ΣΤ (Κατασκευές) εμφανίζει LQ = **1,18** και ο τομέας Γ (Μεταποίηση) LQ = **1,15**, εύρημα που συνδέεται με τη μεταποιητική δραστηριότητα της αγροτικής παραγωγής. Ο τομέας Ο (Εκπαίδευση) εμφανίζει LQ = **1,13**. Αντιθέτως, σαφής υποεκπροσώπηση καταγράφεται στους τομείς Ι (Πληροφορία & Επικοινωνία, LQ = **0,55**), Π (Υγεία & Κοινωνική Μέριμνα, LQ = **0,55**), Λ (Ακίνητη Περιουσία, LQ = **0,65**) και Ν (Διοικητικές & Υποστηρικτικές Υπηρεσίες, LQ = **0,67**). Το συνολικό προφίλ αναδεικνύει εξειδίκευση σε αγροτικούς, τουριστικούς και μεταποιητικούς τομείς, με αντίστοιχη υστέρηση σε υπηρεσίες υψηλής τριτογενοποίησης (Ι, Π, Λ, Ν) οι οποίες κατά κανόνα υπερεκπροσωπούνται στα μεγάλα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Ο Δείκτης Εντροπίας Shannon για το σύνολο της οικονομίας διαμορφώνεται σε 3,32 σε επίπεδο διψήφιου ΣΤΑΚΟΔ, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην 3η θέση πανελλαδικά.

Γράφημα 2.4 — LQ ανά Τομέα Δραστηριότητας

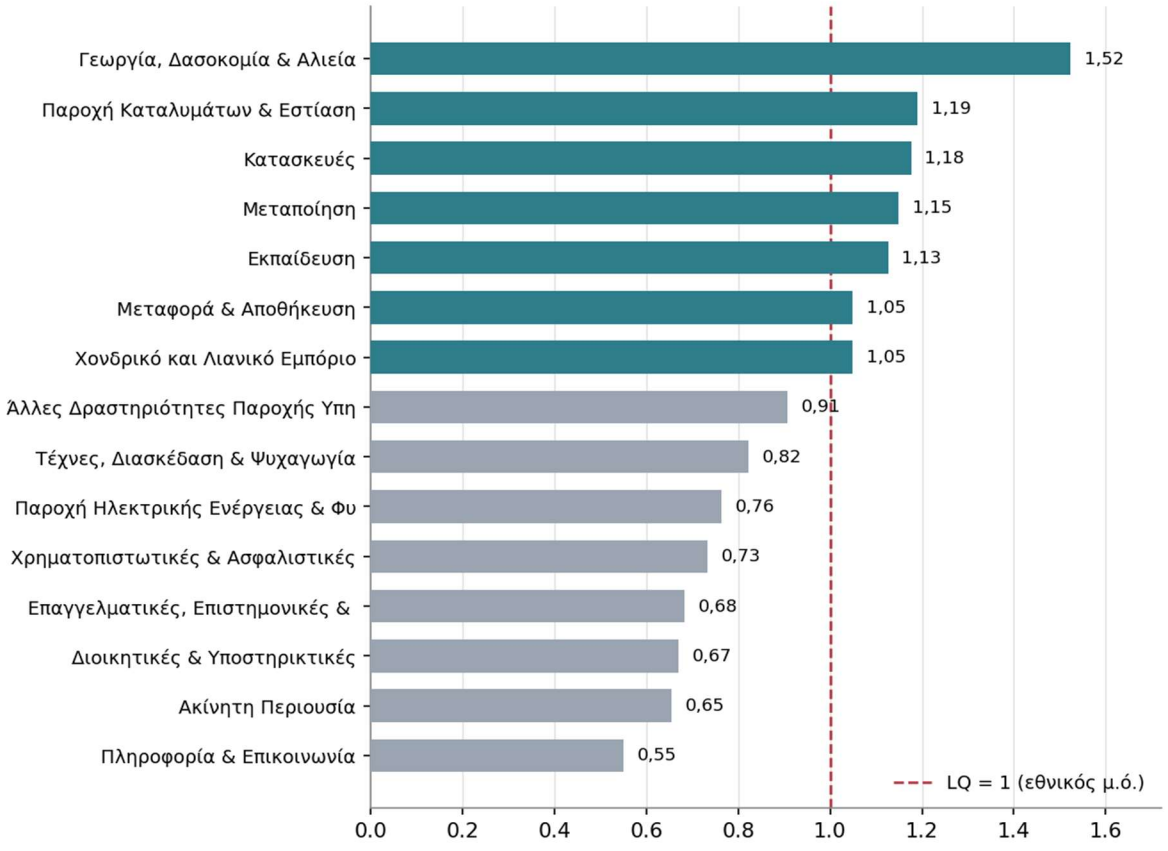

Πίνακας 2.4 — Κλαδική Σύνθεση Περιφέρειας Πελοποννήσου (Τομείς NACE)

Τομέας	Όνομα	EL65	EL65 (%)	Εθνικό (%)	LQ
Ζ	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο	15.435	29,44%	28,08%	1,048
Θ	Παροχή Καταλυμάτων & Εστίαση	9.937	18,96%	15,93%	1,190
ΣΤ	Κατασκευές	5.540	10,57%	8,99%	1,176
Γ	Μεταποίηση	4.408	8,41%	7,32%	1,149
Η	Μεταφορά & Αποθήκευση	3.235	6,17%	5,88%	1,049
Μ	Επαγγελματικές, Επιστημονικές & Τεχνικές	2.617	4,99%	7,30%	0,684
Σ	Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών	2.016	3,85%	4,24%	0,908
Α	Γεωργία, Δασοκομία & Αλιεία	1.388	2,65%	1,74%	1,523
Ν	Διοικητικές & Υποστηρικτικές	1.205	2,30%	3,42%	0,671
Ο	Εκπαίδευση	1.148	2,19%	1,94%	1,126
Λ	Ακίνητη Περιουσία	1.050	2,00%	3,06%	0,654
Ρ	Τέχνες, Διασκέδαση & Ψυχαγωγία	970	1,85%	2,25%	0,823
Κ	Χρηματοπιστωτικές & Ασφαλιστικές	929	1,77%	2,41%	0,734
Ι	Πληροφορία & Επικοινωνία	897	1,71%	3,10%	0,551
Δ	Παροχή Ηλεκτρικής Ενέργειας & Φυσικού Αερί	851	1,62%	2,13%	0,763
Λοιπές	Π, Ε, Β, Ξ, Τ	798	1,52%	—	—

2.5 Χωρική Συγκέντρωση και Ανισότητες

Η κατανομή των επιχειρήσεων στην Περιφέρεια εμφανίζει σημαντικά συγκεντρωμένο πρότυπο επιχειρηματικότητας (Συντελεστής Gini = **0,412** σε επίπεδο Δήμων, Δείκτης Theil = **0,291**, Δείκτης Hoover = **0,059**). Η παρούσα ενότητα εμβαθύνει στη χωρική σύνθεση αυτής της ανισοκατανομής, εξετάζοντας τόσο τη συγκέντρωση σε επίπεδο Περιφέρειας όσο και την εσωτερική δομή κάθε ΠΕ.

Σε επίπεδο μεμονωμένων Δήμων, η Περιφέρεια εμφανίζει έντονα πολυκεντρικό χαρακτήρα, με τους πέντε μεγαλύτερους Δήμους να συγκεντρώνουν αθροιστικά μόλις το **46,1%** της συνολικής επιχειρηματικότητας. Αναλυτικότερα, ο Δήμος Καλαμάτας (έδρα της ΠΕ Μεσσηνίας) συγκεντρώνει **7.130** επιχειρήσεις (**13,8%**), ακολουθεί ο Δήμος Κορινθίων (έδρα της ΠΕ Κορινθίας) με **5.124** επιχειρήσεις (**9,9%**), ο Δήμος Τρίπολης (έδρα της Περιφέρειας και της ΠΕ Αρκαδίας) με **4.028** επιχειρήσεις (**7,8%**), ο Δήμος Ναυπλιέων (έδρα της ΠΕ Αργολίδας) με **3.891** επιχειρήσεις (**7,5%**) και ο Δήμος Άργους-Μυκηνών με **3.643** επιχειρήσεις (**7,1%**). Οι υπόλοιποι 21 Δήμοι συγκεντρώνουν αθροιστικά το **53,9%** της συνολικής επιχειρηματικότητας, εύρημα που υπογραμμίζει τη σχετικά ομοιόμορφη χωρική κατανομή της επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια.

Γράφημα 2.5 — Καμπύλη Lorenz Κατανομής Επιχειρήσεων

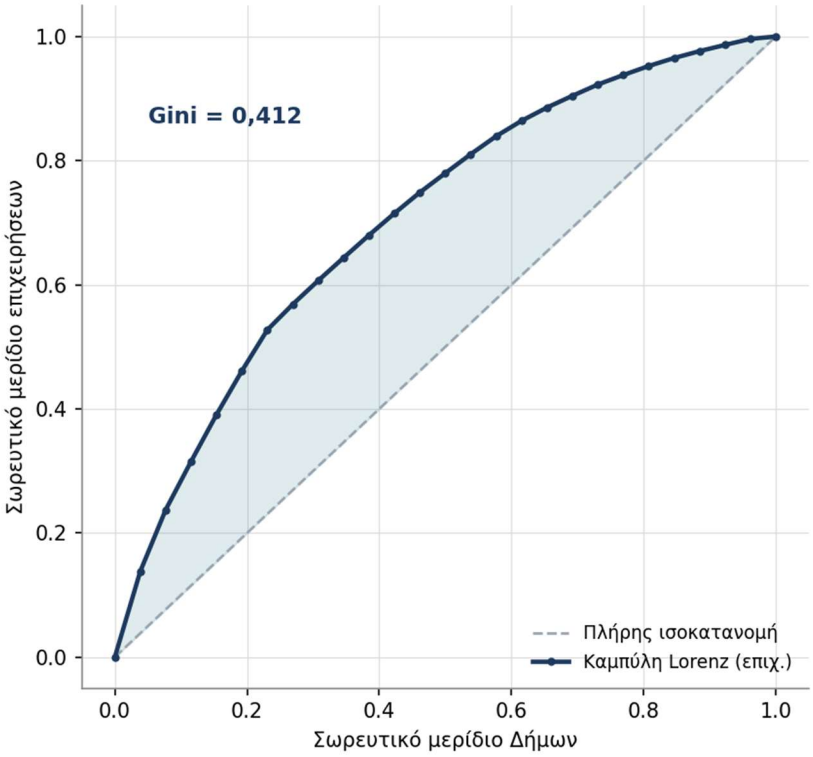

Η καμπύλη Lorenz αποτυπώνει αυτή τη συγκέντρωση: η γραμμή κατανομής απέχει αισθητά από τη γραμμή της ιδανικής ισοκατανομής, με την απόκλιση να εντοπίζεται κυρίως στον Δήμο Καλαμάτας, ο οποίος συγκεντρώνει το **13,8%** της επιχειρηματικότητας σε έναν Δήμο από τους 26 της Περιφέρειας (**3,8%** των Δήμων).

Σε επίπεδο εσωτερικής δομής κάθε ΠΕ, το χωρικό πρότυπο διαφοροποιείται. Στην ΠΕ Μεσσηνίας, ο Δήμος Καλαμάτας (έδρα της ΠΕ) συγκεντρώνει το **50,4%** της επιχειρηματικότητας της ΠΕ, ακολουθούμενος από τους Δήμους Πύλου-Νέστορος (**13,4%**), Τριφυλίας (**13,3%**), Μεσσήνης (**11,3%**), Δυτικής Μάνης (**6,9%**) και Οιχαλίας (**4,7%**). Στην ΠΕ Κορινθίας, ο Δήμος Κορινθίων κατέχει το **43,7%**, με τους Δήμους Λουτρακίου-Περαχώρας-Αγίων Θεοδώρων (**16,8%**), Σικυωνίων (**14,8%**), Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης (**10,9%**), Βέλου-Βόχας (**9,4%**) και Νεμέας (**4,3%**) να συμπληρώνουν την εικόνα. Στην ΠΕ Αργολίδας, ο Δήμος Ναυπλιέων κατέχει το **38,4%** σε σχεδόν ισορροπημένη κατανομή με τον Δήμο Άργους-Μυκηνών (**35,9%**). Ακολουθούν οι Δήμοι Ερμιονίδας (**17,9%**) και Επιδαύρου (**7,8%**). Στην ΠΕ Λακωνίας, ο Δήμος Σπάρτης κατέχει το **38,7%**, με τους Δήμους Μονεμβασίας (**24,1%**), Ανατολικής Μάνης (**17,9%**), Ευρώτα (**17,0%**) και Ελαφονήσου (**2,3%**) να μοιράζονται το υπόλοιπο. Στην ΠΕ Αρκαδίας, ο Δήμος Τρίπολης (έδρα της Περιφέρειας) κατέχει το **59,1%** και οι Δήμοι Βόρειας Κυνουρίας (**13,8%**), Μεγαλόπολης (**11,1%**), Γορτυνίας (**8,4%**) και Νότιας Κυνουρίας (**7,6%**) διαμοιράζονται την υπόλοιπη κατανομή.

Πίνακας 2.5 — Συγκέντρωση Επιχειρηματικότητας ανά Δήμο (Top-10)

#	Δήμος	ΠΕ	Nt	% Περιφέρειας	Σωρευτικό %
1	Δήμος Καλαμάτας	Μεσσηνίας	7.130	13,81%	13,81%
2	Δήμος Κορινθίων	Κορινθίας	5.124	9,93%	23,74%
3	Δήμος Τρίπολης	Αρκαδίας	4.028	7,80%	31,54%
4	Δήμος Ναυπλιέων	Αργολίδας	3.891	7,54%	39,08%
5	Δήμος Άργους - Μυκηνών	Αργολίδας	3.643	7,06%	46,13%
6	Δήμος Σπάρτης	Λακωνίας	3.408	6,60%	52,74%
7	Δήμος Μονεμβασίας	Λακωνίας	2.125	4,12%	56,85%
8	Δήμος Λουτρακίου - Περαχώρας - Αγίων Θεοδώρων	Κορινθίας	1.973	3,82%	60,67%
9	Δήμος Πύλου - Νέστορος	Μεσσηνίας	1.901	3,68%	64,36%
10	Δήμος Τριφυλίας	Μεσσηνίας	1.880	3,64%	68,00%

Κεφάλαιο 3 — Χωρική Διάσταση Επιχειρηματικότητας

3.1 Επιχειρηματική Πυκνότητα ανά Δήμο

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου καταγράφει μέση πυκνότητα **95,68** επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους, τιμή ελαφρώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (**94,3** επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους), επιβεβαιώνοντας και σε επίπεδο Δήμου τη γενική εικόνα του Κεφαλαίου 2.1. Η Πελοπόννησος αποτελεί τη μοναδική ηπειρωτική Περιφέρεια, μαζί με την Αττική, που ξεπερνά τον εθνικό μέσο όρο πυκνότητας, εύρημα συμβατό με τη συνύπαρξη παράκτιας τουριστικής δραστηριότητας και αγροτοδιατροφικού πυρήνα στην ενδοχώρα.

Η ενδοπεριφερειακή κατανομή χαρακτηρίζεται από έντονα πολυκεντρική δομή: οι έξι μεγαλύτεροι Δήμοι σε επιχειρηματική βάση συγκεντρώνουν αθροιστικά το 52,7% της Περιφέρειας, χωρίς κανένας να κυριαρχεί ουσιαστικά. Πρόκειται για τον **Δήμο Καλαμάτας** (7.130 επιχειρήσεις, 13,8% της Περιφέρειας, πυκνότητα **97,8** επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους), τον **Δήμο Κορινθίων** (5.124 επιχειρήσεις, 9,9%, πυκνότητα 91,6), τον **Δήμο Τρίπολης** (4.028 επιχειρήσεις, 7,8%, πυκνότητα 91,2, έδρα της Περιφέρειας), τον **Δήμο Ναυπλιέων** (3.891 επιχειρήσεις, 7,5%, πυκνότητα 119,3), τον **Δήμο Άργους-Μυκηνών** (3.643 επιχειρήσεις, 7,1%, πυκνότητα 91,1) και τον **Δήμο Σπάρτης** (3.408 επιχειρήσεις, 6,6%, πυκνότητα 103,9). Οι περισσότεροι κινούνται κοντά στον εθνικό μέσο όρο. Υψηλότερη σχετική πυκνότητα εμφανίζουν ο **Δήμος Ναυπλιέων** (**119,3**) και ο **Δήμος Σπάρτης** (**103,9**), κυρίως λόγω του μικρότερου πληθυσμού τους σε σχέση με την επιχειρηματική τους βάση, με τον **Δήμο Ναυπλιέων** να ενισχύεται επιπλέον από τον έντονο τουριστικό του χαρακτήρα.

Τις υψηλότερες σχετικές πυκνότητες εμφανίζουν μικρότεροι παράκτιοι και νησιωτικοί Δήμοι του τουριστικού τόξου. Ακραία τιμή καταγράφει ο **Δήμος Ελαφονήσου**, με πυκνότητα **221,6** επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους (μόλις 199 επιχειρήσεις σε 898 κατοίκους), εύρημα που οφείλεται στον πολύ μικρό μόνιμο πληθυσμό του νησιού σε συνδυασμό με την εποχική τουριστική δραστηριότητα. Ακολουθούν ο **Δήμος Δυτικής Μάνης** (πυκνότητα **166,1** επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους), ο **Δήμος Ερμιονίδας** (**133,9**) και ο **Δήμος Ανατολικής Μάνης** (**123,6**). Στον αντίποδα, τη χαμηλότερη τιμή εμφανίζει ο **Δήμος Βέλου-Βόχας** (πυκνότητα **61,7** επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους, 1.103 επιχειρήσεις), ακολουθούμενος από τον **Δήμο Νότιας Κυνουρίας** (**71,2**) και τον **Δήμο Γορτυνίας** (**72,5**). Οι χαμηλές αυτές τιμές αγροτικών Δήμων της ενδοχώρας σχετίζονται εν μέρει με το ότι μεγάλο μέρος της αγροτικής δραστηριότητας διεξάγεται από Φυσικά Πρόσωπα που δεν εγγράφονται στο μητρώο του ΓΕΜΗ.

Συνολικά, 11 από τους 26 Δήμους υπερβαίνουν τον εθνικό μέσο όρο πυκνότητας, εικόνα που επιβεβαιώνει τον πολυκεντρικό χαρακτήρα της Περιφέρειας και τη σχετικά ισόρροπη κατανομή της επιχειρηματικής βάσης, την οποία αποτυπώνει και ο χαμηλός Συντελεστής Gini (**0,412**). Η υψηλότερη πυκνότητα συγκεντρώνεται στο παράκτιο τουριστικό τόξο και η

χαμηλότερη στην αγροτική ενδοχώρα, ενώ ο ιδιαίτερα χαμηλός Δείκτης Hoover (**0,059**) επιβεβαιώνει ότι η επιχειρηματική βάση ακολουθεί στενά την κατανομή του πληθυσμού (βλ. Παράγραφος 2.5).

Πίνακας 3.1 — Επιχειρηματική Πυκνότητα ανά Δήμο

Δήμος	Πληθυσμός	Nt	Πυκνότητα (ανά 1.000)
Ελαφονήσου	898	199	221,6
Δυτικής Μάνης	5.875	976	166,1
Ερμιονίδας	13.567	1.816	133,9
Ανατολικής Μάνης	12.779	1.580	123,6
Ναυπλιέων	32.625	3.891	119,3
Επιδαύρου	7.030	787	111,9
Πύλου - Νέστορος	17.194	1.901	110,6
Σπάρτης	32.786	3.408	103,9
Βόρειας Κυνουρίας	9.483	938	98,9
Καλαμάτας	72.906	7.130	97,8
Μονεμβασίας	21.816	2.125	97,4
Ευρώτα	16.058	1.496	93,2
Κορινθίων	55.941	5.124	91,6
Τρίπολης	44.165	4.028	91,2
Άργους - Μυκηνών	39.994	3.643	91,1
Λουτρακίου - Περαχώρας - Αγίων Θεοδώρων	22.016	1.973	89,6
Νεμέας	5.713	501	87,7
Μεγαλόπολης	8.784	754	85,8
Τριφυλίας	22.431	1.880	83,8
Μεσσήνης	19.170	1.598	83,4
Ξυλοκάστρου - Ευρωστίνης	15.570	1.281	82,3
Σικυωνίων	21.187	1.739	82,1
Οιχαλίας	8.504	662	77,8
Γορτυνίας	7.915	574	72,5
Νότιας Κυνουρίας	7.245	516	71,2
Βέλου - Βόχας	17.883	1.103	61,7
Περιφέρεια Πελοποννήσου	539.535	51.623	95,7

Γράφημα 3.1 — Επιχειρηματική Πυκνότητα ανά Δήμο

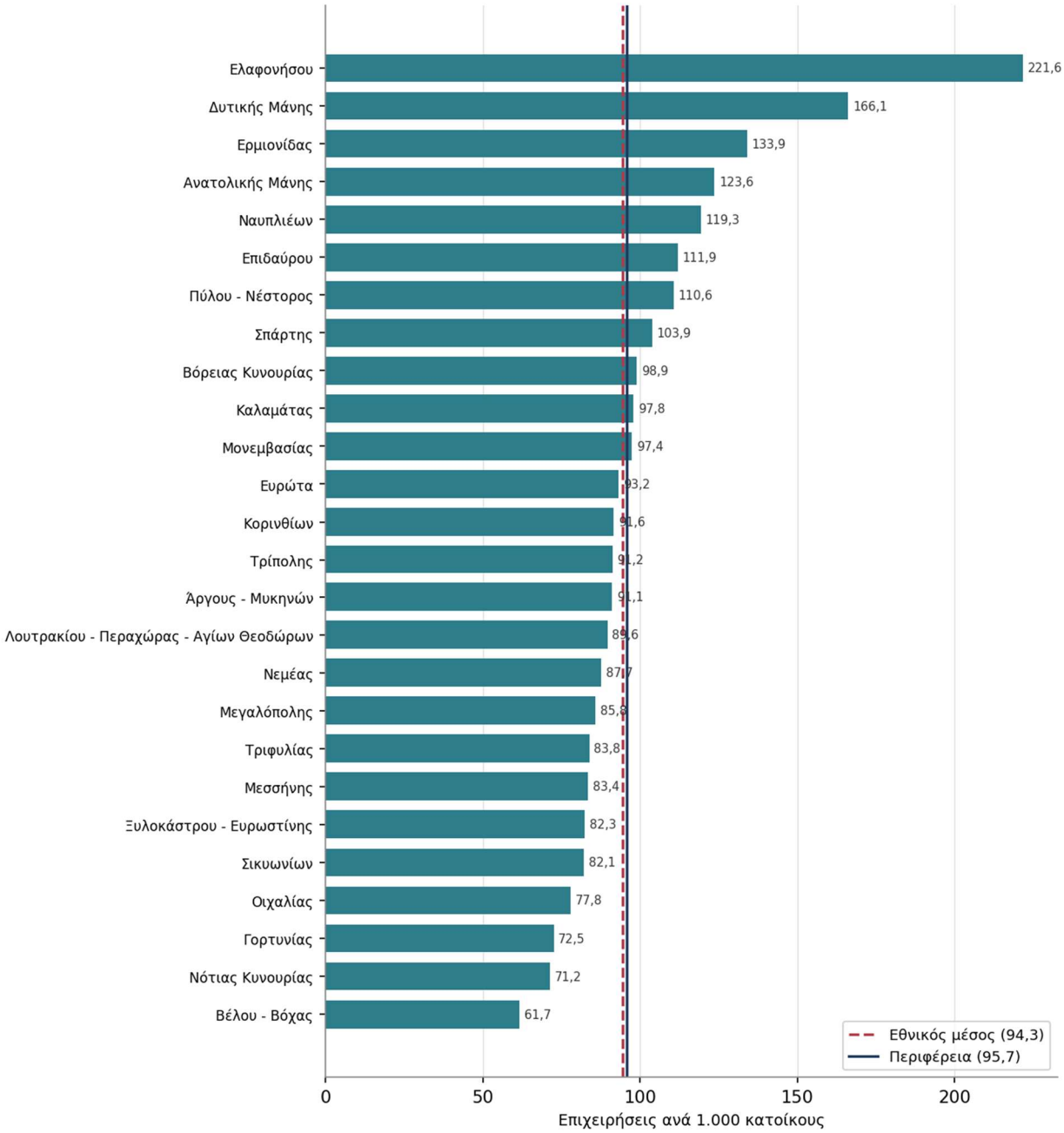

3.2 Κλαδική Σύνθεση ανά Δήμο

Για την ανάδειξη της κλαδικής ταυτότητας της Πελοποννήσου σε επίπεδο Δήμου επιλέγονται τέσσερις τομείς δραστηριότητας που αποτυπώνουν τους κύριους άξονες του αναπτυξιακού της προφίλ. Με την υψηλότερη παρουσία εμφανίζεται το Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο (Ζ), με 15.435 επιχειρήσεις (29,44% επί του συνόλου της Περιφέρειας) και Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ — Location Quotient) Εμπορίου 1,04. Ακολουθούν η Παροχή Καταλυμάτων και Εστίαση (Θ) με 9.937 επιχειρήσεις (18,96%, LQ **1,19**), η Μεταποίηση (Γ)

με 4.408 επιχειρήσεις (8,41%, LQ **1,15**) και η Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία (Α) με 1.388 επιχειρήσεις (2,65%, LQ **1,52**, την υψηλότερη σχετική εξειδίκευση της Περιφέρειας, αν και σε μικρή απόλυτη βάση). Οι τέσσερις τομείς συγκεντρώνουν αθροιστικά το 59,46% του συνόλου της επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας και αποτυπώνουν το σύνθετο αναπτυξιακό προφίλ της Πελοποννήσου: τον αγροτοδιατροφικό πυρήνα της ενδοχώρας, το παράκτιο τουριστικό τόξο, τη μεταποίηση της τοπικής παραγωγής και το εμπόριο (βλ. Κεφάλαιο 2.4).

Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο (Ζ): Η εμπορική δραστηριότητα κατανέμεται σχετικά ισόρροπα, ακολουθώντας την πολυκεντρική δομή της Περιφέρειας. Σε απόλυτο μέγεθος, οι μεγαλύτερες εμπορικές βάσεις βρίσκονται στους **Δήμους Καλαμάτας** (1.876 εμπορικές επιχειρήσεις), Κορινθίων (1.476), Άργους-Μυκηνών (1.100) και Ναυπλιέων (1.025). Σε όρους σχετικής εξειδίκευσης, οι υψηλότερες τιμές καταγράφονται στον **Δήμο Άργους-Μυκηνών** (LQ Εμπορίου **1,28**), ο οποίος λειτουργεί ως αγροτο-εμπορικός κόμβος της Αργολίδας, καθώς και στους **Δήμους Ευρώτα** (**1,28**), Σικυωνίων (**1,27**) και Κορινθίων (**1,21**). Σε περιφερειακό επίπεδο ο τομέας εμφανίζει LQ **1,04**, οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο.

Παροχή Καταλυμάτων και Εστίαση (Θ): Ο τουριστικός κλάδος εμφανίζει εντελώς διαφορετικό χωρικό πρότυπο, με σαφή συγκέντρωση στους τουριστικούς Δήμους. Η υψηλότερη σχετική εξειδίκευση καταγράφεται σε μικρότερους παράκτιους, νησιωτικούς και ορεινούς Δήμους: Ελαφονήσου (LQ Καταλυμάτων-Εστίασης **3,64**, σε μικρή βάση 113 επιχειρήσεων), Δυτικής Μάνης (**2,74**), Γορτυνίας (2,15, ορεινός τουρισμός), Νότιας Κυνουρίας (**2,12**) και Ανατολικής Μάνης (**2,04**). Η κατανομή αυτή αναδεικνύει τη σαφή γεωγραφική διχοτόμηση μεταξύ του τουριστικού τόξου, όπου ο κλάδος κυριαρχεί, και της αγροτικής ενδοχώρας, όπου παραμένει κοντά στον εθνικό μέσο όρο.

Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία (Α): Ο τομέας εμφανίζει την υψηλότερη σχετική εξειδίκευση της Περιφέρειας (LQ **1,52**), συγκεντρωμένη στους αγροτικούς Δήμους των πεδινών ζωνών: Ευρώτα (LQ Γεωργίας **3,95**), Βόρειας Κυνουρίας (**3,56**), Βέλου-Βόχας (**3,49**), Νεμέας (**3,42**) και Τριφυλίας (**3,42**). Οι υψηλές αυτές τιμές καταγράφονται ωστόσο σε πολύ μικρή απόλυτη βάση (από 20 έως 75 επιχειρήσεις ανά Δήμο), καθώς ο τομέας αριθμεί συνολικά μόλις 1.388 επιχειρήσεις στο ΓΕΜΗ, με το μεγαλύτερο μέρος της αγροτικής παραγωγής (ελαιοκομικά της Μεσσηνίας και της Λακωνίας, εσπεριδοειδή της Αργολίδας και της Λακωνίας) να διεξάγεται από Φυσικά Πρόσωπα εκτός μητρώου. Παρά ταύτα, η ισχυρή σχετική παρουσία αναδεικνύει τον αγροτοδιατροφικό πυρήνα της Περιφέρειας.

Μεταποίηση (Γ): Η μεταποιητική δραστηριότητα συνδέεται κυρίως με τη μεταποίηση της τοπικής αγροτικής παραγωγής. Η σχετική εξειδίκευση κορυφώνεται σε Δήμους με αγροτοβιομηχανικό χαρακτήρα: Νεμέας (LQ Μεταποίησης **2,58**), Οιχαλίας (**2,18**), Επιδαύρου (**1,66**), Βέλου-Βόχας (**1,51**) και Άργους-Μυκηνών (**1,42**), ο τελευταίος με τη

μεγαλύτερη απόλυτη μεταποιητική βάση μεταξύ αυτών. Σε περιφερειακό επίπεδο ο τομέας εμφανίζει LQ **1,15** (βλ. Κεφάλαιο 2.4), υπερεκπροσώπηση που εδράζεται στη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων.

Σημειώνεται ότι ο τομέας των Κατασκευών (ΣΤ), αν και τρίτος μεγαλύτερος σε απόλυτο μέγεθος (5.540 επιχειρήσεις, 10,57%, LQ **1,18**), δεν αναλύεται χωριστά, καθώς δεν συνδέεται με διακριτό χωρικό πρότυπο που να ορίζει την ταυτότητα της Περιφέρειας.

Πίνακας 3.2 — Συντελεστές Χωροθέτησης (LQ) ανά Δήμο και Τομέα

Δήμος	Ζ Εμπόριο	Α Γεωργία	Θ Εστίαση	Γ Μεταποίηση
Καλαμάτας	1,09	1,05	0,93	1,07
Κορινθίων	1,21	1,57	0,87	1,08
Τρίπολης	1,05	1,74	0,65	1,31
Ναυπλιέων	1,03	0,88	1,52	0,89
Άργους - Μυκηνών	1,28	1,11	0,76	1,42
Σπάρτης	1,11	2,04	0,85	1,02
Μονεμβασίας	1,00	2,26	1,41	1,02
Λουτρακίου - Περαχώρας - Αγίων Θεοδώρων	0,96	0,52	1,40	1,06
Πύλου - Νέστορος	0,89	2,43	1,94	1,10
Τριφυλίας	1,13	3,42	1,25	1,44
Ερμιονίδας	0,78	1,32	1,19	1,02
Σικυωνίων	1,27	2,86	0,97	1,21
Μεσσήνης	1,05	2,63	1,40	1,32
Ανατολικής Μάνης	0,76	2,06	2,04	0,81
Ευρώτα	1,28	3,95	1,08	1,14
Ξυλοκάστρου - Ευρωστίνης	1,03	0,80	1,67	0,95
Βέλου - Βόχας	1,03	3,49	0,95	1,51
Δυτικής Μάνης	0,44	2,11	2,74	0,70
Βόρειας Κυνουρίας	0,82	3,56	1,63	1,29
Επιδαύρου	0,94	1,96	1,14	1,66
Μεγαλόπολης	1,03	1,59	1,28	1,03
Οιχαλίας	0,95	1,81	1,07	2,18
Γορτυνίας	0,66	3,13	2,15	0,94
Νότιας Κυνουρίας	0,81	1,99	2,12	0,92
Νεμέας	1,16	3,42	0,81	2,58
Ελαφονήσου	0,78	0,43	3,64	0,49
Περιφέρεια Πελοποννήσου	1,04	1,52	1,19	1,15

Γράφημα 3.2 — Συντελεστής Χωροθέτησης Κορυφαίων Τομέων ανά Δήμο

3.3 Τυπολογία Δήμων

Η συνδυαστική ανάλυση των δομικών χαρακτηριστικών (διοικητικός ρόλος, απόλυτη επιχειρηματική βάση Nt, γεωγραφική θέση) και των τομεακών εξειδικεύσεων της Παραγράφου 3.2 επιτρέπει τη συγκρότηση μιας τυπολογίας πέντε κατηγοριών για τους 26 Δήμους της Περιφέρειας, η οποία αντανακλά τον πολυκεντρικό χαρακτήρα της και τη συνύπαρξη παράκτιου τουριστικού τόξου και αγροτικού πυρήνα ενδοχώρας. Η τυπολογία βασίζεται σε σαφή ποσοτικά και γεωγραφικά κριτήρια, ώστε να είναι αναπαραγώγιμη και σε επόμενες περιόδους αναφοράς.

Τύπος Α — Πρωτεύοντες Αστικοί Πόλοι (κριτήριο: η έδρα της Περιφέρειας και ο μεγαλύτερος επιχειρηματικός πόλος): Περιλαμβάνει τον **Δήμο Καλαμάτας** (7.130 επιχειρήσεις), τον μεγαλύτερο και σημαντικότερο επιχειρηματικό πόλο της Περιφέρειας και κύριο εμπορικό κόμβο της ΠΕ Μεσσηνίας, και τον **Δήμο Τρίπολης** (4.028 επιχειρήσεις), τη διοικητική έδρα της Περιφέρειας με ισχυρή παρουσία δημόσιων υπηρεσιών, επαγγελματικών δραστηριοτήτων και εμπορίου. Σε αντίθεση με τις περισσότερες Περιφέρειες, όπου η διοικητική έδρα είναι ταυτόχρονα και το μεγαλύτερο επιχειρηματικό κέντρο, στην Πελοπόννησο οι δύο ρόλοι διαχωρίζονται, χαρακτηριστικό της πολυκεντρικής της δομής.

Τύπος Β — Δευτερεύοντα Αστικά Κέντρα (κριτήριο: Nt ≥ 3.000, έδρες των υπόλοιπων ΠΕ ή μεγάλα αστικά κέντρα): Περιλαμβάνει τέσσερις Δήμους. Ο **Δήμος Κορινθίων** (5.124 επιχειρήσεις) είναι η έδρα της ΠΕ Κορινθίας και ο δεύτερος μεγαλύτερος Δήμος της Περιφέρειας. Ο **Δήμος Ναυπλιέων** (3.891 επιχειρήσεις, έδρα της ΠΕ Αργολίδας) και ο **Δήμος Άργους-Μυκηνών** (3.643 επιχειρήσεις) σχηματίζουν τοπικό αναπτυξιακό δίπολο στην Αργολίδα: ο πρώτος συνδυάζει διοικητικό ρόλο με έντονη τουριστική παρουσία (LQ Καταλυμάτων-Εστίασης **1,52**), ενώ ο δεύτερος λειτουργεί ως αγροτο-εμπορικός κόμβος (LQ Εμπορίου **1,28**, LQ Μεταποίησης **1,42**). Ο **Δήμος Σπάρτης** (3.408 επιχειρήσεις) αποτελεί την έδρα της ΠΕ Λακωνίας και κέντρο εξυπηρέτησης της αγροτικής της ενδοχώρας (LQ Γεωργίας **2,04**).

Τύπος Γ — Παράκτιοι και Νησιωτικοί Τουριστικοί Δήμοι (κριτήριο: παράκτιοι και νησιωτικοί Δήμοι με υπερεκπροσώπηση στην εστίαση και τα καταλύματα): Περιλαμβάνει εννέα Δήμους κατά μήκος του παράκτιου τόξου: τους **Δήμους Μονεμβασίας** (2.125 επιχειρήσεις), Λουτρακίου-Περαχώρας-Αγίων Θεοδώρων (1.973), Πύλου-Νέστορος (1.901), Ερμιονίδας (1.816), Ανατολικής Μάνης (1.580), Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης (1.281), Δυτικής Μάνης (976), Επιδαύρου (787) και τον νησιωτικό **Δήμο Ελαφονήσου** (199). Κοινό χαρακτηριστικό τους είναι η υπερεκπροσώπηση της Παροχής Καταλυμάτων και Εστίασης (LQ από **1,14** έως 3,64, με κορυφαίους τους **Δήμους Ελαφονήσου** και Δυτικής Μάνης) και, στους περισσότερους, η υψηλή επιχειρηματική πυκνότητα που σχετίζεται με την εποχική τουριστική δραστηριότητα. Στους Δήμους Λουτρακίου και Ξυλοκάστρου, στον Κορινθιακό κόλπο, ο τουριστικός χαρακτήρας συνδυάζεται με την αγροτική παραγωγή της Κορινθίας και τη γειτνίαση προς την αγορά της Αττικής, προς την οποία διοχετεύεται μέρος των τοπικών αγροτικών προϊόντων.

Τύπος Δ — Αγροτικοί Δήμοι Ενδοχώρας (κριτήριο: Δήμοι με κυρίαρχη αγροτική εξειδίκευση): Περιλαμβάνει δέκα Δήμους: τους **Δήμους Τριφυλίας** (1.880 επιχειρήσεις), Σικυωνίων (1.739), Μεσσήνης (1.598), Ευρώτα (1.496), Βέλου-Βόχας (1.103), Βόρειας Κυνουρίας (938), Οιχαλίας (662), Γορτυνίας (574), Νότιας Κυνουρίας (516) και Νεμέας (501). Χαρακτηρίζονται από υψηλή σχετική εξειδίκευση στη Γεωργία (LQ Γεωργίας από 1,81 έως 3,95, με κορυφαίους τους **Δήμους Ευρώτα** και Βόρειας Κυνουρίας), συχνά σε συνδυασμό με αγροτοβιομηχανική μεταποίηση (**Δήμος Νεμέας** LQ Μεταποίησης **2,58**, **Δήμος Οιχαλίας** 2,18). Στους αγροτικούς Δήμους της Κορινθίας (Σικυωνίων, Βέλου-Βόχας, Νεμέας), το χονδρεμπόριο γεωργικών προϊόντων προσανατολίζεται προς την αγορά της Αττικής, σύμφωνα με τον ρόλο της ΠΕ ως τροφοδότη της μητρόπολης.

Τύπος Ε — Δήμος Ενεργειακής Μετάβασης (κριτήριο: εξορυκτικός-ενεργειακός χαρακτήρας): Περιλαμβάνει αποκλειστικά τον **Δήμο Μεγαλόπολης** (754 επιχειρήσεις), όπου η εξορυκτική δραστηριότητα παραμένει κυρίαρχη στην τοπική οικονομία (LQ Ορυχείων και Λατομείων 7,15) παρά την απολιγνιτοποίηση που έχει δρομολογηθεί. Το ιδιαίτερο αυτό προφίλ διαφοροποιεί τον Δήμο τόσο από τους αγροτικούς Δήμους της ενδοχώρας όσο και από τα αστικά κέντρα, με την εμπορική του βάση να παραμένει περιορισμένη και σε φάση μετάβασης.

Πίνακας 3.3 — Τυπολογία Δήμων Περιφέρειας Πελοποννήσου

Τύπος	Δήμος	ΠΕ	Nt	Πληθ.	Πυκν.	LQ Εμπορίου
Α	Καλαμάτας	Μεσσηνίας	7.130	72.906	97,8	1,09
Α	Τρίπολης	Αρκαδίας	4.028	44.165	91,2	1,05
Β	Κορινθίων	Κορινθίας	5.124	55.941	91,6	1,21
Β	Ναυπλιέων	Αργολίδας	3.891	32.625	119,3	1,03
Β	Άργους - Μυκηνών	Αργολίδας	3.643	39.994	91,1	1,28
Β	Σπάρτης	Λακωνίας	3.408	32.786	103,9	1,11
Γ	Μονεμβασίας	Λακωνίας	2.125	21.816	97,4	1,00
Γ	Λουτρακίου - Περαχώρας - Αγίων Θεοδώρων	Κορινθίας	1.973	22.016	89,6	0,96
Γ	Πύλου - Νέστορος	Μεσσηνίας	1.901	17.194	110,6	0,89
Γ	Ερμιονίδας	Αργολίδας	1.816	13.567	133,9	0,78
Γ	Ανατολικής Μάνης	Λακωνίας	1.580	12.779	123,6	0,76
Γ	Ξυλοκάστρου - Ευρωστίνης	Κορινθίας	1.281	15.570	82,3	1,03
Γ	Δυτικής Μάνης	Μεσσηνίας	976	5.875	166,1	0,44
Γ	Επιδαύρου	Αργολίδας	787	7.030	111,9	0,94
Γ	Ελαφονήσου	Λακωνίας	199	898	221,6	0,78
Δ	Τριφυλίας	Μεσσηνίας	1.880	22.431	83,8	1,13
Δ	Σικυωνίων	Κορινθίας	1.739	21.187	82,1	1,27
Δ	Μεσσήνης	Μεσσηνίας	1.598	19.170	83,4	1,05
Δ	Ευρώτα	Λακωνίας	1.496	16.058	93,2	1,28
Δ	Βέλου - Βόχας	Κορινθίας	1.103	17.883	61,7	1,03
Δ	Βόρειας Κυνουρίας	Αρκαδίας	938	9.483	98,9	0,82
Δ	Οιχαλίας	Μεσσηνίας	662	8.504	77,8	0,95

Τύπος	Δήμος	ΠΕ	Nt	Πληθ.	Πυκν.	LQ Εμπορίου
Δ	Γορτυνίας	Αρκαδίας	574	7.915	72,5	0,66
Δ	Νότιας Κυνουρίας	Αρκαδίας	516	7.245	71,2	0,81
Δ	Νεμέας	Κορινθίας	501	5.713	87,7	1,16
Ε	Μεγαλόπολης	Αρκαδίας	754	8.784	85,8	1,03

Γράφημα 3.3 — Τυπολογία Δήμων ανά Nt και LQ Εμπορίου

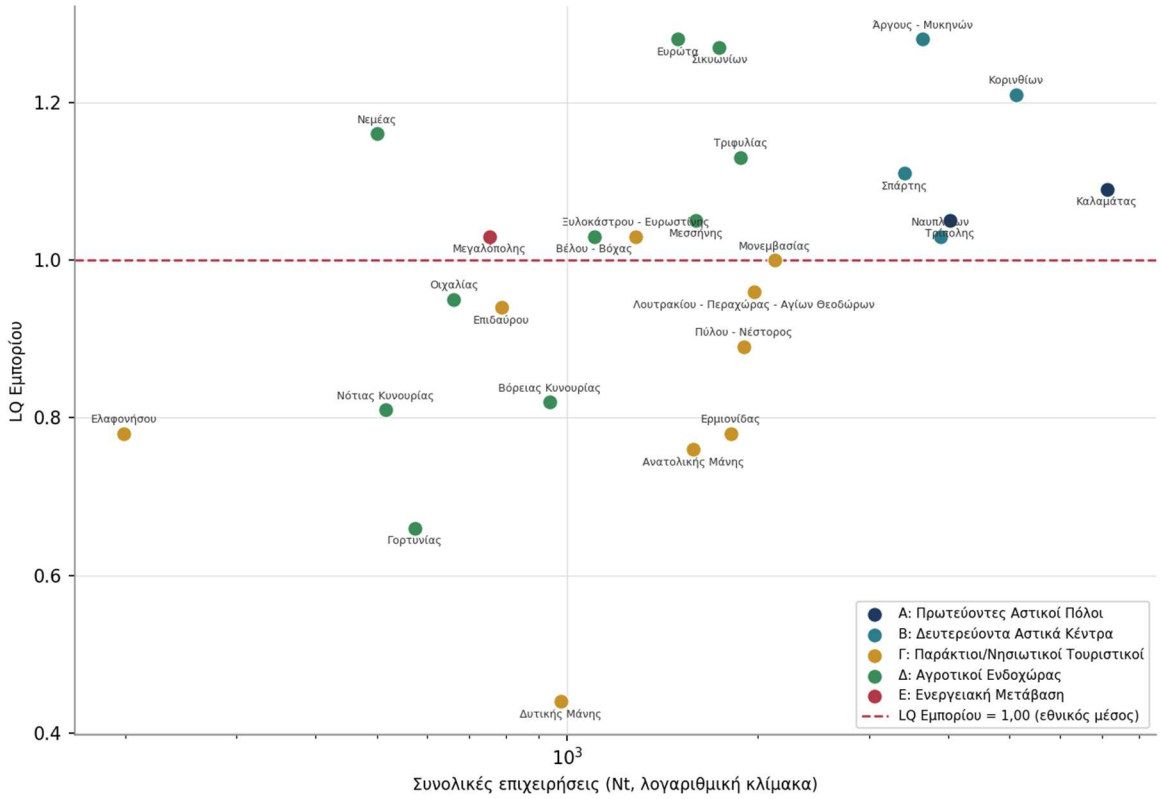

3.4 Αναδυόμενες Εμπορικές Ζώνες

Η ανάλυση του Ρυθμού Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR — Commerce Growth Rate) σε επίπεδο Δήμου κατά την περίοδο Οκτωβρίου 2024 – Μαρτίου 2026 αναδεικνύει ευρεία αλλά συγκρατημένη εμπορική δυναμική. Ο συνολικός Ρυθμός Ανάπτυξης Εμπορίου της Πελοποννήσου διαμορφώνεται σε **+5,27%** (βλ. Κεφάλαιο 2.1), τιμή θετική αλλά σαφώς χαμηλότερη του εθνικού μέσου όρου (**+8,79%**). Παρά τον συγκρατημένο περιφερειακό ρυθμό, 25 από τους 26 Δήμους εμφανίζουν θετικό CGR Εμπορίου, με τη μεγέθυνση να συγκεντρώνεται σε δύο γεωγραφικούς άξονες: τον αναπτυξιακό άξονα της Κορινθίας προς την Αττική και το παράκτιο τουριστικό τόξο.

Γράφημα 3.4 — CGR Εμπορίου ανά Δήμο

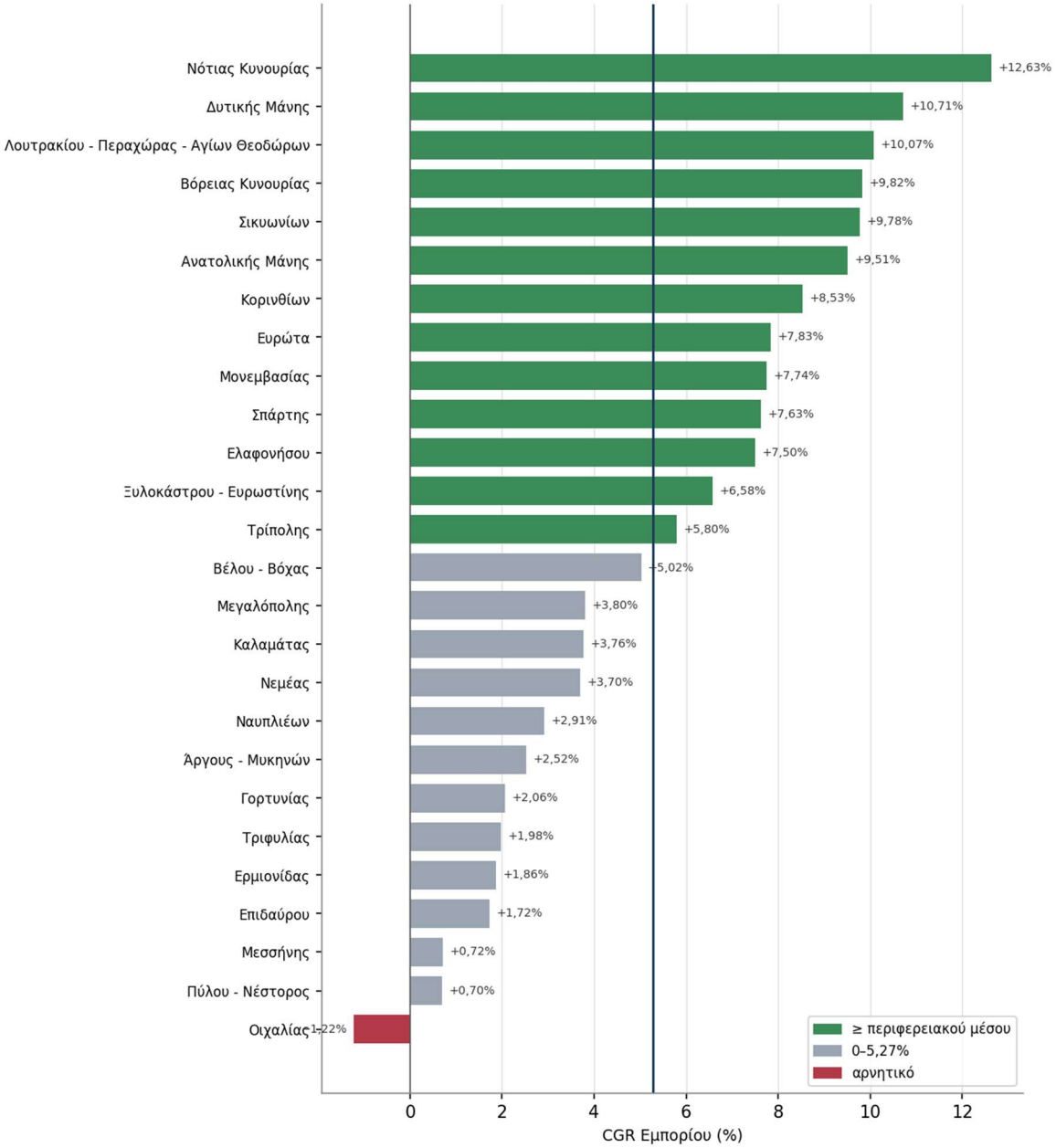

Σε απόλυτους όρους, ο **Δήμος Κορινθίων** αποτελεί τον σημαντικότερο πόλο εμπορικής μεγέθυνσης, με 116 νέες εμπορικές επιχειρήσεις σε βάση 1.360 (CGR Εμπορίου **+8,53%**). Ακολουθούν σε απόλυτο μέγεθος ο **Δήμος Καλαμάτας** (68 νέες επιχειρήσεις σε βάση 1.808, **+3,76%**), ο **Δήμος Σπάρτης** (63 νέες σε βάση 826, **+7,63%**) και ο **Δήμος Τρίπολης** (54 νέες σε βάση 931, **+5,80%**). Τους υψηλότερους ρυθμούς, σε μικρότερη ωστόσο απόλυτη βάση, καταγράφουν ο **Δήμος Νότιας Κυνουρίας** (**+12,63%**, 12 νέες επιχειρήσεις σε βάση 95) και ο **Δήμος Βόρειας Κυνουρίας** (**+9,82%**, 16 νέες σε βάση 163).

Η μεγέθυνση εμφανίζει σαφή γεωγραφική συγκέντρωση στους δύο άξονες. Στον άξονα της Κορινθίας, οι **Δήμοι Σικυωνίων** (**+9,78%**, 48 νέες επιχειρήσεις σε βάση 491), Λουτρακίου-Περαχώρας-Αγίων Θεοδώρων (**+10,07%**, 45 νέες σε βάση 447) και Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης (**+6,58%**, 21 νέες σε βάση 319) εμφανίζουν ισχυρή δυναμική, τροφοδοτούμενη σε μεγάλο βαθμό από το χονδρικό εμπόριο (CGR Χονδρικού Εμπορίου **+19,35%** στον **Δήμο Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης** και **+18,35%** στον Δήμο Λουτρακίου, σε μικρές ωστόσο βάσεις), εύρημα συμβατό με τον ρόλο της Κορινθίας ως τροφοδότη της Αττικής. Παράλληλα, Δήμοι του παράκτιου τουριστικού τόξου εμφανίζουν θετική εμπορική δυναμική, εν μέρει συνδεόμενη με το λιανικό εμπόριο εξυπηρέτησης της τουριστικής ζήτησης: Δυτικής Μάνης (**+10,71%**, 12 νέες επιχειρήσεις σε βάση 112), Ανατολικής Μάνης (**+9,51%**, 25 νέες σε βάση 263) και Μονεμβασίας (**+7,74%**, 38 νέες σε βάση 491).

Στον αντίποδα, μόνο ένας Δήμος εμφανίζει αρνητικό CGR Εμπορίου, ο **Δήμος Οιχαλίας** (**−1,22%**, μείωση 2 επιχειρήσεων σε βάση 164), αγροτικός Δήμος της Μεσσηνίας. Πρόκειται για ιδιαίτερα μικρή μεταβολή, η οποία ενδέχεται να σχετίζεται με την εκκαθάριση του μητρώου ΓΕΜΗ κατά την περίοδο αναφοράς (βλ. Κεφάλαιο 2.2) και χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης. Συνολικά, η Πελοπόννησος εμφανίζει ευρεία, αν και συγκρατημένη, εμπορική μεγέθυνση, με τη δυναμική να συγκεντρώνεται στον αναπτυξιακό άξονα της Κορινθίας και στο παράκτιο τουριστικό τόξο. Η διαχρονική παρακολούθηση των επόμενων περιόδων αναφοράς θα επιτρέψει να διαπιστωθεί αν η δυναμική αυτή εδραιώνεται ως μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή τάση.

Πίνακας 3.4 — Δήμοι με Θετικό CGR Εμπορίου: Συγκριτικά Στοιχεία

Δήμος	ΠΕ	Πληθ.	Πυκν.	Nt εμπ. Μαρ. 2026	Nt εμπ. Οκτ. 2024	CGR Εμπορίου	Νέες
Νότιας Κυνουρίας	Αρκαδίας	7.245	71,2	107	95	+12,63%	+12
Δυτικής Μάνης	Μεσσηνίας	5.875	166,1	124	112	+10,71%	+12
Λουτρακίου - Περαχώρας - Αγίων Θεοδώρων	Κορινθίας	22.016	89,6	492	447	+10,07%	+45
Βόρειας Κυνουρίας	Αρκαδίας	9.483	98,9	179	163	+9,82%	+16
Σικυωνίων	Κορινθίας	21.187	82,1	539	491	+9,78%	+48
Ανατολικής Μάνης	Λακωνίας	12.779	123,6	288	263	+9,51%	+25
Κορινθίων	Κορινθίας	55.941	91,6	1.476	1.360	+8,53%	+116
Ευρώτα	Λακωνίας	16.058	93,2	468	434	+7,83%	+34
Μονεμβασίας	Λακωνίας	21.816	97,4	529	491	+7,74%	+38
Σπάρτης	Λακωνίας	32.786	103,9	889	826	+7,63%	+63
Ελαφονήσου	Λακωνίας	898	221,6	43	40	+7,50%	+3
Ξυλοκάστρου - Ευρωστίνης	Κορινθίας	15.570	82,3	340	319	+6,58%	+21
Τρίπολης	Αρκαδίας	44.165	91,2	985	931	+5,80%	+54
Βέλου - Βόχας	Κορινθίας	17.883	61,7	293	279	+5,02%	+14
Μεγαλόπολης	Αρκαδίας	8.784	85,8	191	184	+3,80%	+7
Καλαμάτας	Μεσσηνίας	72.906	97,8	1.876	1.808	+3,76%	+68
Νεμέας	Κορινθίας	5.713	87,7	140	135	+3,70%	+5
Ναυπλιέων	Αργολίδας	32.625	119,3	1.025	996	+2,91%	+29
Άργους - Μυκηνών	Αργολίδας	39.994	91,1	1.100	1.073	+2,52%	+27
Γορτυνίας	Αρκαδίας	7.915	72,5	99	97	+2,06%	+2
Τριφυλίας	Μεσσηνίας	22.431	83,8	514	504	+1,98%	+10

Δήμος	ΠΕ	Πληθ.	Πυκν.	Nt εμπ. Μαρ. 2026	Nt εμπ. Οκτ. 2024	CGR Εμπορίου	Νέες
Ερμιονίδας	Αργολίδας	13.567	133,9	329	323	+1,86%	+6
Επιδαύρου	Αργολίδας	7.030	111,9	177	174	+1,72%	+3
Μεσσήνης	Μεσσηνίας	19.170	83,4	419	416	+0,72%	+3
Πύλου - Νέστορος	Μεσσηνίας	17.194	110,6	433	430	+0,70%	+3

Κεφάλαιο 4 — Εμπορικός Τομέας Αναλυτικά

4.1 Γενικά Εμπορίου

4.1.1 Μέγεθος και Συμμετοχή

Ο εμπορικός τομέας της Περιφέρειας Πελοποννήσου αποτελεί τον κυρίαρχο κλάδο της τοπικής επιχειρηματικότητας. Από τις **51.623** συνολικές επιχειρήσεις της Περιφέρειας (Μάρτιος 2026), **13.217** δραστηριοποιούνται στον εμπορικό τομέα ως κύριο ΚΑΔ, εκ των οποίων **9.429 ανήκουν στο λιανικό εμπόριο (71,34% του εμπορίου)** και **3.788 στο χονδρικό εμπόριο (28,66%)**, αντιστοιχώντας σε Μερίδιο Εμπορίου στο Σύνολο (CSTB — Commerce Share on Total Business) **25,60%** έναντι εθνικού μέσου όρου **24,68%**.

Η αναλογία λιανικού προς χονδρικό εμπόριο διαμορφώνεται σε **2,49:1**, υψηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο (2,00:1), εύρημα που δείχνει ότι η εμπορική βάση της Πελοποννήσου κλίνει σαφώς περισσότερο προς το λιανικό εμπόριο σε σχέση με τη χώρα. Το χονδρικό εμπόριο, με Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ — Location Quotient) **0,89**, κινείται κάτω από τον εθνικό μέσο όρο· τα χαρακτηριστικά και οι επιμέρους εξειδικεύσεις του εξετάζονται αναλυτικά στην Παράγραφο 4.3.

Σε γεωγραφικό επίπεδο, η εμπορική δραστηριότητα εμφανίζει έντονα πολυκεντρικό χαρακτήρα, σε αντίθεση με τις Περιφέρειες όπου κυριαρχεί ένας μόνο πόλος. Ο μεγαλύτερος εμπορικός Δήμος, ο Δήμος Καλαμάτας (**1.876** εμπορικές επιχειρήσεις, **14,19%** του εμπορίου, Παράγραφος 3.3, Τύπος Α), συγκεντρώνει περιορισμένο μόνο μέρος της δραστηριότητας, ενώ ακολουθούν σε σχετικά κοντινές αποστάσεις ο Δήμος Κορινθίων (**1.476**, **11,17%**), ο Δήμος Άργους-Μυκηνών (**1.100**, **8,32%**), ο Δήμος Ναυπλιέων (**1.025**, **7,75%**), ο Δήμος Τρίπολης (**985**, **7,45%**) και ο Δήμος Σπάρτης (**889**, **6,73%**). Χαρακτηριστικό της πολυκεντρικής δομής είναι ο διαχωρισμός της διοικητικής έδρας (Δήμος Τρίπολης) από τον μεγαλύτερο επιχειρηματικό πόλο (Δήμος Καλαμάτας), καθώς και η ύπαρξη μιας εμπορικής έδρας σε καθεμία από τις πέντε ΠΕ. Αθροιστικά, οι έξι αυτοί πόλοι συγκεντρώνουν περίπου το **55,62%** της εμπορικής δραστηριότητας. Σε αντίθεση με τις μονοκεντρικές Περιφέρειες, όπου ένας Δήμος συγκεντρώνει συχνά πάνω από το ένα τρίτο του εμπορίου, στην Πελοπόννησο κανένας Δήμος δεν ξεπερνά το 15%, εύρημα που επιβεβαιώνει τον πολυκεντρικό χαρακτήρα της.

Πίνακας 4.1 — Εμπορικές Επιχειρήσεις ανά Δήμο (Λιανικό / Χονδρικό / Σύνολο)

Δήμος	Λιανικό	Χονδρικό	Σύνολο	% Εμπορίου
Δήμος Καλαμάτας	1.338	538	1.876	14,19
Δήμος Κορινθίων	1.009	467	1.476	11,17
Δήμος Άργους - Μυκηνών	705	395	1.100	8,32
Δήμος Ναυπλιέων	769	256	1.025	7,76
Δήμος Τρίπολης	652	333	985	7,45
Δήμος Σπάρτης	659	230	889	6,73
Δήμος Σικυωνίων	358	181	539	4,08

Δήμος	Λιανικό	Χονδρικό	Σύνολο	% Εμπορίου
Δήμος Μονεμβασίας	412	117	529	4
Δήμος Τριφυλίας	384	130	514	3,89
Δήμος Λουτρακίου - Περαχώρας - Αγίων Θεοδώρων	363	129	492	3,72
Δήμος Ευρώτα	299	169	468	3,54
Δήμος Πύλου - Νέστορος	348	85	433	3,28
Δήμος Μεσσήνης	309	110	419	3,17
Δήμος Ξυλοκάστρου - Ευρωστίνης	266	74	340	2,57
Δήμος Ερμιονίδας	244	85	329	2,49
Δήμος Βέλου - Βόχας	177	116	293	2,22
Δήμος Ανατολικής Μάνης	219	69	288	2,18
Δήμος Μεγαλόπολης	148	43	191	1,45
Δήμος Βόρειας Κυνουρίας	141	38	179	1,35
Δήμος Επιδαύρου	124	53	177	1,34
Δήμος Οιχαλίας	120	42	162	1,23
Δήμος Νεμέας	83	57	140	1,06
Δήμος Δυτικής Μάνης	95	29	124	0,94
Δήμος Νότιας Κυνουρίας	85	22	107	0,81
Δήμος Γορτυνίας	83	16	99	0,75
Δήμος Ελαφονήσου	39	4	43	0,33

Γράφημα 4.1α — Κατανομή Εμπορίου (Λιανικό + Χονδρικό) ανά Δήμο

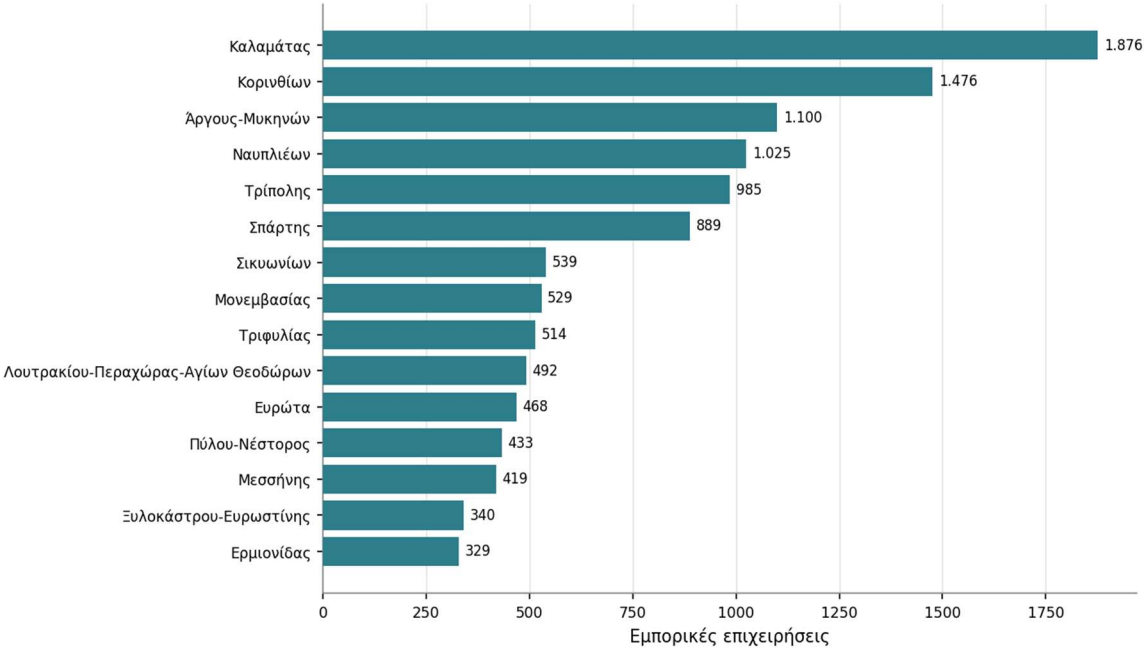

4.1.2 Δείκτες Δυναμικής

Ο εμπορικός τομέας της Πελοποννήσου εμφανίζει συγκρατημένη αναπτυξιακή δυναμική κατά την περίοδο Οκτωβρίου 2024 — Μαρτίου 2026, με Ρυθμό Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR — Commerce Growth Rate) **+5,27%**, τιμή θετική αλλά κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (+8,79%), που τοποθετεί την Περιφέρεια στην **9η θέση πανελλαδικά**. Οι δύο κλάδοι αναπτύσσονται με διαφορετικό ρυθμό, με το χονδρικό εμπόριο (CGR **+7,31%**) να υπερτερεί αισθητά του λιανικού εμπορίου (CGR **+4,48%**), αν και αμφότερα παραμένουν κάτω από τον εθνικό μέσο. Ο Δείκτης Επιβίωσης Εμπορικού Τομέα (CBSR — Commerce Business Survival Rate = **1,05**) παραμένει οριακά θετικός, με τις νέες εμπορικές εγγραφές να υπερκαλύπτουν ελαφρώς τις παύσεις, διατηρώντας τον εμπορικό ιστό σε ήπια καθαρή επέκταση.

Ο Ρυθμός Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBFR — Commerce Business Formation Rate) διαμορφώνεται σε **56,55%** (**12η θέση πανελλαδικά**), μία από τις χαμηλότερες τιμές της χώρας, καθώς λιγότερες από έξι στις δέκα νέες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στο εμπόριο. Από τις νέες εμπορικές εγγραφές, το **40,90%** αφορά λιανικό εμπόριο και το **15,65%** χονδρικό εμπόριο. Ο Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR — Commerce Business Closure Rate) ανέρχεται σε **5,80%**, ελαφρώς υψηλότερος από τον εθνικό μέσο όρο (5,48%), με το λιανικό εμπόριο στο **6,07%** και το χονδρικό εμπόριο στο **5,10%**.

Σημειώνεται ότι η εκκαθάριση του μητρώου του ΓΕΜΗ που σημειώθηκε πανελλαδικά κατά την περίοδο αναφοράς ενδέχεται να διογκώνει ελαφρώς τις καταγεγραμμένες παύσεις και να συμπιέζει τους ρυθμούς ίδρυσης· ως εκ τούτου, η πραγματική εμπορική δυναμική της Περιφέρειας πιθανόν υποεκτιμάται.

Πίνακας 4.2 — Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου (Λιανικό / Χονδρικό / Σύνολο)

Δείκτης	Λιανικό	Χονδρικό	Σύνολο Εμπορίου	Εθνικός μ.ο.
CGR (%)	4,48	7,31	5,27	8,79
CBFR (%)	40,90	15,65	56,55	—
CBCR (%)	6,07	5,10	5,80	5,48
CBSR	—	—	1,05	—
CSTB (%)	18,27	7,34	25,60	24,68

Γράφημα 4.2 — CGR και CBCR Λιανικού, Χονδρικού και Συνόλου Εμπορίου

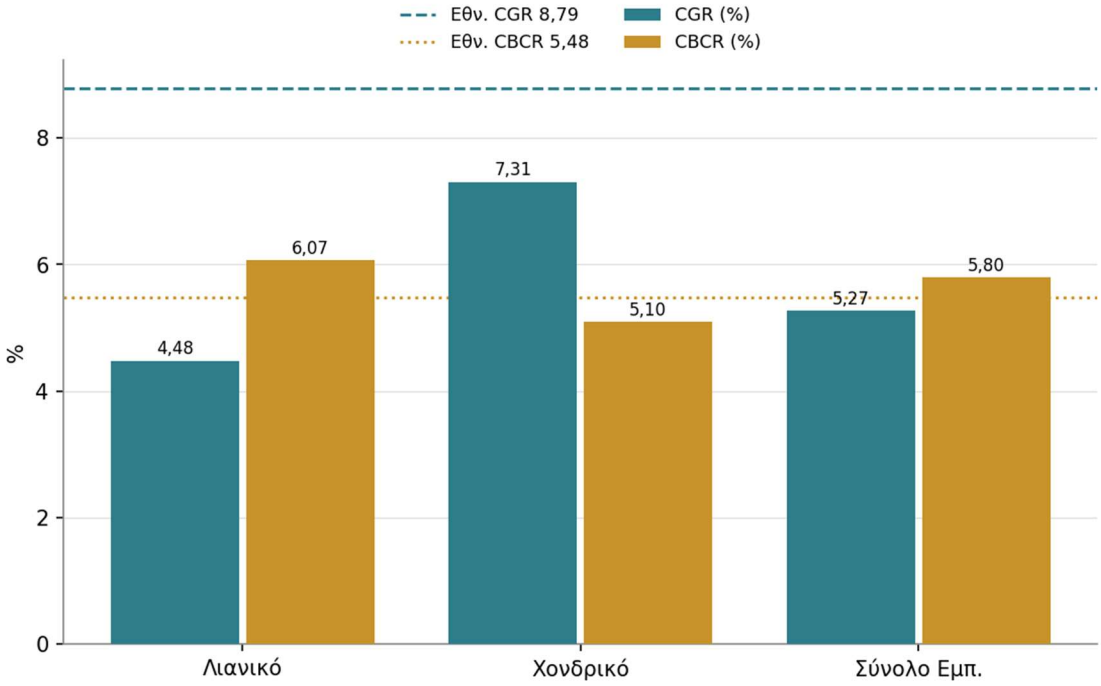

4.2 Ανάλυση Λιανικού Εμπορίου

4.2.1 Γενική Επισκόπηση Λιανικού Εμπορίου

Το λιανικό εμπόριο αποτελεί έναν από τους δύο μεγαλύτερους κλάδους της τοπικής επιχειρηματικότητας, με **9.429 επιχειρήσεις** που αντιστοιχούν στο 18,27% της συνολικής επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας και στο 71,34% του εμπορικού τομέα. Σε απόλυτο μέγεθος ακολουθεί οριακά την Παροχή Καταλυμάτων και Εστίασης (9.937 επιχειρήσεις), η οποία αντανακλά τον σημαντικό τουριστικό χαρακτήρα της Περιφέρειας, ενώ υπερβαίνει σαφώς τις Κατασκευές (5.540 επιχειρήσεις) και τη Μεταποίηση (4.408 επιχειρήσεις). Ο Συντελεστής Χωροθέτησης (LQ) του λιανικού εμπορίου διαμορφώνεται σε **1,11**, τιμή πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (7η θέση πανελλαδικά). Η οριακή αυτή υπερεκπροσώπηση αντανακλά μια ευρεία λιανεμπορική βάση που εξυπηρετεί τόσο τον μόνιμο πληθυσμό όσο και τη σημαντική εποχική τουριστική ζήτηση.

Ως προς τη δυναμική, το λιανικό εμπόριο αναπτύσσεται με ρυθμό **+4,48%** την περίοδο αναφοράς, θετικό αλλά χαμηλότερο τόσο από τον εθνικό μέσο όρο του εμπορίου (+8,79%) όσο και από το χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας (+7,31%). Η ανάλυση που ακολουθεί εξειδικεύει την εικόνα αυτή σε τρία επίπεδα: τη σύνθεση ανά κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ, τη χωρική κατανομή ανά Δήμο και τη διάρθρωση της μεταβολής μέσω της ανάλυσης Shift-Share.

4.2.2 Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Λιανικού Εμπορίου

Ο κλάδος του λιανικού εμπορίου είναι ιδιαίτερα κατακερματισμένος, γεγονός που από τη μία αναδεικνύει την πολυμορφία της δραστηριότητας, από την άλλη δυσχεραίνει τη συγκριτική ανάλυση χωρίς προηγούμενη ομαδοποίηση των επιμέρους κλάδων. Ως εκ τούτου, υιοθετείται η ομαδοποίησή του σε 11 ομοιογενείς εμπορικές κατηγορίες[8], που επιτρέπει τη συστηματική ανάλυση δομής, εξειδίκευσης και δυναμικής.

Σε όρους απόλυτου μεγέθους, η κατανομή των **9.429** επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου εμφανίζει συγκέντρωση τύπου Pareto. Οι τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες (Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός με **2.867** επιχειρήσεις και μερίδιο **30,41%**, Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση και Κήπος με **1.780** επιχειρήσεις και μερίδιο **18,88%**, Ένδυση, Υπόδηση και Αθλητικά με **1.459** επιχειρήσεις και μερίδιο **15,47%**) συγκεντρώνουν αθροιστικά το **64,76%** επί του συνόλου του λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας. Ακολουθούν το Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο (**1.053** επιχειρήσεις, **11,17%**), η Υγεία και Ομορφιά (**664** επιχειρήσεις, **7,04%**) και τα Καύσιμα και Μεταφορές (**535** επιχειρήσεις, **5,67%**).

Η ανάλυση κατά Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ) αναδεικνύει ευρεία υπερεκπροσώπηση: **7 από τις 11** κατηγορίες κινούνται πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Στις κορυφαίες σε μέγεθος κατηγορίες, υπερεκπροσώπηση καταγράφουν τα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (**2.867** επιχειρήσεις, **LQ=1,28**), ο Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση και Κήπος (**1.780** επιχειρήσεις, **LQ=1,23**) και η Ένδυση, Υπόδηση και Αθλητικά (**1.459** επιχειρήσεις, **LQ=1,07**). Την εντονότερη εξειδίκευση εμφανίζουν τα Καύσιμα και Μεταφορές (**535** επιχειρήσεις, **LQ=1,60**), η υψηλότερη τιμή του λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας, εύρημα που συνδέεται με τη μεγάλη γεωγραφική έκταση και τη διάσπαρτη οικιστική και αγροτική δομή της Περιφέρειας, οι οποίες αυξάνουν τις ανάγκες σε καύσιμα και υπηρεσίες μεταφορών. Πάνω από τον εθνικό μέσο όρο κινούνται επίσης τα Βιβλία, Χαρτικά, Πολιτισμός και Ψυχαγωγία (**260** επιχειρήσεις, **LQ=1,08**), τα Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία (**220** επιχειρήσεις, **LQ=1,07**) και οι Υπαίθριες Αγορές και Λοιπό Λιανικό Εμπόριο (**228** επιχειρήσεις, **LQ=1,01**). Κάτω από τον εθνικό μέσο όρο βρίσκονται η Υγεία και Ομορφιά (**664** επιχειρήσεις, **LQ=0,97**), το Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο (**1.053** επιχειρήσεις, **LQ=0,95**), τα Κοσμήματα και Ωρολόγια (**175** επιχειρήσεις, **LQ=0,80**) και το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (**188** επιχειρήσεις, **LQ=0,45**).

Σε όρους δυναμικής, οι κατηγορίες με χαμηλότερη απόλυτη βάση εμφανίζουν τους ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης. Τον υψηλότερο Ρυθμό Ανάπτυξης καταγράφει το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (**CGR +22,88%**, αύξηση κατά 35 επιχειρήσεις, από 153 σε 188), εύρημα που, παρά τη μικρή απόλυτη βάση, αποτυπώνει τη σταδιακή στροφή του τοπικού λιανικού στα ψηφιακά κανάλια. Ακολουθεί η Υγεία και Ομορφιά (**CGR +17,11%**, από 567 σε 664 επιχειρήσεις), η οποία καταγράφει τη μεγαλύτερη απόλυτη προσθήκη νέων επιχειρήσεων (+97) μεταξύ όλων των κατηγοριών. Στον αντίποδα, τη χαμηλότερη δυναμική

[8] Η ομαδοποίηση των 37 διψήφιων ΚΑΔ λιανικού σε 11 κατηγορίες αποσκοπεί στη μέγιστη δυνατή ομοιογένεια των επιμέρους κλάδων εντός κάθε κατηγορίας (βλ. Μεθοδολογικές Σημειώσεις).

εμφανίζει ο Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση και Κήπος (**CGR +0,28%**), που παραμένει ουσιαστικά στάσιμος παρά τη μεγάλη απόλυτη βάση του.

Συνολικά, η διάρθρωση του λιανικού εμπορίου της Πελοποννήσου συνδυάζει έναν ισχυρό πυρήνα βασικών καταναλωτικών αναγκών (Τρόφιμα, Οικιακός Εξοπλισμός, Ένδυση) με την έντονη παρουσία στα Καύσιμα και Μεταφορές, που συνδέεται με τις ανάγκες μετακίνησης μιας εκτεταμένης, αγροτικής και τουριστικής Περιφέρειας. Η υποεκπροσώπηση του ηλεκτρονικού εμπορίου (LQ=0,45), παρά τον ταχύ ρυθμό ανάπτυξής του, αποτελεί ένδειξη σχετικά αργής ψηφιακής προσαρμογής του τοπικού λιανικού εμπορίου.

Πίνακας 4.3 — Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Λιανικού Εμπορίου

Κατηγορία	Nt	%	Nt-1	CGR %	LQ
Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός	2.867	30,41	2.761	3,84	1,28
Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση και Κήπος	1.780	18,88	1.775	0,28	1,23
Ένδυση, Υπόδηση και Αθλητικά	1.459	15,47	1.383	5,50	1,07
Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο	1.053	11,17	1.040	1,25	0,95
Υγεία και Ομορφιά	664	7,04	567	17,11	0,97
Καύσιμα και Μεταφορές	535	5,67	505	5,94	1,60
Βιβλία, Χαρτικά, Πολιτισμός και Ψυχαγωγία	260	2,76	253	2,77	1,08
Υπαίθριες Αγορές και Λοιπό Λιανικό Εμπόριο	228	2,42	212	7,55	1,01
Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία	220	2,33	209	5,26	1,07
Ηλεκτρονικό Εμπόριο	188	1,99	153	22,88	0,45
Κοσμήματα και Ωρολόγια	175	1,86	167	4,79	0,80

Γράφημα 4.2α — LQ Κατηγοριών Λιανικού Εμπορίου

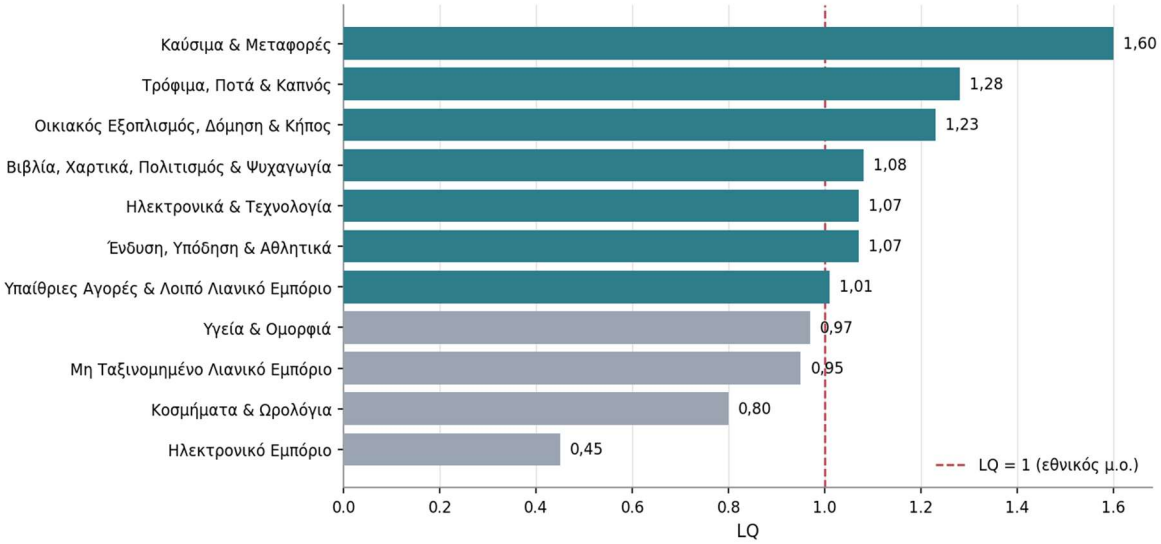

Γράφημα 4.2β — CGR Κατηγοριών Λιανικού Εμπορίου

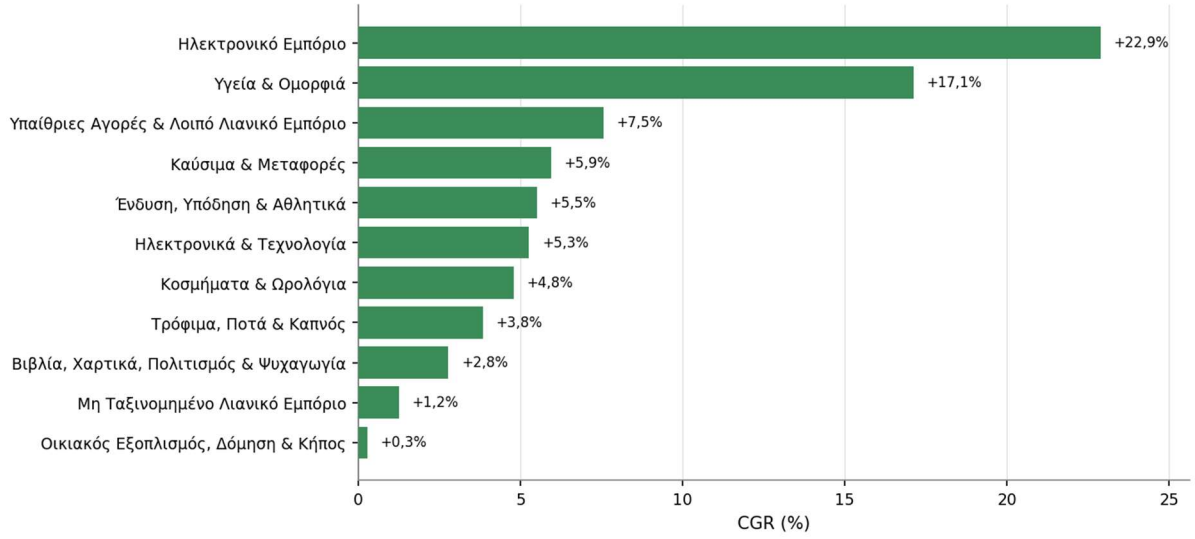

4.2.3 Χωρική Κατανομή Λιανικού Εμπορίου

Η χωρική κατανομή του λιανικού εμπορίου ακολουθεί το πολυκεντρικό πρότυπο της Περιφέρειας, οργανωμένη γύρω από τις έδρες των πέντε ΠΕ και τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα. Ο Δήμος Καλαμάτας συγκεντρώνει **1.338** επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου (**14,19%** του περιφερειακού λιανικού εμπορίου), ακολουθούμενος από τον Δήμο Κορινθίων (**1.009** επιχειρήσεις, **10,70%**), τον Δήμο Ναυπλιέων (**769** επιχειρήσεις, **8,16%**), τον Δήμο Άργους-Μυκηνών (**705** επιχειρήσεις, **7,48%**) και τον Δήμο Σπάρτης (**659** επιχειρήσεις, **6,99%**). Αθροιστικά, οι πέντε αυτοί Δήμοι συγκεντρώνουν το **47,52%** του περιφερειακού λιανικού εμπορίου. Ο πολυκεντρικός χαρακτήρας της Περιφέρειας αποτυπώνεται στο γεγονός ότι ο μεγαλύτερος Δήμος, ο Δήμος Καλαμάτας, συγκεντρώνει μόλις το **14,19%** του λιανικού εμπορίου, χωρίς κανέναν κυρίαρχο πόλο.

Σε επίπεδο ΠΕ, η κατανομή του λιανικού εμπορίου είναι σχετικά ισόρροπη, με την ΠΕ Μεσσηνίας (**27,5%**) και την ΠΕ Κορινθίας (**23,9%**) να προηγούνται, ακολουθούμενες από τις ΠΕ Αργολίδας (**19,5%**), Λακωνίας (**17,3%**) και Αρκαδίας (**11,8%**), εικόνα που επιβεβαιώνει την απουσία ενός κυρίαρχου εμπορικού κέντρου σε περιφερειακή κλίμακα.

Η ανάλυση κατά Συντελεστή Χωροθέτησης σε επίπεδο Δήμου αναδεικνύει σχετικά υψηλές τιμές σε μεσαίους αστικούς και ημιαστικούς Δήμους που λειτουργούν ως τοπικά κέντρα εξυπηρέτησης, όπως ο Δήμος Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης (**266** επιχειρήσεις, **LQ Λιανικού Εμπορίου=1,26**), ο Δήμος Σικυωνίων (**358** επιχειρήσεις, **LQ=1,25**), ο Δήμος Τριφυλίας (**384** επιχειρήσεις, **LQ=1,24**) και ο Δήμος Ευρώτα (**299** επιχειρήσεις, **LQ=1,21**). Μεταξύ των μεγάλων Δήμων, ο Δήμος Κορινθίων (**1.009** επιχειρήσεις, **LQ=1,20**) και ο Δήμος Καλαμάτας (**1.338** επιχειρήσεις, **LQ=1,14**) κινούνται επίσης πάνω από τον εθνικό μέσο όρο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο Δήμος Τρίπολης, διοικητική έδρα της Περιφέρειας, ο οποίος εμφανίζει Συντελεστή Χωροθέτησης Λιανικού Εμπορίου οριακά κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (**652** επιχειρήσεις, **LQ=0,98**). Το εύρημα δεν αντικατοπτρίζει εμπορική

αδυναμία, αλλά τη διαφοροποιημένη επιχειρηματική βάση της έδρας, όπου η συγκέντρωση δημόσιων, επαγγελματικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων μειώνει αναλογικά το μερίδιο του λιανικού εμπορίου. Η ευρεία διασπορά υψηλών τιμών Συντελεστή Χωροθέτησης σε Δήμους και των πέντε ΠΕ επιβεβαιώνει ότι το λιανικό εμπόριο διατηρεί ισχυρό ρόλο στις τοπικές οικονομίες ολόκληρης της Περιφέρειας.

Γράφημα 4.2γ — Κατανομή Λιανικού Εμπορίου ανά Δήμο

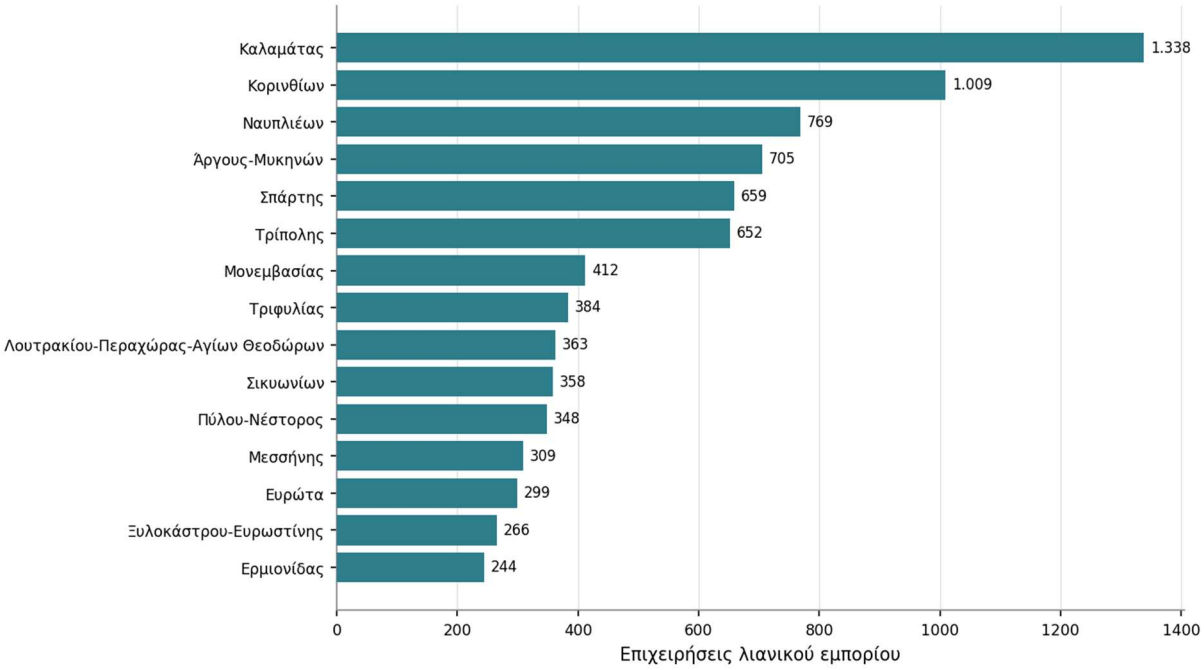

Γράφημα 4.2δ — LQ Λιανικού Εμπορίου ανά Δήμο

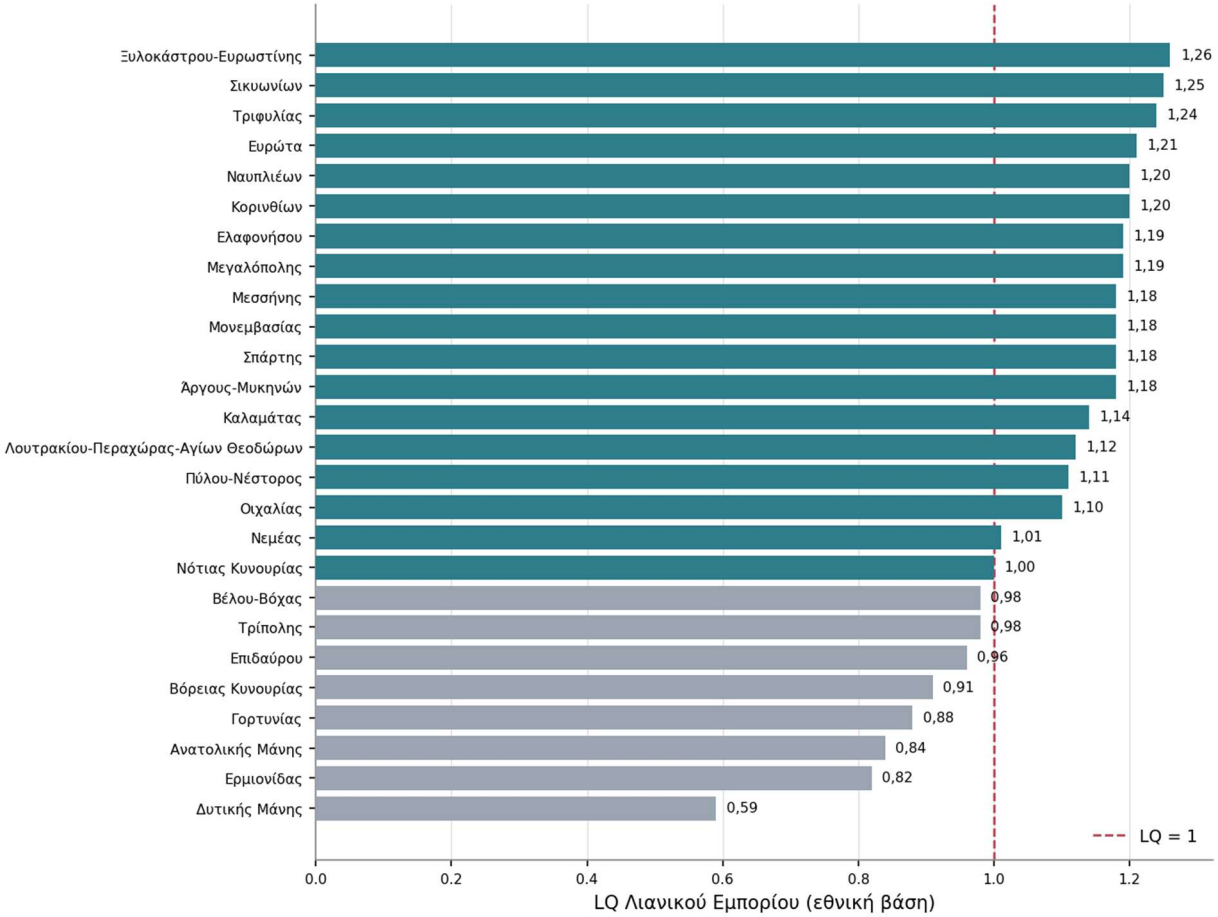

4.2.4 Εξειδίκευση και Ποικιλομορφία Λιανικού Εμπορίου

Πέραν της κατανομής και της εξειδίκευσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εσωτερική ποικιλομορφία του λιανικού εμπορίου. Ο Δείκτης Εντροπίας (Entropy Index) παρέχει ένα μέτρο του βαθμού στον οποίο η δραστηριότητα κατανέμεται ομοιόμορφα μεταξύ των 11 κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ λιανικού εμπορίου, με υψηλότερες τιμές να αντιστοιχούν σε μεγαλύτερη ποικιλομορφία.

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, ο Δείκτης Εντροπίας του λιανικού εμπορίου διαμορφώνεται σε **1,99**[9], τιμή που αντιστοιχεί στο **82,93%** της μέγιστης δυνατής ποικιλομορφίας ($H_{max} = \ln(11) \approx 2,398$). Σε εθνικό επίπεδο ο αντίστοιχος δείκτης διαμορφώνεται σε 2,07 (86,50% του H_{max}). Η ποικιλομορφία του λιανικού εμπορίου στην Περιφέρεια υπολείπεται επομένως ελαφρώς του εθνικού προτύπου.

[9] Ο Δείκτης Εντροπίας υπολογίζεται ως $E = -\Sigma\, p_i \times \ln(p_i)$, όπου p_i είναι το μερίδιο της i-οστής κατηγορίας στο σύνολο του λιανικού εμπορίου. Η μέγιστη δυνατή τιμή για 11 κατηγορίες είναι $\ln(11) \approx 2,398$, και αντιστοιχεί σε ομοιόμορφη κατανομή.

Η τιμή αυτή αντανακλά τη συνύπαρξη δύο αντίρροπων τάσεων. Από τη μία πλευρά, η συγκέντρωση τύπου Pareto στις δύο μεγαλύτερες κατηγορίες (τα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός με **30,41%** και ο Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση και Κήπος με **18,88%**, που συγκεντρώνουν αθροιστικά **49,29%** του λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας) ωθεί τον δείκτη σε χαμηλότερα επίπεδα, καθώς η ανομοιόμορφη κατανομή απομακρύνει τον δείκτη από τη μέγιστη τιμή του. Από την άλλη πλευρά, η αναλογικά σημαντική παρουσία τριών κατηγοριών μεσαίας κλίμακας (Ένδυση, Υπόδηση και Αθλητικά **15,47%**, Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο **11,17%**, Υγεία και Ομορφιά **7,04%**) λειτουργεί αντίρροπα, διατηρώντας την ποικιλομορφία σε επίπεδα κοντά στο εθνικό πρότυπο.

4.2.5 Χωρική Ανισότητα Λιανικού Εμπορίου

Η χωρική ανισότητα του λιανικού εμπορίου εξετάζεται μέσω τεσσάρων συμπληρωματικών δεικτών: του Δείκτη Gini, του Δείκτη Theil[10], του Δείκτη Hoover και του Σταθμισμένου Συντελεστή Μεταβλητότητας.

Σε επίπεδο Δήμου, ο Δείκτης Gini Λιανικού Εμπορίου διαμορφώνεται σε **0,485**, τιμή υψηλότερη από τον αντίστοιχο της συνολικής επιχειρηματικότητας (**0,412**), εύρημα που αναδεικνύει μεγαλύτερη χωρική συγκέντρωση του λιανικού εμπορίου σε σχέση με τη συνολική επιχειρηματική κατανομή. Σε επίπεδο ΠΕ, ο Δείκτης Gini Λιανικού Εμπορίου ανέρχεται σε **0,178**, σαφώς χαμηλότερος, εύρημα που υποδηλώνει ότι η ανισοκατανομή προέρχεται κυρίως από αποκλίσεις εντός των πέντε ΠΕ παρά από διαφορές μεταξύ τους.

Ο Δείκτης Theil λιανικού εμπορίου ανέρχεται σε **0,429** συνολικά. Η αποάθροισή του αποκαλύπτει ότι το **87,1%** της ανισοκατανομής προέρχεται από αποκλίσεις εντός των ΠΕ και μόλις το **12,9%** από διαφορές μεταξύ των ΠΕ. Η κυριαρχία της συνιστώσας εντός των ΠΕ αντανακλά ότι σε κάθε ΠΕ ξεχωριστά η έδρα συγκεντρώνει σαφώς μεγαλύτερο μερίδιο λιανικού εμπορίου από τους υπόλοιπους Δήμους. Χαρακτηριστικά, στην ΠΕ Αρκαδίας ο Δήμος Τρίπολης συγκεντρώνει το **58,8%** του λιανικού εμπορίου της ΠΕ και στην ΠΕ Μεσσηνίας ο Δήμος Καλαμάτας το **51,6%**, ενώ οι έδρες των ΠΕ Κορινθίας και Λακωνίας (Δήμοι Κορινθίων και Σπάρτης) συγκεντρώνουν το **44,7%** και **40,5%** αντίστοιχα. Μοναδική εξαίρεση στο πρότυπο αυτό αποτελεί η ΠΕ Αργολίδας, όπου η λιανεμπορική δραστηριότητα μοιράζεται μεταξύ του Δήμου Ναυπλιέων (**41,7%** της ΠΕ) και του γειτονικού Δήμου Άργους-Μυκηνών (**38,3%** της ΠΕ), σχηματίζοντας τοπικό αναπτυξιακό δίπολο.

Διαφορετική εικόνα προκύπτει από τους δείκτες που σταθμίζονται ως προς τον πληθυσμό. Ο Δείκτης Hoover Λιανικού Εμπορίου διαμορφώνεται σε **0,116**, υψηλότερος από τον αντίστοιχο της συνολικής επιχειρηματικότητας (**0,059**), τιμή που σημαίνει ότι θα απαιτούνταν μετακίνηση του **11,6%** των επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου ώστε η κατανομή τους να ταυτίζεται με την κατανομή του πληθυσμού. Στην ίδια κατεύθυνση, ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας του λιανικού εμπορίου (**0,279**) υπερβαίνει

[10] Αποάθροιση Δείκτη Theil: T = T_between (μεταξύ ΠΕ) + T_within (εντός ΠΕ).

σαφώς εκείνον της συνολικής επιχειρηματικότητας (**0,174**). Τα δύο αυτά ευρήματα δείχνουν ότι το λιανικό εμπόριο αποκλίνει από τη χωρική κατανομή του πληθυσμού εντονότερα από τη συνολική επιχειρηματικότητα.

Συνολικά, η χωρική εικόνα του λιανικού εμπορίου της Πελοποννήσου συνδυάζει δύο επίπεδα. Σε περιφερειακή κλίμακα η δραστηριότητα κατανέμεται σχετικά ισόρροπα μεταξύ των πέντε ΠΕ (χαμηλός Δείκτης Gini ΠΕ **0,178**), ενώ εντός κάθε ΠΕ συγκεντρώνεται έντονα γύρω από την έδρα της (υψηλή συνιστώσα Theil εντός ΠΕ **87,1%**). Η απόκλιση του λιανικού εμπορίου από την πληθυσμιακή κατανομή, την οποία αποτυπώνει ο Δείκτης Hoover, οφείλεται στο ότι το λιανικό εμπόριο συγκεντρώνεται στις έδρες των ΠΕ σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι ο πληθυσμός, καθώς οι έδρες λειτουργούν ως εμπορικά κέντρα εξυπηρέτησης ευρύτερων περιοχών και προσελκύουν λιανεμπορική δραστηριότητα δυσανάλογη του τοπικού τους πληθυσμού, καλύπτοντας τόσο τους γύρω Δήμους όσο και την εποχική τουριστική ζήτηση.

Γράφημα 4.2ε — Δείκτες Χωρικής Ανισότητας Λιανικού Εμπορίου

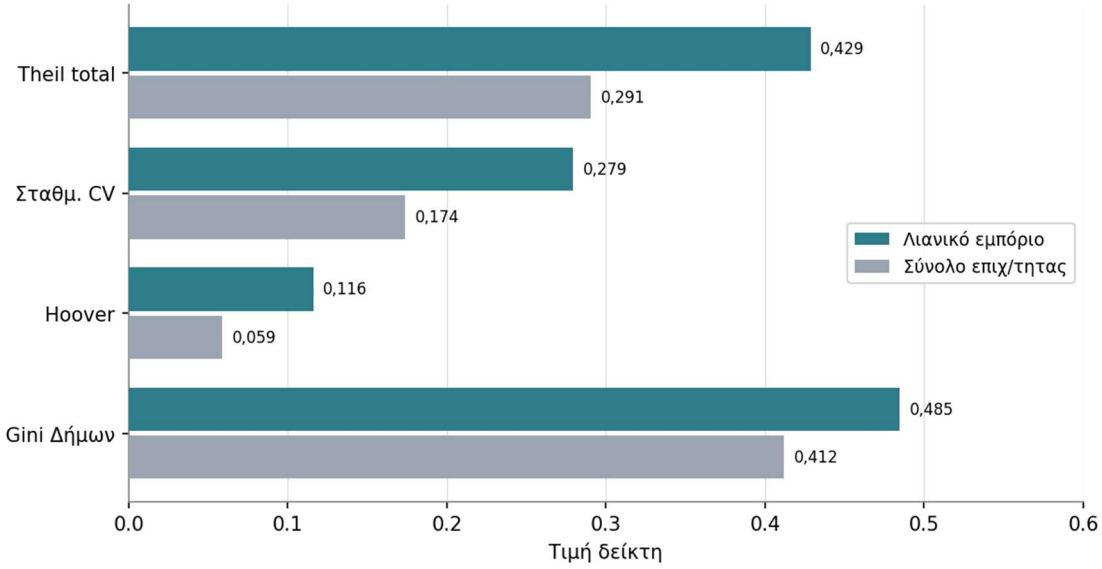

4.2.6 Shift-Share Ανάλυση Λιανικού Εμπορίου

Η ανάλυση Shift-Share [11] αποαθροίζει την παρατηρηθείσα μεταβολή των λιανικών επιχειρήσεων σε τρεις συνιστώσες: **Εθνική** (αναμενόμενη μεταβολή αν η Περιφέρεια ακολουθούσε τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου), **Διαρθρωτική** (Industry Mix, επιπλέον μεταβολή λόγω κλαδικής σύνθεσης) και **Διαφορική** (Ανταγωνιστική, απόδοση σε τοπικά πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα).

Στο λιανικό εμπόριο της Πελοποννήσου, η συνολική καθαρή μεταβολή είναι **+404** επιχειρήσεις. Η εθνική συνιστώσα (**+744,19** επιχειρήσεις) αντιστοιχεί στην αύξηση που θα

[11] Shift-Share: Καθαρή Μεταβολή = Εθνική + Διαρθρωτική (Industry Mix) + Διαφορική (Ανταγωνιστική).

κατέγραφε η Περιφέρεια αν το λιανικό της εμπόριο αναπτυσσόταν με τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου (**+8,25%**), αισθητά μεγαλύτερη από την πραγματική. Η διαρθρωτική συνιστώσα είναι αρνητική (**−44,88** επιχειρήσεις), εύρημα που σημαίνει ότι η Περιφέρεια είναι υπερεκπροσωπημένη σε κατηγορίες λιανικού εμπορίου οι οποίες σε εθνικό επίπεδο αναπτύσσονται με ρυθμούς χαμηλότερους του μέσου, γεγονός που περιορίζει ελαφρώς την αναμενόμενη αύξηση. Η διαφορική (ανταγωνιστική) συνιστώσα, η οποία αποδίδει σε τοπικούς παράγοντες τη μεταβολή που δεν εξηγείται από την εθνική τάση ή την κλαδική σύνθεση, είναι έντονα αρνητική (**−295,32** επιχειρήσεις), καθώς σχεδόν όλες οι κατηγορίες αναπτύχθηκαν τοπικά με ρυθμό χαμηλότερο από τον αντίστοιχο εθνικό τους. Συνολικά, το λιανικό εμπόριο της Περιφέρειας αυξήθηκε με ρυθμό σαφώς χαμηλότερο του εθνικού (CGR **+4,48%** έναντι **+8,25%**), εύρημα που υποδηλώνει έντονη υστέρηση της τοπικής δυναμικής έναντι του εθνικού προτύπου.

Σε επίπεδο κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ, η αρνητική διαφορική συνιστώσα διαπερνά σχεδόν το σύνολο του τομέα, καθώς δέκα από τις έντεκα κατηγορίες εμφανίζουν αρνητική τοπική συνεισφορά. Η εντονότερη υστέρηση καταγράφεται στον Οικιακό Εξοπλισμό, Δόμηση και Κήπο (**−69,11**), στο Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο (**−47,86**) και στις Υπαίθριες Αγορές και Λοιπό Λιανικό Εμπόριο (**−43,16**). Ακολουθούν η Υγεία και Ομορφιά (**−38,68**), τα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (**−37,51**), η Ένδυση, Υπόδηση και Αθλητικά (**−32,19**) και τα Καύσιμα και Μεταφορές (**−25,40**). Μοναδική κατηγορία με οριακά θετική διαφορική συνιστώσα είναι το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (**+3,63**), εύρημα συμβατό με τον ταχύ ρυθμό ανάπτυξής του.

Πίνακας 4.4 — Shift-Share Λιανικού Εμπορίου ανά Κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ

Κατηγορία	Καθαρή Μεταβολή	Εθνική	Διαρθρωτική	Διαφορική
Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός	+106	227,67	−84,16	−37,51
Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση και Κήπος	+5	146,36	−72,26	−69,11
Ένδυση, Υπόδηση και Αθλητικά	+76	114,04	−5,85	−32,19
Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο	+13	85,76	−24,89	−47,86
Υγεία και Ομορφιά	+97	46,75	88,93	−38,68
Καύσιμα και Μεταφορές	+30	41,64	13,76	−25,40
Βιβλία, Χαρτικά, Πολιτισμός και Ψυχαγωγία	+7	20,86	−10,91	−2,95
Υπαίθριες Αγορές και Λοιπό Λιανικό Εμπόριο	+16	17,48	41,68	−43,16
Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία	+11	17,23	−5,28	−0,95
Ηλεκτρονικό Εμπόριο	+35	12,62	18,76	3,63
Κοσμήματα και Ωρολόγια	+8	13,77	−4,64	−1,13

Γράφημα 4.2στ — Shift-Share Λιανικού ανά Κατηγορία (Εθνική / Διαρθρωτική / Διαφορική)

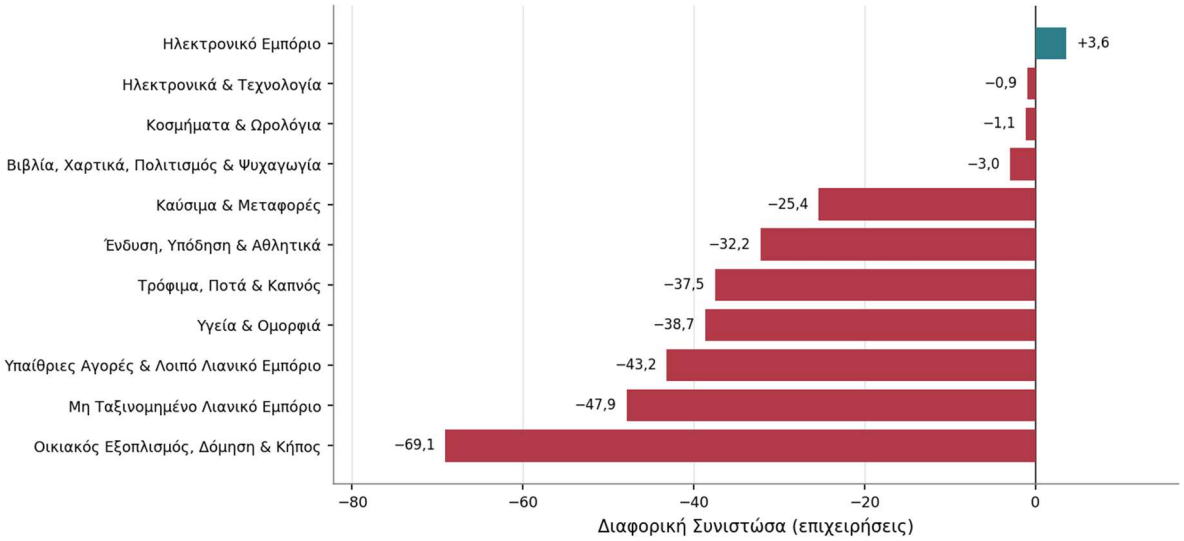

4.2.7 Κρίσιμα Σημεία Λιανικού Εμπορίου

• **Δεύτερος μεγαλύτερος κλάδος της Περιφέρειας.** Με **9.429** επιχειρήσεις και Συντελεστή Χωροθέτησης **1,11** (7η θέση πανελλαδικά), το λιανικό εμπόριο είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος κλάδος της τοπικής επιχειρηματικότητας μετά την Παροχή Καταλυμάτων και Εστίασης, εξυπηρετώντας τόσο τον μόνιμο πληθυσμό όσο και τη σημαντική τουριστική κίνηση.

• **Πολυκεντρική χωρική κατανομή.** Οι πέντε μεγαλύτεροι Δήμοι (Καλαμάτα, Κόρινθος, Ναύπλιο, Άργος-Μυκήνες, Σπάρτη) συγκεντρώνουν το **47,52%** του λιανικού εμπορίου, χωρίς κανέναν κυρίαρχο πόλο, καθώς ο μεγαλύτερος Δήμος (Καλαμάτα) δεν ξεπερνά το **14,19%**.

• **Κλαδική συγκέντρωση τύπου Pareto.** Οι τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ (Τρόφιμα Ποτά και Καπνός, Οικιακός Εξοπλισμός Δόμηση και Κήπος, Ένδυση Υπόδηση και Αθλητικά) καλύπτουν αθροιστικά το **64,76%** του λιανικού εμπορίου.

• **Έντονη υστέρηση στην τοπική δυναμική.** Παρά τη θετική καθαρή μεταβολή (**+404** επιχειρήσεις), το λιανικό εμπόριο αναπτύχθηκε με ρυθμό **+4,48%**, πολύ χαμηλότερα από τον εθνικό (+8,25%). Η ανάλυση Shift-Share αποδίδει την υστέρηση σε έντονα αρνητική διαφορική (ανταγωνιστική) συνιστώσα (**−295,32**), με δέκα από τις έντεκα κατηγορίες να αναπτύσσονται τοπικά κάτω από τον αντίστοιχο εθνικό ρυθμό.

• **Υπερεκπροσώπηση σε βασικές και διαμετακομιστικές κατηγορίες.** Επτά από τις έντεκα κατηγορίες υπερβαίνουν τον εθνικό μέσο όρο. Την αιχμή κρατούν τα Καύσιμα και Μεταφορές (**LQ 1,60**, η υψηλότερη τιμή του λιανικού εμπορίου), που συνδέονται με τη μεγάλη γεωγραφική έκταση και τη διάσπαρτη οικιστική, αγροτική και τουριστική δομή της Περιφέρειας, ενώ ισχυρή υπερεκπροσώπηση εμφανίζουν και οι βασικές καταναλωτικές κατηγορίες των Τροφίμων (**LQ 1,28**) και του Οικιακού Εξοπλισμού (**LQ 1,23**).

• **Δυναμικές αλλά μικρές κατηγορίες.** Τους ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης καταγράφουν το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (**+22,88%**) και η Υγεία και Ομορφιά (**+17,11%**, με τη μεγαλύτερη απόλυτη προσθήκη +97 επιχειρήσεων), σε αντίθεση με τον σχεδόν στάσιμο Οικιακό Εξοπλισμό, Δόμηση και Κήπο (**+0,28%**).

• **Χωρική ανισότητα συγκεντρωμένη εντός των ΠΕ.** Το λιανικό εμπόριο εμφανίζει υψηλή χωρική συγκέντρωση μεταξύ των Δήμων (Συντελεστής Gini **0,485**). Η αποάθροιση του Δείκτη Theil αποδίδει το **87,1%** της ανισοκατανομής αυτής σε αποκλίσεις εντός των ΠΕ, δηλαδή μεταξύ της έδρας κάθε ΠΕ και των υπόλοιπων Δήμων της, και μόλις το **12,9%** σε διαφορές μεταξύ των πέντε ΠΕ.

• **Υποεκπροσώπηση ηλεκτρονικού εμπορίου.** Παρά τον ταχύ ρυθμό ανάπτυξης, το ηλεκτρονικό εμπόριο παραμένει σαφώς υποεκπροσωπημένο (**LQ 0,45**), ένδειξη σχετικά αργής ψηφιακής προσαρμογής του τοπικού λιανικού εμπορίου.

4.3 Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου

4.3.1 Γενική Επισκόπηση Χονδρικού

Το χονδρικό εμπόριο περιλαμβάνει **3.788 επιχειρήσεις**, που αντιστοιχούν στο 7,34% της συνολικής επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας και στο 28,66% του εμπορικού τομέα. Η αναλογία λιανικού προς χονδρικό εμπόριο (2,49:1) είναι υψηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο (2,00:1), εύρημα που δείχνει ότι η εμπορική βάση της Πελοποννήσου κλίνει σαφώς περισσότερο προς το λιανικό εμπόριο σε σχέση με τη χώρα.

Ο Συντελεστής Χωροθέτησης (LQ) του χονδρικού εμπορίου διαμορφώνεται σε **0,89**, κάτω από τον εθνικό μέσο όρο. Η συνολική αυτή τιμή αποκρύπτει μια έντονα συγκεντρωμένη και μονομερή εσωτερική δομή, με την εξειδίκευση της Περιφέρειας να περιορίζεται στην αγροδιατροφική αλυσίδα και την υποεκπροσώπηση να εκτείνεται στις περισσότερες κατηγορίες διανομής βιομηχανικών και εξειδικευμένων καταναλωτικών αγαθών. Πρόκειται για χονδρεμπορικό τομέα προσανατολισμένο στην τοπική κατανάλωση και παραγωγή, χωρίς τις ευρύτερες λειτουργίες διαμετακόμισης και διανομής που χαρακτηρίζουν τις Περιφέρειες με μεγάλο μητροπολιτικό ή λιμενικό κόμβο. Στην πράξη, το χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας λειτουργεί κυρίως ως τοπικό σύστημα τροφοδοσίας, που εξυπηρετεί το λιανικό εμπόριο και τον ισχυρό κλάδο της εστίασης και των καταλυμάτων, παρά ως κόμβος διανομής προς άλλες Περιφέρειες. Οι επιμέρους εξειδικεύσεις του χονδρικού εμπορίου εξετάζονται αναλυτικά στην Παράγραφο 4.3.2.

4.3.2 Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Χονδρικού Εμπορίου

Ομοίως με το λιανικό εμπόριο, ο κλάδος του χονδρικού εμπορίου ομαδοποιείται σε 9 ομοιογενείς εμπορικές κατηγορίες[12], ώστε να καταστεί δυνατή η συστηματική ανάλυση της δομής, της εξειδίκευσης και της δυναμικής του.

Σε όρους απόλυτου μεγέθους, η κατανομή των **3.788** επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου εμφανίζει έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto. Οι τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες (Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός με **1.626** επιχειρήσεις και μερίδιο **42,93%**, Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση με **960** επιχειρήσεις και μερίδιο **25,34%**, Καύσιμα, Μέταλλα και Χημικά με **317** επιχειρήσεις και μερίδιο **8,37%**) συγκεντρώνουν αθροιστικά το **76,64%** επί του συνόλου του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας. Ακολουθούν τα Μηχανήματα και Επαγγελματικός Εξοπλισμός (**283** επιχειρήσεις, **7,47%**) και τα Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές (**252** επιχειρήσεις, **6,65%**).

Η ανάλυση κατά Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ) αναδεικνύει υπερεκπροσώπηση συγκεντρωμένη σε ελάχιστες κατηγορίες, καθώς μόλις **2 από τις 9** κινούνται πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Στις κορυφαίες σε μέγεθος κατηγορίες, η μόνη υπερεκπροσωπούμενη είναι τα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (**1.626** επιχειρήσεις, **LQ=1,51**), που αποτελούν ταυτόχρονα τη μεγαλύτερη και την πιο εξειδικευμένη κατηγορία του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας, ενώ ο δεύτερος σε μέγεθος Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση (**960** επιχειρήσεις, **LQ=0,72**) και τα Καύσιμα, Μέταλλα και Χημικά (**317** επιχειρήσεις, **LQ=0,98**) κινούνται κάτω από τον εθνικό μέσο όρο. Δεύτερη υπερεκπροσωπούμενη κατηγορία είναι τα Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές (**252** επιχειρήσεις, **LQ=1,13**), εύρημα συμβατό με τον αγροτικό χαρακτήρα της Περιφέρειας. Σαφή υποεκπροσώπηση εμφανίζουν τα Μηχανήματα και Επαγγελματικός Εξοπλισμός (**283** επιχειρήσεις, **LQ=0,70**), το Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο (**118** επιχειρήσεις, **LQ=0,51**), τα Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία (**84** επιχειρήσεις, **LQ=0,43**), η Ένδυση, Υπόδηση και Κλωστοϋφαντουργία (**137** επιχειρήσεις, **LQ=0,32**) και τα Κοσμήματα και Ωρολόγια (**11** επιχειρήσεις, **LQ=0,24**), κατηγορίες με ισχυρότερη παρουσία σε μητροπολιτικές Περιφέρειες.

Σε όρους δυναμικής, το χονδρικό εμπόριο αναπτύσσεται με συγκρατημένους ρυθμούς στο σύνολο των κατηγοριών. Μεταξύ των κατηγοριών με σημαντική απόλυτη βάση, τα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός καταγράφουν Ρυθμό Ανάπτυξης **+7,82%** (από 1.508 σε **1.626** επιχειρήσεις) και ο Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση **+7,38%**. Τον υψηλότερο ονομαστικά ρυθμό εμφανίζει η Ένδυση, Υπόδηση και Κλωστοϋφαντουργία (**CGR +11,38%**), προκύπτει όμως από μικρή απόλυτη βάση (από 123 σε 137 επιχειρήσεις) και είναι έντονα ευμετάβλητος. Μοναδική κατηγορία με αρνητικό Ρυθμό Ανάπτυξης είναι τα Κοσμήματα και Ωρολόγια (**CGR −8,33%**), σε ελάχιστη ωστόσο βάση (από 12 σε 11 επιχειρήσεις). Η συνολική αύξηση του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας ανήλθε σε **+7,31%**, ρυθμός θετικός αλλά

[12] Η ομαδοποίηση των διψήφιων ΚΑΔ του χονδρικού εμπορίου (κλάδος 46) σε 9 κατηγορίες αποσκοπεί στη μέγιστη δυνατή ομοιογένεια των επιμέρους κλάδων εντός κάθε κατηγορίας (βλ. Μεθοδολογικές Σημειώσεις).

συγκρατημένος σε σχέση με τον εθνικό, η σχέση του οποίου με την εθνική δυναμική εξετάζεται στην Παράγραφο 4.3.6.

Συνολικά, το χονδρικό εμπόριο της Πελοποννήσου χαρακτηρίζεται από υψηλή κλαδική συγκέντρωση, με το χονδρικό εμπόριο τροφίμων να καλύπτει σχεδόν το ήμισυ της δραστηριότητας (42,93%) και να αποτελεί τη μοναδική κατηγορία με ισχυρή υπερεκπροσώπηση, ενώ οι κατηγορίες διανομής βιομηχανικών και εξειδικευμένων αγαθών παραμένουν σαφώς υποεκπροσωπημένες. Η κυριαρχία του χονδρικού εμπορίου τροφίμων συνδέεται τόσο με την αγροτική παραγωγή της Περιφέρειας όσο και με την υψηλή ζήτηση τροφοδοσίας του τουριστικού κλάδου, ο οποίος αποτελεί τον μεγαλύτερο κλάδο της τοπικής επιχειρηματικότητας.

Πίνακας 4.6 — Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Χονδρικού Εμπορίου

Κατηγορία	Nt	%	Nt-1	CGR %	LQ
Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός	1.626	42,93	1.508	7,82	1,51
Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση	960	25,34	894	7,38	0,72
Καύσιμα, Μέταλλα και Χημικά	317	8,37	297	6,73	0,98
Μηχανήματα και Επαγγελματικός Εξοπλισμός	283	7,47	265	6,79	0,70
Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές	252	6,65	241	4,56	1,13
Ένδυση, Υπόδηση και Κλωστοϋφαντουργία	137	3,62	123	11,38	0,32
Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο	118	3,12	112	5,36	0,51
Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία	84	2,22	78	7,69	0,43
Κοσμήματα και Ωρολόγια	11	0,29	12	−8,33	0,24

Γράφημα 4.3α — LQ Κατηγοριών Χονδρικού Εμπορίου

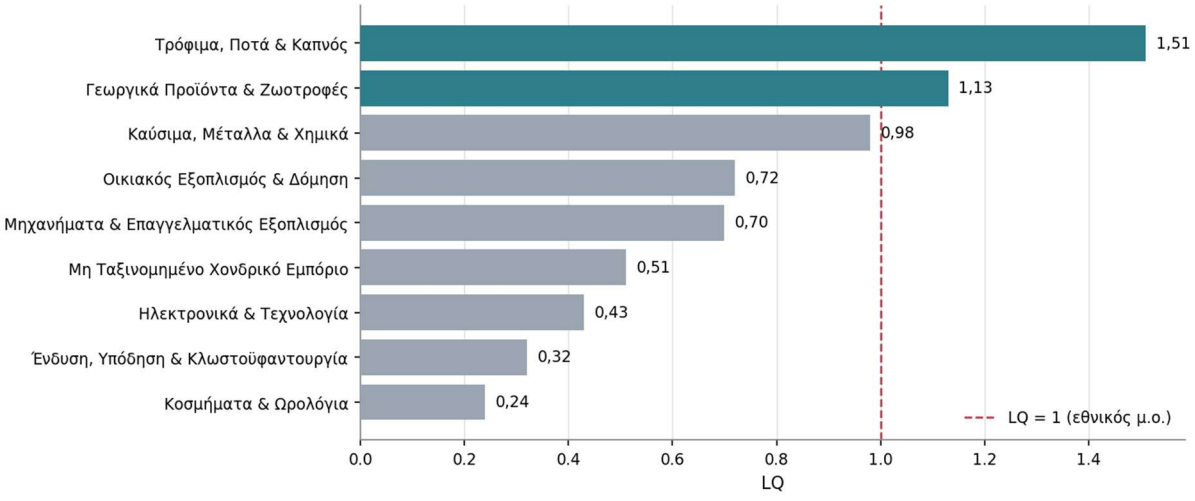

Γράφημα 4.3β — CGR Κατηγοριών Χονδρικού Εμπορίου

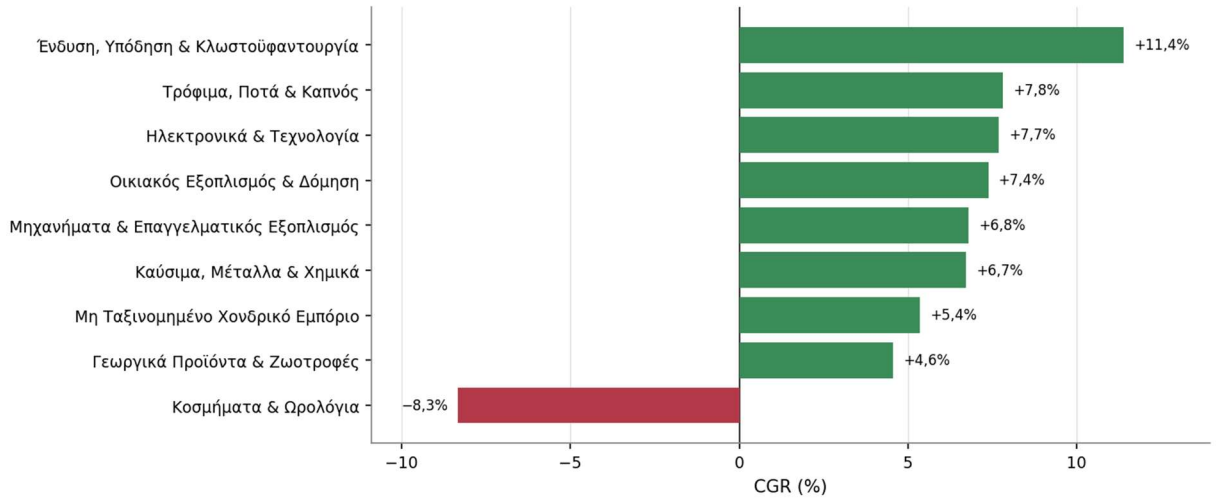

4.3.3 Χωρική Κατανομή Χονδρικού Εμπορίου

Η χωρική κατανομή του χονδρικού εμπορίου εμφανίζει εντονότερη συγκέντρωση σε σχέση με το λιανικό εμπόριο, εύρημα αναμενόμενο δεδομένης της οικονομικής λογικής των χονδρεμπορικών επιχειρήσεων, που τείνουν να χωροθετούνται κοντά σε κόμβους παραγωγής και διακίνησης. Στους πέντε μεγαλύτερους Δήμους χονδρικού εμπορίου χωροθετούνται αθροιστικά **1.989** επιχειρήσεις, που αντιστοιχούν στο **52,51%** του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας: Δήμος Καλαμάτας (**538** επιχειρήσεις, **14,20%**), Δήμος Κορινθίων (**467** επιχειρήσεις, **12,33%**), Δήμος Άργους-Μυκηνών (**395** επιχειρήσεις, **10,43%**), Δήμος Τρίπολης (**333** επιχειρήσεις, **8,79%**) και Δήμος Ναυπλιέων (**256** επιχειρήσεις, **6,76%**). Η συγκέντρωση αυτή (52,51%) υπερβαίνει την αντίστοιχη του λιανικού εμπορίου (47,52%), παραμένει ωστόσο συμβατή με τον πολυκεντρικό χαρακτήρα της Περιφέρειας.

Σε επίπεδο ΠΕ, η κατανομή του χονδρικού εμπορίου διαφοροποιείται ελαφρώς από εκείνη του λιανικού. Προηγείται η ΠΕ Κορινθίας με **27,0%** του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας, ακολουθούμενη από τις ΠΕ Μεσσηνίας (**24,7%**), Αργολίδας (**20,8%**), Λακωνίας (**15,5%**) και Αρκαδίας (**11,9%**). Χαρακτηριστική είναι η εσωτερική αναδιάταξη στην ΠΕ Αργολίδας, όπου στο χονδρικό εμπόριο προηγείται ο Δήμος Άργους-Μυκηνών έναντι του Δήμου Ναυπλιέων που προηγείται στο λιανικό, εύρημα που αντανακλά τη συγκέντρωση δραστηριοτήτων με έμφαση στην παραγωγή και διακίνηση αγροτικών προϊόντων στον Δήμο Άργους-Μυκηνών, σε σχέση με τον περισσότερο διοικητικό και τουριστικό χαρακτήρα του Δήμου Ναυπλιέων.

Σε επίπεδο εξειδίκευσης ανά Δήμο, ο Συντελεστής Χωροθέτησης Χονδρικού Εμπορίου αναδεικνύει ως κέντρα χονδρεμπορικής δραστηριότητας Δήμους με αγροτικό και αγροδιατροφικό χαρακτήρα. Μεταξύ των Δήμων με σημαντική απόλυτη βάση, την εντονότερη εξειδίκευση εμφανίζει ο Δήμος Άργους-Μυκηνών (**LQ Χονδρικού Εμπορίου=1,32** επί 395 επιχειρήσεων), ο οποίος λειτουργεί ως αγροτο-εμπορικός κόμβος της ΠΕ Αργολίδας, ακολουθούμενος από τον Δήμο Κορινθίων (**LQ=1,11** επί 467

επιχειρήσεων), ο οποίος συνδυάζει μεγάλο απόλυτο μέγεθος με σχετική υπερεκπροσώπηση, σε αντίθεση με τον πολυπληθέστερο αλλά λιγότερο εξειδικευμένο Δήμο Καλαμάτας. Υψηλές σχετικές τιμές, σε μικρότερη απόλυτη βάση, καταγράφουν πεδινοί αγροτικοί Δήμοι όπως ο Δήμος Ευρώτα (**LQ=1,37** επί 169 επιχειρήσεων), ο Δήμος Βέλου-Βόχας (**LQ=1,28** επί 116 επιχειρήσεων) και ο Δήμος Σικυωνίων (**LQ=1,27** επί 181 επιχειρήσεων), οι οποίοι συγκεντρώνονται κατά κύριο λόγο στις πεδινές ΠΕ Κορινθίας και Λακωνίας. Αντίθετα, ο Δήμος Καλαμάτας, παρά την απόλυτη πρωτιά του σε αριθμό επιχειρήσεων, εμφανίζει Συντελεστή Χωροθέτησης κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (**LQ=0,92**), αποτέλεσμα της διαφοροποιημένης επιχειρηματικής του βάσης ως αστικού και τουριστικού κέντρου.

Στους Ρυθμούς Ανάπτυξης Χονδρικού Εμπορίου, μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων Δήμων τις υψηλότερες τιμές καταγράφουν ο Δήμος Κορινθίων (**CGR +9,62%** επί βάσης 467 επιχειρήσεων) και ο Δήμος Καλαμάτας (**+6,53%**), ενώ ηπιότερους ρυθμούς εμφανίζουν ο Δήμος Ναυπλιέων (**+5,79%**), ο Δήμος Άργους-Μυκηνών (**+4,77%**) και ο Δήμος Τρίπολης (**+3,42%**). Σε Δήμους μικρότερης απόλυτης βάσης οι ρυθμοί εμφανίζονται υψηλότεροι αλλά ευμετάβλητοι, με τον Δήμο Σπάρτης να καταγράφει **+10,05%** επί βάσης 230 επιχειρήσεων.

Συνολικά, η χωρική εικόνα του χονδρικού εμπορίου αναδεικνύει δύο τύπους κέντρων. Αφενός τους μεγάλους αστικούς Δήμους (Καλαμάτα, Κόρινθος), που συγκεντρώνουν τον μεγαλύτερο όγκο επιχειρήσεων αλλά με μέτρια σχετική εξειδίκευση λόγω της διαφοροποιημένης τους βάσης, αφετέρου μικρότερους αγροτικούς Δήμους της πεδινής ενδοχώρας με υψηλό Συντελεστή Χωροθέτησης, που λειτουργούν ως περιφερειακοί κόμβοι τροφοδοσίας αγροδιατροφικών προϊόντων.

Γράφημα 4.3γ — Κατανομή Χονδρικού Εμπορίου ανά Δήμο

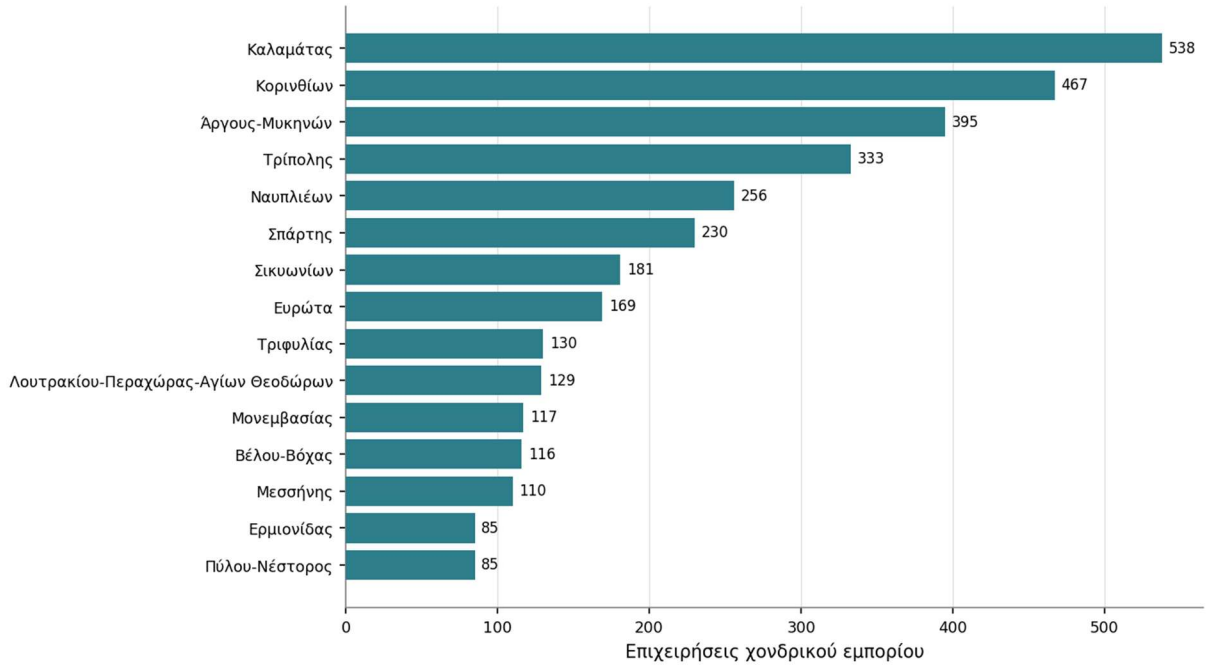

Γράφημα 4.3δ — LQ Χονδρικού Εμπορίου ανά Δήμο

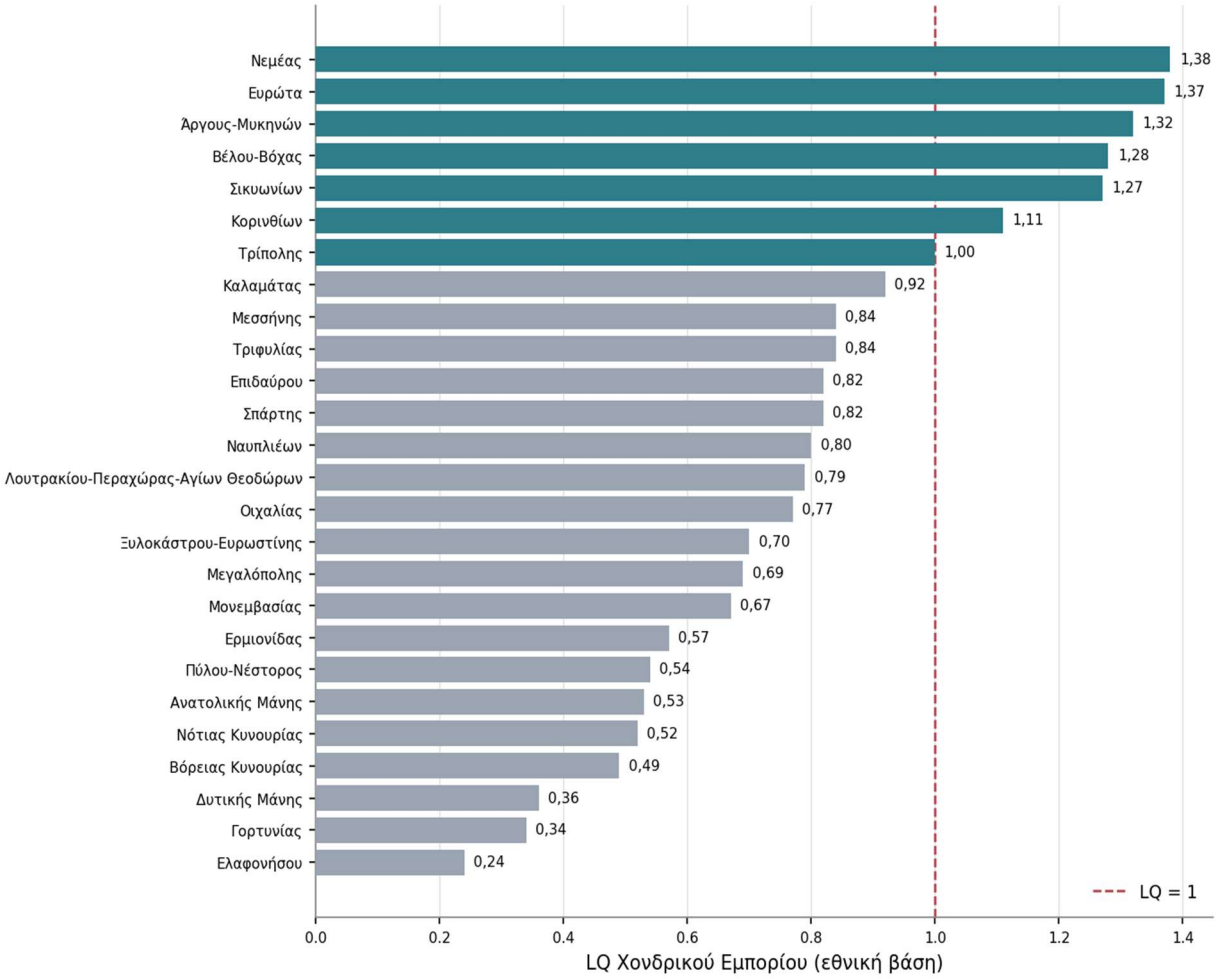

4.3.4 Εξειδίκευση και Ποικιλομορφία Χονδρικού

Πέραν της κατανομής και της εξειδίκευσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εσωτερική ποικιλομορφία του χονδρικού εμπορίου. Ο Δείκτης Εντροπίας (Entropy Index) παρέχει ένα μέτρο του βαθμού στον οποίο η δραστηριότητα κατανέμεται ομοιόμορφα μεταξύ των 9 κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ χονδρικού εμπορίου, με υψηλότερες τιμές να αντιστοιχούν σε μεγαλύτερη ποικιλομορφία.

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, ο Δείκτης Εντροπίας του χονδρικού εμπορίου διαμορφώνεται σε **1,62**[13], τιμή που αντιστοιχεί στο **73,83%** της μέγιστης δυνατής ποικιλομορφίας (H_max=ln(9)≈2,197). Σε εθνικό επίπεδο ο αντίστοιχος δείκτης διαμορφώνεται σε **1,86** (84,66% του H_max). Η ποικιλομορφία του χονδρικού εμπορίου

[13] Ο Δείκτης Εντροπίας υπολογίζεται ως $E = -\Sigma\, p_i \times \ln(p_i)$, όπου p_i είναι το μερίδιο της i-οστής κατηγορίας στο σύνολο του χονδρικού εμπορίου. Η μέγιστη δυνατή τιμή για 9 κατηγορίες είναι $\ln(9) \approx 2{,}197$, και αντιστοιχεί σε ομοιόμορφη κατανομή.

στην Περιφέρεια υπολείπεται επομένως σαφώς του εθνικού προτύπου, και μάλιστα σε αισθητά μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι στο λιανικό εμπόριο (82,93% έναντι εθνικού 86,50%, βλ. Παράγραφο 4.2.4).

Η χαμηλή αυτή τιμή αντανακλά την έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto στις δύο μεγαλύτερες κατηγορίες. Τα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός με **42,93%** και ο Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση με **25,34%** συγκεντρώνουν αθροιστικά **68,27%** του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας, ποσοστό που απομακρύνει σημαντικά τον δείκτη από τη μέγιστη τιμή του. Η περιορισμένη παρουσία των υπόλοιπων επτά κατηγοριών, καθεμία με μερίδιο κάτω του 9%, δεν επαρκεί για να αντισταθμίσει τη συγκέντρωση αυτή, με αποτέλεσμα το χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας να εμφανίζει σαφώς χαμηλότερη ποικιλομορφία τόσο από το εθνικό πρότυπο όσο και από το τοπικό λιανικό εμπόριο.

4.3.5 Χωρική Ανισότητα Χονδρικού Εμπορίου

Η χωρική ανισότητα του χονδρικού εμπορίου εξετάζεται μέσω τεσσάρων συμπληρωματικών δεικτών (Δείκτης Gini, Δείκτης Theil[14], Δείκτης Hoover και Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας). Συνδυαστικά, οι δείκτες αυτοί δείχνουν ότι το χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας κατανέμεται πιο άνισα μεταξύ των πέντε ΠΕ και αποκλίνει περισσότερο από την κατανομή του πληθυσμού σε σχέση με το λιανικό εμπόριο.

Σε επίπεδο Δήμου, ο Δείκτης Gini Χονδρικού Εμπορίου διαμορφώνεται σε **0,471**, οριακά χαμηλότερος από εκείνον του λιανικού εμπορίου (**0,485**, βλ. Παράγραφο 4.2.5), εύρημα που συνδέεται με την παρουσία του χονδρικού εμπορίου και σε μικρότερους Δήμους εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση Δήμων όπως ο Δήμος Ευρώτα (**169** επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου) και ο Δήμος Βέλου-Βόχας (**116** επιχειρήσεις), όπου ο Συντελεστής Χωροθέτησης του χονδρικού εμπορίου (**1,37** και **1,28** αντίστοιχα) υπερβαίνει εκείνον του λιανικού εμπορίου (**1,21** και **0,98** αντίστοιχα), εύρημα που αναδεικνύει τη σχετικά ισχυρότερη χονδρεμπορική παρουσία στους Δήμους αυτούς. Σε επίπεδο ΠΕ, αντίθετα, ο Δείκτης Gini Χονδρικού Εμπορίου (**0,231**) υπερβαίνει σαφώς τον αντίστοιχο του λιανικού εμπορίου (**0,178**), εύρημα που υποδηλώνει εντονότερη ανισοκατανομή μεταξύ των πέντε ΠΕ. Η ανισοκατανομή αυτή προκύπτει από τα άνισα μερίδια των ΠΕ στο χονδρικό εμπόριο, με την ΠΕ Κορινθίας (27,0%) να συγκεντρώνει περισσότερο από το διπλάσιο μερίδιο της ΠΕ Αρκαδίας (11,9%).

Η αποάθροιση του Δείκτη Theil (συνολική τιμή **0,424**) δείχνει ότι το **79,4%** της ανισοκατανομής προέρχεται από αποκλίσεις εντός των ΠΕ και το **20,6%** από διαφορές μεταξύ των ΠΕ, με τη δεύτερη συνιστώσα να είναι αισθητά υψηλότερη από εκείνη του λιανικού εμπορίου (12,9%). Η κυριαρχία της συνιστώσας εντός των ΠΕ αντανακλά ότι σε κάθε ΠΕ ο μεγαλύτερος χονδρεμπορικός Δήμος συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος της δραστηριότητας. Χαρακτηριστικά, στην ΠΕ Αρκαδίας ο Δήμος Τρίπολης συγκεντρώνει το **73,7%** του χονδρικού εμπορίου της ΠΕ και στην ΠΕ Μεσσηνίας ο Δήμος Καλαμάτας το

[14] Shift-Share: Καθαρή Μεταβολή = Εθνική + Διαρθρωτική (Industry Mix) + Διαφορική (Ανταγωνιστική).

57,6%, ενώ στις ΠΕ Αργολίδας, Κορινθίας και Λακωνίας ο μεγαλύτερος χονδρεμπορικός Δήμος (Δήμος Άργους-Μυκηνών, Δήμος Κορινθίων και Δήμος Σπάρτης αντίστοιχα) συγκεντρώνει από **39%** έως **50%** του χονδρικού εμπορίου της ΠΕ του. Τα ποσοστά αυτά είναι κατά κανόνα υψηλότερα από τα αντίστοιχα του λιανικού εμπορίου.

Διαφορετική εικόνα προκύπτει από τους δείκτες που σταθμίζονται ως προς τον πληθυσμό. Ο Δείκτης Hoover Χονδρικού Εμπορίου (**0,141**) υπερβαίνει αισθητά τόσο τον αντίστοιχο του λιανικού εμπορίου (**0,116**) όσο και της συνολικής επιχειρηματικότητας (**0,059**), τιμή που σημαίνει ότι θα απαιτούνταν μετακίνηση του **14,1%** των χονδρεμπορικών επιχειρήσεων ώστε η κατανομή τους να ταυτίζεται με την κατανομή του πληθυσμού. Στην ίδια κατεύθυνση, ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας του χονδρικού εμπορίου (**0,324**) υπερβαίνει σαφώς εκείνον του λιανικού εμπορίου (**0,279**). Τα δύο αυτά ευρήματα δείχνουν ότι το χονδρικό εμπόριο αποκλίνει από τη χωρική κατανομή του πληθυσμού εντονότερα από το λιανικό εμπόριο.

Συνολικά, η χωρική κατανομή του χονδρικού εμπορίου της Πελοποννήσου διαφέρει από εκείνη του λιανικού σε δύο σημεία. Πρώτον, εμφανίζει εντονότερες αποκλίσεις μεταξύ των πέντε ΠΕ, όπως δείχνουν ο υψηλότερος Δείκτης Gini σε επίπεδο ΠΕ και η μεγαλύτερη συνιστώσα Theil μεταξύ ΠΕ. Δεύτερον, αποκλίνει σαφώς περισσότερο από την κατανομή του πληθυσμού, όπως δείχνουν οι υψηλότεροι Δείκτης Hoover και Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας.

Γράφημα 4.3ε — Δείκτες Χωρικής Ανισότητας Χονδρικού Εμπορίου

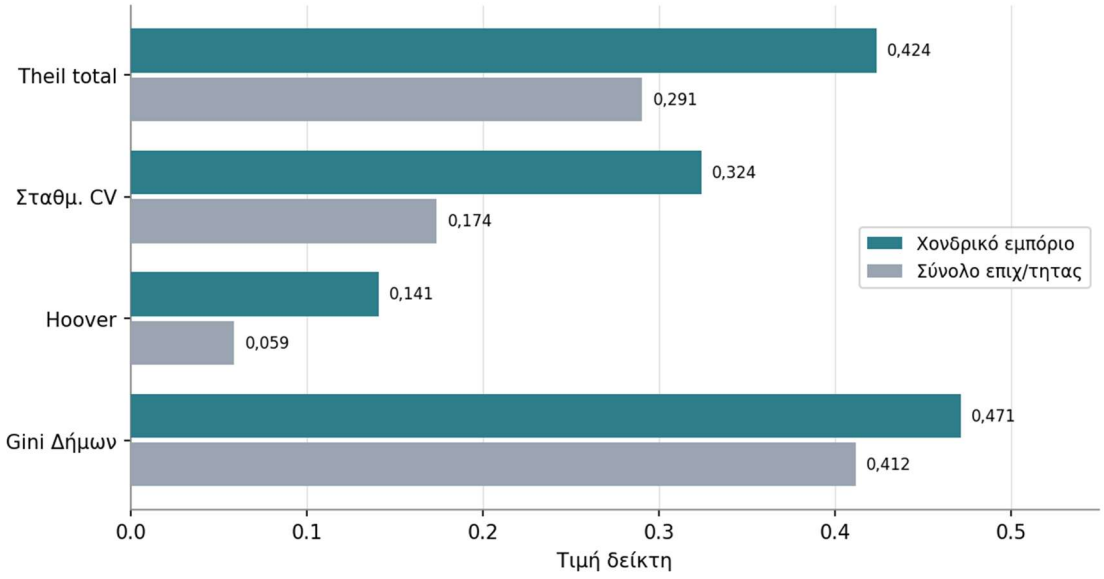

Πρακτικά, η χονδρεμπορική δραστηριότητα συγκεντρώνεται σε λιγότερα και πιο διακριτά κέντρα ανά ΠΕ, σε αντίθεση με την ευρύτερη γεωγραφική διασπορά του λιανικού εμπορίου.

4.3.6 Shift-Share Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου

Η ανάλυση Shift-Share[^8], ακολουθώντας την ίδια μεθοδολογική προσέγγιση με το λιανικό εμπόριο (βλ. Παράγραφο 4.2.6), αποαθροίζει την παρατηρηθείσα μεταβολή των χονδρεμπορικών επιχειρήσεων σε τρεις συνιστώσες: **Εθνική** (αναμενόμενη μεταβολή αν η Περιφέρεια ακολουθούσε τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του χονδρικού εμπορίου), **Διαρθρωτική** (Industry Mix, επιπλέον μεταβολή λόγω κλαδικής σύνθεσης) και **Διαφορική** (Ανταγωνιστική, απόδοση σε τοπικά πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα).

Στο χονδρικό εμπόριο της Πελοποννήσου, η συνολική καθαρή μεταβολή είναι **+258** επιχειρήσεις. Η εθνική συνιστώσα (**+349,81** επιχειρήσεις) αντιστοιχεί στην αύξηση που θα κατέγραφε η Περιφέρεια αν το χονδρικό της εμπόριο αναπτυσσόταν με τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του χονδρικού εμπορίου (**+9,91%**), αισθητά μεγαλύτερη από την πραγματική. Η διαρθρωτική συνιστώσα είναι πρακτικά μηδενική (**+1,36** επιχειρήσεις), εύρημα που δείχνει ότι η κλαδική σύνθεση του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας σχεδόν ταυτίζεται με την εθνική. Η διαφορική (ανταγωνιστική) συνιστώσα είναι έντονα αρνητική (**−93,17** επιχειρήσεις), καθώς το χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας αναπτύχθηκε με ρυθμό σαφώς χαμηλότερο του εθνικού (CGR **+7,31%** έναντι **+9,91%**), εύρημα που υποδηλώνει υστέρηση της τοπικής δυναμικής έναντι του εθνικού προτύπου.

Σε επίπεδο κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ, η αρνητική διαφορική συνιστώσα διαπερνά το σύνολο του τομέα, καθώς και οι εννέα κατηγορίες χονδρικού εμπορίου εμφανίζουν αρνητική τοπική συνεισφορά. Η εντονότερη υστέρηση καταγράφεται στα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (**−41,11**), τη μεγαλύτερη κατηγορία του τομέα, και ακολουθούν ο Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση (**−17,86**), τα Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές (**−8,88**), τα Μηχανήματα και Επαγγελματικός Εξοπλισμός (**−8,72**) και τα Καύσιμα, Μέταλλα και Χημικά (**−8,42**). Ηπιότερη, αλλά πάντα αρνητική, διαφορική συνιστώσα εμφανίζουν το Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο (**−4,07**), τα Κοσμήματα και Ωρολόγια (**−1,99**), τα Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία (**−1,91**) και η Ένδυση, Υπόδηση και Κλωστοϋφαντουργία (**−0,21**). Αξιοσημείωτο είναι ότι ακόμη και η ισχυρή εξειδίκευση της Περιφέρειας στα Τρόφιμα και στα Γεωργικά Προϊόντα δεν αποτυπώνεται σε θετική ανταγωνιστική συνεισφορά, εύρημα που δείχνει ότι η ισχυρή σχετική παρουσία των κλάδων αυτών δεν συνοδεύτηκε από αντίστοιχα ταχεία αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεών τους. Η εικόνα αυτή είναι παράλληλη με εκείνη του λιανικού εμπορίου, που εμφανίζει επίσης έντονη υστέρηση, και επιβεβαιώνει ότι η Περιφέρεια αναπτύχθηκε με ρυθμό χαμηλότερο του εθνικού και στους δύο κλάδους του εμπορίου κατά την περίοδο αναφοράς.

Πίνακας 4.7 — Shift-Share Χονδρικού Εμπορίου ανά Κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ

Κατηγορία	Καθαρή Μεταβολή	Εθνική	Διαρθρωτική	Διαφορική
Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός	+118	149,44	9,67	−41,11
Οικιακός Εξοπλισμός και Δόμηση	+66	88,59	−4,73	−17,86
Καύσιμα, Μέταλλα και Χημικά	+20	29,43	−1,02	−8,42
Μηχανήματα και Επαγγελματικός Εξοπλισμός	+18	26,26	0,46	−8,72
Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές	+11	23,88	−4,00	−8,88
Ένδυση, Υπόδηση και Κλωστοϋφαντουργία	+14	12,19	2,02	−0,21
Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο	+6	11,10	−1,03	−4,07
Ηλεκτρονικά και Τεχνολογία	+6	7,73	0,18	−1,91
Κοσμήματα και Ωρολόγια	−1	1,19	−0,20	−1,99

Γράφημα 4.3στ — Διαφορική Συνιστώσα Χονδρικού Εμπορίου ανά Κατηγορία

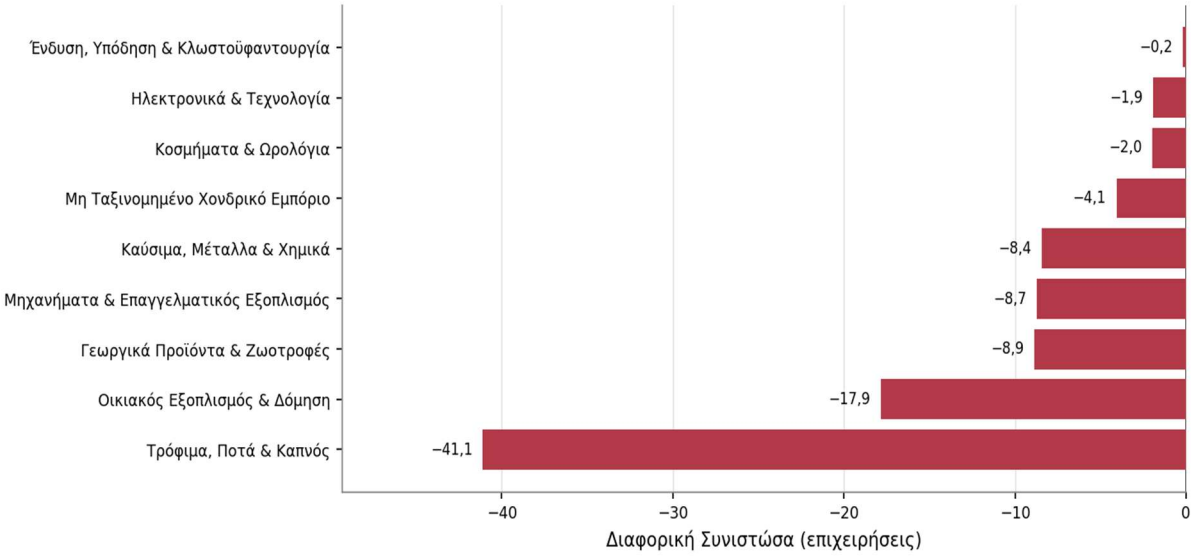

4.3.7 Κρίσιμα Σημεία Χονδρικού Εμπορίου

• **Υποεκπροσώπηση και έντονη κλαδική συγκέντρωση.** Με **3.788** επιχειρήσεις και Συντελεστή Χωροθέτησης **0,89**, το χονδρικό εμπόριο κινείται κάτω από τον εθνικό μέσο όρο. Η δομή του είναι έντονα συγκεντρωμένη, με το χονδρικό εμπόριο τροφίμων να καλύπτει το **42,93%** της δραστηριότητας και τις τρεις κορυφαίες κατηγορίες το **76,64%**.

• **Εξειδίκευση περιορισμένη στην αγροδιατροφική αλυσίδα.** Μόλις δύο από τις εννέα κατηγορίες υπερβαίνουν τον εθνικό μέσο όρο, τα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (**LQ 1,51**) και τα Γεωργικά Προϊόντα και Ζωοτροφές (**LQ 1,13**), ενώ οι κατηγορίες διανομής βιομηχανικών και εξειδικευμένων καταναλωτικών αγαθών παραμένουν σαφώς υποεκπροσωπημένες.

• **Χαμηλή ποικιλομορφία.** Ο Δείκτης Εντροπίας (**1,62**, ήτοι **73,83%** της μέγιστης δυνατής) υπολείπεται σαφώς του εθνικού προτύπου (84,66%) και σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι το λιανικό εμπόριο, αποτέλεσμα της συγκέντρωσης στις δύο μεγαλύτερες κατηγορίες (**68,27%**).

• **Καθολική υστέρηση στο Shift-Share.** Παρά τη θετική καθαρή μεταβολή (**+258** επιχειρήσεις), το χονδρικό εμπόριο αναπτύχθηκε με ρυθμό **+7,31%**, χαμηλότερα από τον εθνικό (+9,91%). Η διαφορική (ανταγωνιστική) συνιστώσα είναι αρνητική (**−93,17**), με **και τις εννέα κατηγορίες** να εμφανίζουν αρνητική τοπική συνεισφορά και τη μεγαλύτερη υστέρηση στα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (**−41,11**).

• **Χωρική συγκέντρωση εντονότερη του λιανικού.** Οι πέντε μεγαλύτεροι Δήμοι συγκεντρώνουν το **52,51%** του χονδρικού εμπορίου, έναντι **47,52%** του λιανικού, με τη δραστηριότητα να συγκεντρώνεται έντονα στον μεγαλύτερο χονδρεμπορικό Δήμο κάθε ΠΕ. Στην ΠΕ Αργολίδας προηγείται ο Δήμος Άργους-Μυκηνών, σε αντίθεση με το λιανικό εμπόριο όπου προηγείται ο Δήμος Ναυπλιέων.

• **Μεγαλύτερη απόκλιση από την κατανομή του πληθυσμού.** Το χονδρικό εμπόριο αποκλίνει εντονότερα από τη χωρική κατανομή του πληθυσμού σε σχέση με το λιανικό, όπως δείχνουν ο Δείκτης Hoover (**0,141** έναντι **0,116**) και ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (**0,324** έναντι **0,279**).

Κεφάλαιο 5 — Το Εμπόριο σε Αριθμούς: Συνθετική Ανάγνωση

Το παρόν κεφάλαιο συνθέτει τα ευρήματα των προηγούμενων ενοτήτων του εμπορικού τομέα, εστιάζοντας στις κρίσιμες κατηγορίες, τη δυναμική και τη χωρική τυπολογία των εμπορικών πόλων της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Αποτελεί συμπληρωματική, συνθετική αναφορά ως προς τις αναλυτικές ενότητες του Κεφαλαίου 4.

5.1 Κυρίαρχοι Κλάδοι του Εμπορίου

Στο **λιανικό εμπόριο** (βλ. Παράγραφο 4.2.2), οι τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες είναι το **λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (2.867 επιχειρήσεις, 30,41% του λιανικού εμπορίου), ο **οικιακός εξοπλισμός, δόμηση και κήπος** (1.780 επιχειρήσεις, 18,88%) και το **λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης και αθλητικών** (1.459 επιχειρήσεις, 15,47%)· οι τρεις αυτές κατηγορίες συγκεντρώνουν αθροιστικά το **64,76%** του λιανικού εμπορίου. Η σύνθεση αυτή, με κυρίαρχες τις κατηγορίες βασικής καθημερινής κατανάλωσης, αντανακλά τον χαρακτήρα μιας εκτεταμένης Περιφέρειας που εξυπηρετεί τόσο τον μόνιμο πληθυσμό της αγροτικής ενδοχώρας όσο και την εποχική ζήτηση του παράκτιου τουριστικού τόξου.

Σε επίπεδο εξειδίκευσης, όπως αποτυπώνεται από τον **Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ — Location Quotient)**, η εικόνα είναι αυτή μιας ευρείας υπερεκπροσώπησης, με επτά από τις έντεκα κατηγορίες να κινούνται πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Υπερεκπροσώπηση εμφανίζουν και οι τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες, με τα **τρόφιμα, ποτά και καπνό** (Συντελεστής Χωροθέτησης **1,28**), τον **οικιακό εξοπλισμό, δόμηση και κήπο** (**1,23**) και την **ένδυση, υπόδηση και αθλητικά** (**1,07**). Την υψηλότερη τιμή του λιανικού εμπορίου καταγράφουν τα **καύσιμα και είδη μεταφορικών μέσων** (535 επιχειρήσεις, **1,60**), εύρημα που συνδέεται με τη μεγάλη γεωγραφική έκταση και τη διάσπαρτη οικιστική και αγροτική δομή της Περιφέρειας. Αντίθετα, υποεκπροσώπηση καταγράφουν τα **κοσμήματα και ωρολόγια** (**0,80**) και, χαρακτηριστικά, το **ηλεκτρονικό εμπόριο** (**0,45**), του οποίου η χαμηλή σχετική παρουσία, παρά τον ταχύ ρυθμό ανάπτυξής του, υποδηλώνει σχετικά αργή ψηφιακή προσαρμογή του τοπικού λιανικού εμπορίου.

Γράφημα 5.1α — Κορυφαίες κατηγορίες λιανικού εμπορίου: ποσοστό επί συνόλου και Συντελεστής Χωροθέτησης

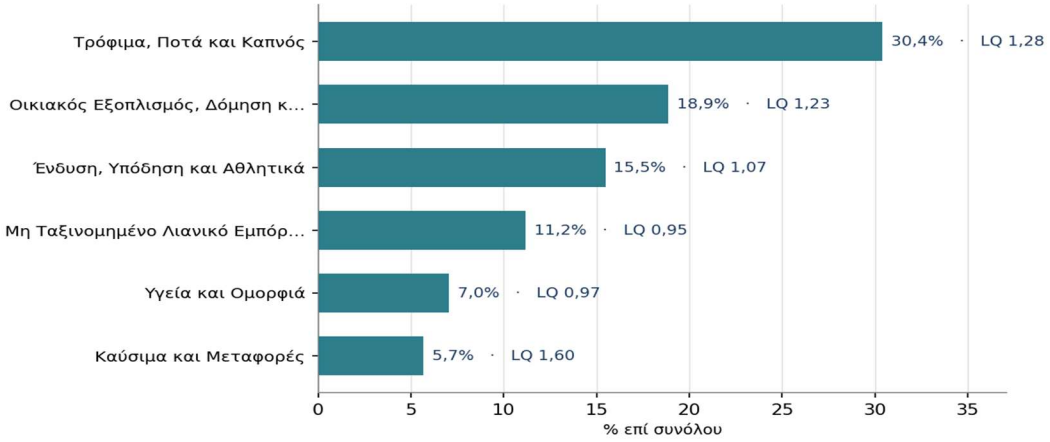

Αντίστοιχα (βλ. Παράγραφο 4.3.2), το **χονδρικό εμπόριο** εμφανίζει έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto. Οι τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες, το **χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (1.626 επιχειρήσεις, 42,93% του χονδρικού εμπορίου), ο **οικιακός εξοπλισμός και δόμηση** (960 επιχειρήσεις, 25,34%) και τα **καύσιμα, μέταλλα και χημικά** (317 επιχειρήσεις, 8,37%), συγκεντρώνουν αθροιστικά το **76,64%** του χονδρικού εμπορίου. Η εξειδίκευση είναι συγκεντρωμένη σε ελάχιστες κατηγορίες, καθώς μόλις δύο από τις εννέα υπερβαίνουν τον εθνικό μέσο όρο, το **χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (Συντελεστής Χωροθέτησης **1,51**, η μοναδική ισχυρή υπερεκπροσώπηση) και τα **γεωργικά προϊόντα και ζωοτροφές** (**1,13**), αμφότερα συνδεδεμένα με την αγροτική παραγωγή της Περιφέρειας. Οι κατηγορίες διανομής βιομηχανικών και εξειδικευμένων αγαθών υπολείπονται σαφώς, με τον **οικιακό εξοπλισμό και δόμηση** στο **0,72**, τα **μηχανήματα και τον επαγγελματικό εξοπλισμό** στο **0,70** και την **ένδυση, υπόδηση και κλωστοϋφαντουργία** στο **0,32**.

Γράφημα 5.1β — Κορυφαίες κατηγορίες χονδρικού εμπορίου: ποσοστό επί συνόλου και Συντελεστής Χωροθέτησης

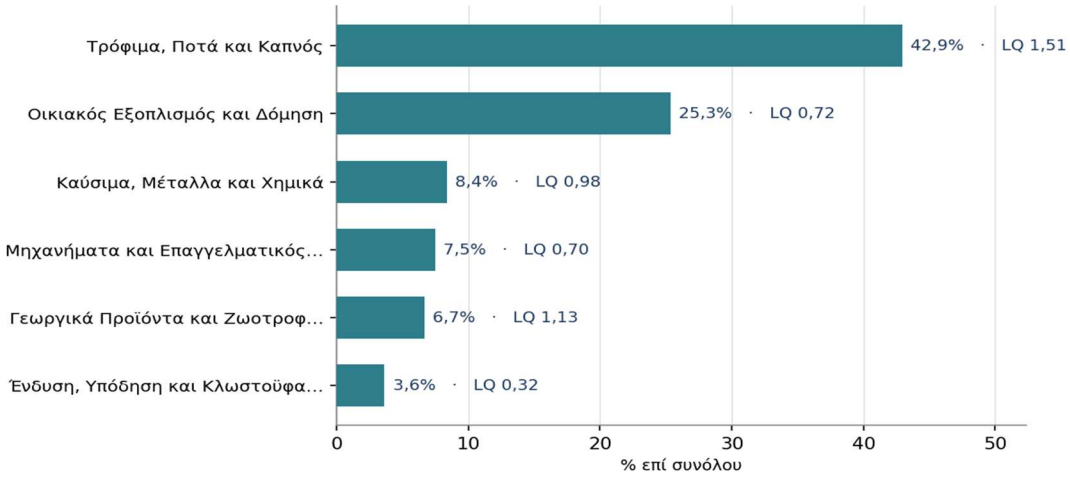

Η σύγκριση των δύο κλάδων αναδεικνύει τον χαρακτήρα μιας πολυκεντρικής Περιφέρειας με αγροτική ενδοχώρα και παράκτιο τουριστικό τόξο. Το λιανικό εμπόριο ως σύνολο υπερεκπροσωπείται οριακά (Συντελεστής Χωροθέτησης λιανικού εμπορίου **1,11**), με τη σύνθεσή του στραμμένη στις κατηγορίες βασικής κατανάλωσης και στα καύσιμα και τις μεταφορές, που εξυπηρετούν τόσο τη διάσπαρτη αγροτική ενδοχώρα όσο και την εποχική κίνηση των παράκτιων προορισμών, χωρίς ωστόσο να αναπτύσσεται αντίστοιχη εξειδίκευση σε τουριστικά είδη πολυτελείας. Το χονδρικό εμπόριο υποεκπροσωπείται (Συντελεστής Χωροθέτησης χονδρικού εμπορίου **0,89**), με τη δραστηριότητά του συγκεντρωμένη έντονα στην τροφοδοσία τροφίμων και στα γεωργικά προϊόντα, σε ευθυγράμμιση με την αγροδιατροφική βάση της Περιφέρειας και τον ρόλο της, ιδίως της Κορινθίας, ως τροφοδότη της αγοράς της Αττικής. Συνολικά, ο εμπορικός τομέας της Πελοποννήσου διαμορφώνεται γύρω από τη βασική κατανάλωση και την αγροδιατροφική παραγωγή, ενώ η διανομή βιομηχανικών και εξειδικευμένων αγαθών παραμένει περιορισμένη.

5.2 Δυναμική και Μεταβολές

Η ανάλυση των ρυθμών ανάπτυξης ανά κατηγορία αποτυπώνει μια θετική αλλά συγκρατημένη εικόνα της εμπορικής δυναμικής, με ρυθμούς αισθητά χαμηλότερους του εθνικού προτύπου. Στο **λιανικό εμπόριο** (βλ. Παράγραφο 4.2.2), οι μεγαλύτερες κατηγορίες αναπτύσσονται με ιδιαίτερα ήπιους ρυθμούς, με το **λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης και αθλητικών** (1.459 επιχειρήσεις) να σημειώνει **Ρυθμό Ανάπτυξης (CGR — Commerce Growth Rate)** +5,50%, το **λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (2.867 επιχειρήσεις) +3,84% και τον **οικιακό εξοπλισμό, δόμηση και κήπο** (1.780 επιχειρήσεις) μόλις +0,28%, παραμένοντας ουσιαστικά στάσιμο παρά τη μεγάλη απόλυτη βάση του. Υψηλότερους ρυθμούς εμφανίζουν κατηγορίες μικρότερης απόλυτης βάσης, με κορυφαίο το **ηλεκτρονικό εμπόριο** (+22,88%, 188 επιχειρήσεις) και το **λιανικό εμπόριο ειδών υγείας και ομορφιάς** (+17,11%, 664 επιχειρήσεις), το οποίο καταγράφει και τη μεγαλύτερη απόλυτη προσθήκη νέων επιχειρήσεων του κλάδου (+97). Καμία κατηγορία του λιανικού εμπορίου δεν εμφανίζει αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης.

Γράφημα 5.2α — Ρυθμοί ανάπτυξης κατηγοριών λιανικού εμπορίου

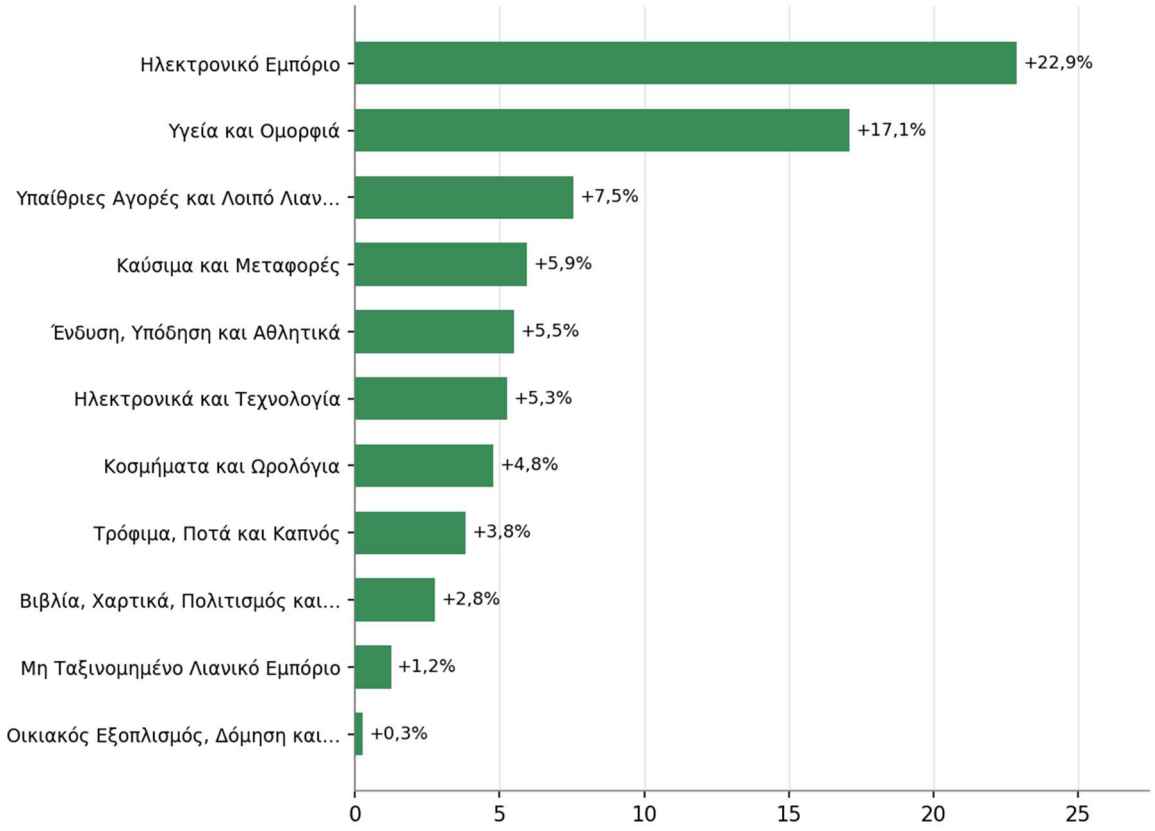

Στο **χονδρικό εμπόριο** (βλ. Παράγραφο 4.3.2), η δυναμική είναι ελαφρώς εντονότερη. Οι δύο μεγαλύτερες κατηγορίες αναπτύσσονται με παρόμοιους ρυθμούς, με το **χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (1.626 επιχειρήσεις) στο +7,82% και τον **οικιακό εξοπλισμό και δόμηση** (960 επιχειρήσεις) στο +7,38%. Τον υψηλότερο ονομαστικό ρυθμό καταγράφει το **χονδρικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης και κλωστοϋφαντουργίας** (+11,38%), προερχόμενο ωστόσο από μικρή απόλυτη βάση (137 επιχειρήσεις) και χαρακτηριζόμενο από υψηλή μεταβλητότητα. Μοναδική κατηγορία με αρνητικό ρυθμό είναι τα **κοσμήματα και ωρολόγια** (−8,33%), σε ελάχιστη ωστόσο βάση (11 επιχειρήσεις). Η συνολική αύξηση του χονδρικού εμπορίου ανήλθε σε +7,31%.

Γράφημα 5.2β — Ρυθμοί ανάπτυξης κατηγοριών χονδρικού εμπορίου

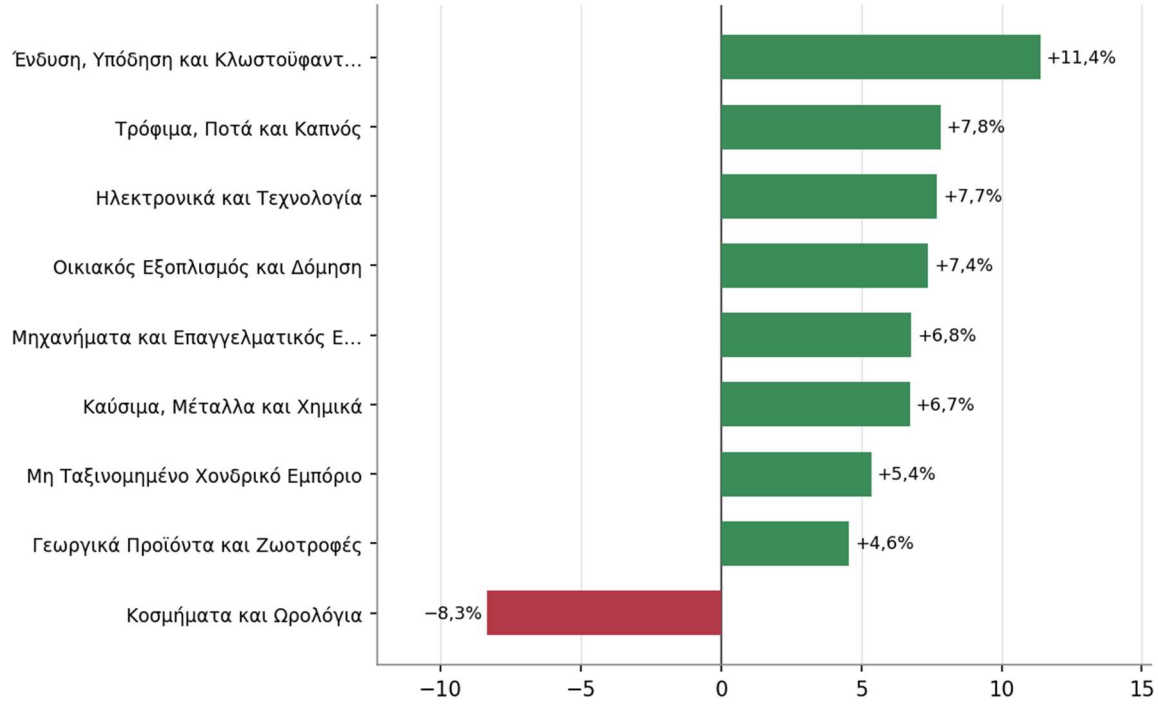

Το κοινό μοτίβο και στους δύο κλάδους είναι η θετική αλλά σαφώς ηπιότερη του εθνικού ανάπτυξη, εντονότερη στο λιανικό εμπόριο. Ο Ρυθμός Ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου (+4,48%) υπολείπεται κατά πολύ του αντίστοιχου εθνικού (+8,25%, επί του εκκαθαρισμένου συνόλου ενεργών εγγραφών), όπως και ο ρυθμός του χονδρικού εμπορίου (+7,31%) του αντίστοιχου εθνικού (+9,91%). Η υστέρηση αυτή αποτυπώνεται σε **αρνητικές Διαφορικές Συνιστώσες** της ανάλυσης Shift-Share (**−295,32** επιχειρήσεις στο λιανικό και **−93,17** στο χονδρικό εμπόριο, βλ. Παραγράφους 4.2.6 και 4.3.6), με δέκα από τις έντεκα κατηγορίες του λιανικού και το σύνολο των εννέα κατηγοριών του χονδρικού εμπορίου να εμφανίζουν αρνητική Διαφορική Συνιστώσα. Χαρακτηριστικά, ακόμη και οι κατηγορίες στις οποίες η Περιφέρεια εμφανίζει ισχυρή σχετική εξειδίκευση, όπως τα τρόφιμα και τα γεωργικά προϊόντα, αναπτύχθηκαν τοπικά με ρυθμό χαμηλότερο από τον αντίστοιχο εθνικό ρυθμό της κάθε κατηγορίας. Η συγκρατημένη αυτή δυναμική προέρχεται κυρίως από την περιορισμένη αύξηση στις μεγάλες και εδραιωμένες κατηγορίες της Περιφέρειας, οι οποίες, παρά τη μεγάλη απόλυτη βάση τους, κατέγραψαν ήπιους ρυθμούς ανάπτυξης κατά την περίοδο αναφοράς.

5.3 Σχέση με την Τοπική Οικονομία

Η ανάλυση Shift-Share επιτρέπει να διαχωριστεί η καθαρή μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων σε τρεις συνιστώσες: την **Εθνική** (επίδραση της γενικής εθνικής τάσης), τη **Διαρθρωτική** (επίδραση της κλαδικής σύνθεσης) και τη **Διαφορική** (τοπικό ανταγωνιστικό αποτέλεσμα). Η τελευταία απομονώνει τη συμβολή των αποκλειστικά τοπικών παραγόντων, πέρα από ό,τι θα προέβλεπε η εθνική πορεία και η σύνθεση των κλάδων.

Στο **λιανικό εμπόριο**, η καθαρή αύξηση των **+404** επιχειρήσεων υπολείπεται σαφώς εκείνης που θα προέκυπτε αν η Περιφέρεια ακολουθούσε τον εθνικό ρυθμό. Η **Εθνική Συνιστώσα** (+744,19 επιχειρήσεις) αποτυπώνει την αναμενόμενη βάσει του εθνικού ρυθμού αύξηση, την οποία περιορίζουν τόσο η αρνητική **Διαρθρωτική Συνιστώσα** (−44,88) όσο και, κυρίως, η αρνητική **Διαφορική Συνιστώσα** (−295,32, βλ. Παράγραφο 4.2.6), οδηγώντας σε καθαρή αύξηση πολύ μικρότερη της αναμενόμενης. Ανάλογη εικόνα στο **χονδρικό εμπόριο**, όπου η καθαρή αύξηση των **+258** επιχειρήσεων προκύπτει από την **Εθνική Συνιστώσα** (+349,81), με πρακτικά μηδενική **Διαρθρωτική** (+1,36) και αρνητική **Διαφορική Συνιστώσα** (−93,17, βλ. Παράγραφο 4.3.6). Αθροιστικά, η Διαφορική Συνιστώσα των δύο κλάδων (**−388,49** επιχειρήσεις) αποτυπώνει έναν εμπορικό τομέα που αναπτύχθηκε με ρυθμό βραδύτερο του εθνικού.

Γράφημα 5.3 — Διαφορική Συνιστώσα λιανικού και χονδρικού εμπορίου ανά κατηγορία

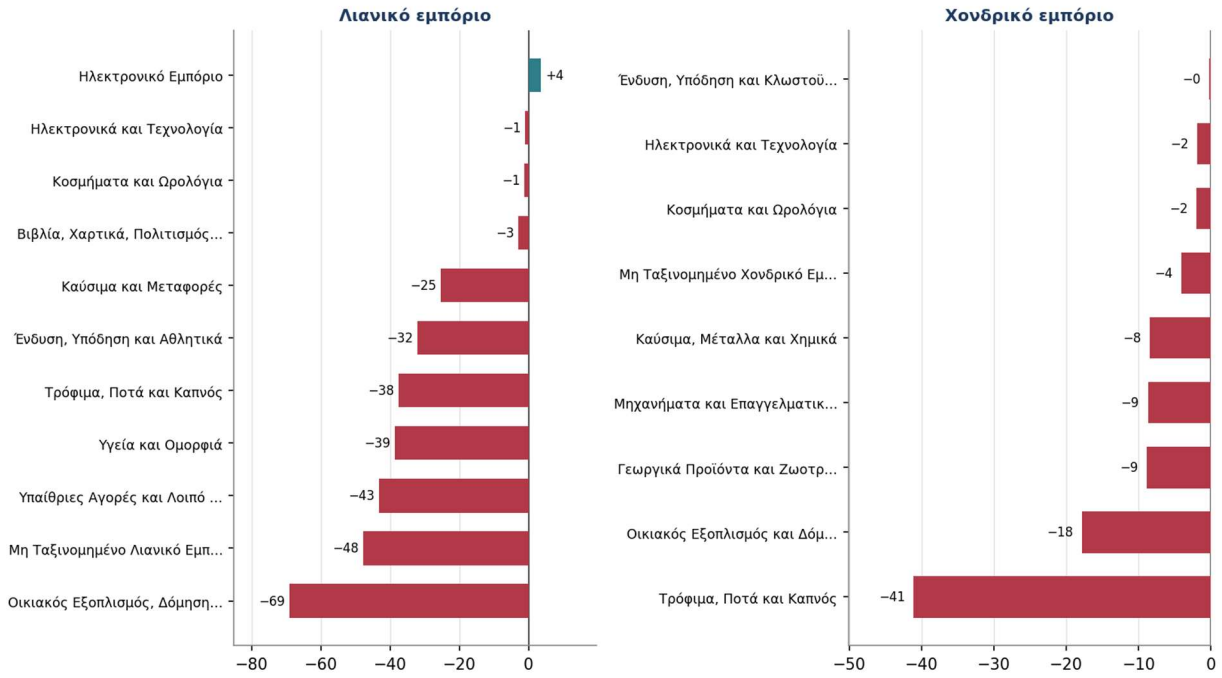

Η ερμηνεία των ευρημάτων συνδέεται με την τυπολογία της Περιφέρειας. Η Πελοπόννησος συγκροτεί μια πολυκεντρική ηπειρωτική Περιφέρεια, χωρίς κυρίαρχο αστικό πόλο, όπου η διοικητική έδρα (Τρίπολη) διακρίνεται από τον μεγαλύτερο επιχειρηματικό πόλο (Καλαμάτα), και όπου συνυπάρχουν ένας εκτεταμένος αγροδιατροφικός πυρήνας ενδοχώρας και ένα παράκτιο τουριστικό τόξο. Στο πλαίσιο αυτό, ο εμπορικός τομέας συνδυάζει δύο χαρακτηριστικά.

Πρώτον, το λιανικό εμπόριο οργανώνεται γύρω από τη βασική κατανάλωση. Με συνολικό Συντελεστή Χωροθέτησης οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (**1,11**, βλ. Παράγραφο 2.4), η σύνθεσή του χαρακτηρίζεται από υπερεκπροσώπηση στις κατηγορίες καθημερινής κατανάλωσης (τρόφιμα, οικιακός εξοπλισμός, ένδυση) και στα καύσιμα και είδη μεταφορικών μέσων (Συντελεστής Χωροθέτησης **1,60**, ο υψηλότερος του κλάδου), που εξυπηρετούν τη μεγάλη γεωγραφική έκταση και τη διάσπαρτη οικιστική δομή. Η σχετική

αυτή εξειδίκευση δεν συνοδεύτηκε ωστόσο από ανάλογη δυναμική, καθώς η αρνητική Διαφορική Συνιστώσα (−295,32) δείχνει ότι το λιανικό εμπόριο αναπτύχθηκε θετικά αλλά με ρυθμό χαμηλότερο του εθνικού, με την υστέρηση να εντοπίζεται κυρίως στις μεγάλες και εδραιωμένες κατηγορίες.

Δεύτερον, το χονδρικό εμπόριο είναι έντονα προσανατολισμένο στην αγροδιατροφική τροφοδοσία. Παρά τη συνολική του υποεκπροσώπηση (Συντελεστής Χωροθέτησης χονδρικού εμπορίου **0,89**), εμφανίζει ισχυρή εξειδίκευση στο χονδρικό εμπόριο τροφίμων (Συντελεστής Χωροθέτησης **1,51**) και στα γεωργικά προϊόντα και ζωοτροφές (**1,13**), σε ευθυγράμμιση με την αγροτική παραγωγή της Περιφέρειας και τον ρόλο της Κορινθίας ως τροφοδότη της αγοράς της Αττικής. Και εδώ, ωστόσο, η σχετική εξειδίκευση δεν μεταφράστηκε σε ταχύτερη ανάπτυξη, καθώς και οι εννέα κατηγορίες του χονδρικού εμπορίου εμφανίζουν αρνητική Διαφορική Συνιστώσα.

Συνολικά, ο εμπορικός τομέας της Πελοποννήσου αποτυπώνεται ως ένας κλάδος με ισχυρή διαρθρωτική παρουσία στη βασική κατανάλωση και στην αγροδιατροφική τροφοδοσία, του οποίου η σχετική εξειδίκευση δεν συνοδεύτηκε από αντίστοιχη δυναμική κατά την περίοδο αναφοράς. Η αθροιστική αρνητική Διαφορική Συνιστώσα (−388,49 επιχειρήσεις) προέρχεται κυρίως από τους ήπιους ρυθμούς ανάπτυξης των μεγάλων και εδραιωμένων κατηγοριών, ενώ η εμπορική μεγέθυνση συγκεντρώθηκε γεωγραφικά στον αναπτυξιακό άξονα της Κορινθίας προς την Αττική και στο παράκτιο τουριστικό τόξο.

5.4 Εμπορικές Ενότητες με Σημείο Αναφοράς

Η συνδυαστική ανάγνωση της εμπορικής βάσης κάθε Δήμου με τα δομικά του χαρακτηριστικά οργανώνει τους Δήμους της Περιφέρειας στην πενταβάθμια τυπολογία του Κεφαλαίου 3 (βλ. Παράγραφο 3.3), η οποία στο παρόν κεφάλαιο διαβάζεται υπό το πρίσμα του εμπορίου. Η τυπολογία αντανακλά τον πολυκεντρικό χαρακτήρα της Περιφέρειας και τη συνύπαρξη ενός παράκτιου τουριστικού τόξου και ενός αγροτικού πυρήνα ενδοχώρας, χωρίς την παρουσία ενός κυρίαρχου μητροπολιτικού πόλου.

Πίνακας 5.4 — Τυπολογία Εμπορικών Πόλων Περιφέρειας Πελοποννήσου (5 τύποι, Κεφ. 3)

Τύπος (Κεφάλαιο 3)	Δήμοι	Εμπορικές επιχ.	Ρυθμός ανάπτυξης εμπορίου
Α — Πρωτεύοντες Αστικοί Πόλοι	Καλαμάτας, Τρίπολης	2.861	+3,76% έως +5,80%
Β — Δευτερεύοντα Αστικά Κέντρα	Κορινθίων, Ναυπλιέων, Άργους - Μυκηνών, Σπάρτης	4.490	+2,52% έως +8,53%
Γ — Παράκτιοι & Νησιωτικοί Τουριστικοί (9 Δήμοι)	Μονεμβασίας, Λουτρακίου, Πύλου - Νέστορος κ.ά.	2.755	+0,70% έως +10,71%
Δ — Αγροτικοί Δήμοι Ενδοχώρας (10 Δήμοι)	Τριφυλίας, Σικυωνίων, Μεσσήνης κ.ά.	2.920	−1,22% έως +12,63%
Ε — Δήμος Ενεργειακής Μετάβασης	Μεγαλόπολης	191	+3,80%

Στην κορυφή της ιεραρχίας βρίσκονται οι **Πρωτεύοντες Αστικοί Πόλοι** (Τύπος Α), οι Δήμοι Καλαμάτας (1.876 εμπορικές επιχειρήσεις, +3,76%) και Τρίπολης (985 εμπορικές

επιχειρήσεις, +5,80%), με αθροιστικά 2.861 εμπορικές επιχειρήσεις (21,6% της Περιφέρειας). Χαρακτηριστικό της πολυκεντρικής δομής είναι ότι ο μεγαλύτερος επιχειρηματικός πόλος (Καλαμάτα, έδρα της ΠΕ Μεσσηνίας) διακρίνεται από τη διοικητική έδρα της Περιφέρειας (Τρίπολη).

Τη μεγαλύτερη εμπορική συγκέντρωση δεν εμφανίζουν ωστόσο οι πρωτεύοντες πόλοι, αλλά τα **Δευτερεύοντα Αστικά Κέντρα** (Τύπος Β, 4.490 εμπορικές επιχειρήσεις, 34,0% της Περιφέρειας), οι Δήμοι Κορινθίων, Ναυπλιέων, Άργους - Μυκηνών και Σπάρτης, εύρημα που επιβεβαιώνει την απουσία κυρίαρχου πόλου. Ξεχωρίζει ο Δήμος Κορινθίων (1.476 εμπορικές επιχειρήσεις), ο οποίος καταγράφει τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης εμπορίου μεταξύ των μεγάλων Δήμων (+8,53%), αξιοποιώντας τη θέση του στον αναπτυξιακό άξονα της Κορινθίας προς την Αττική.

Οι **Παράκτιοι και Νησιωτικοί Τουριστικοί Δήμοι** (Τύπος Γ, 2.755 εμπορικές επιχειρήσεις), εννέα Δήμοι κατά μήκος του παράκτιου τόξου, εμφανίζουν εμπορική δραστηριότητα προσανατολισμένη στην εποχική τουριστική ζήτηση, με ευρύ φάσμα ρυθμών ανάπτυξης (+0,70% έως +10,71%). Οι **Αγροτικοί Δήμοι Ενδοχώρας** (Τύπος Δ, 2.920 εμπορικές επιχειρήσεις), δέκα Δήμοι κυρίαρχα αγροτικού προφίλ, διαθέτουν μικρή ανά Δήμο εμπορική βάση και ιδιαίτερα μεταβλητούς ρυθμούς ανάπτυξης (−1,22% έως +12,63%).

Την κατάταξη συμπληρώνει ο **Δήμος Ενεργειακής Μετάβασης** (Τύπος Ε), ο Δήμος Μεγαλόπολης (191 εμπορικές επιχειρήσεις, 1,4%), μοναδική περίπτωση με κυρίαρχο εξορυκτικό-ενεργειακό χαρακτήρα που τον διαφοροποιεί τόσο από τους αγροτικούς Δήμους της ενδοχώρας όσο και από τα αστικά κέντρα. Η εμπορική του βάση παραμένει περιορισμένη και τοπικής εμβέλειας, σε μια τοπική οικονομία που διέρχεται περίοδο σταδιακής αναδιάρθρωσης στο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης.

Συνολικά, η πενταβάθμια τυπολογία αποτυπώνει τον χαρακτήρα μιας πολυκεντρικής Περιφέρειας, όπου η εμπορική δραστηριότητα κατανέμεται μεταξύ των πρωτευόντων πόλων, ενός ισχυρού δευτερεύοντος αστικού οικιστικού δικτύου, ενός παράκτιου τουριστικού τόξου και ενός αγροτικού πυρήνα ενδοχώρας, χωρίς κυρίαρχο μητροπολιτικό κέντρο, ενώ η εμπορική μεγέθυνση συγκεντρώνεται κυρίως στον αναπτυξιακό άξονα της Κορινθίας προς την Αττική και στο παράκτιο τουριστικό τόξο.

Κεφάλαιο 6 — Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζεται ο Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (Regional Business Dynamics Index, RBDI), ένας σύνθετος δείκτης που συνοψίζει τη δυναμική και τη διαρθρωτική φυσιογνωμία του εμπορικού τομέα κάθε Περιφέρειας σε μία ενιαία τιμή στην κλίμακα [0,1]. Στόχος είναι η συγκριτική αξιολόγηση της Περιφέρειας Πελοποννήσου έναντι των υπολοίπων 12 Περιφερειών της χώρας.

6.1 Σύνθεση του Δείκτη

Ο RBDI υπολογίζεται ως σταθμισμένο άθροισμα τεσσάρων κανονικοποιημένων συνιστωσών, καθεμιά εκ των οποίων αποτυπώνει διαφορετική διάσταση της εμπορικής δυναμικής:

- **CBFR** (Commercial Business Formation Rate, βάρος 35%) — μερίδιο νέων εμπορικών επιχειρήσεων επί του συνόλου των νέων εγγραφών της Περιφέρειας. Αποτυπώνει τον ρυθμό ίδρυσης εμπορικών επιχειρήσεων.
- **Δείκτης Διατήρησης** (Retention Rate, βάρος 20%) — αναλογία (nt − at) / nt_{-1}, δηλαδή μερίδιο επιχειρήσεων που υφίσταντο στην αρχική περίοδο και παρέμειναν ενεργές. Αποτυπώνει τη σταθερότητα του υφιστάμενου εμπορικού ιστού.[15]
- **LQ Εμπορίου** (Συντελεστής Χωροθέτησης, βάρος 25%) — αναλογία του μεριδίου εμπορίου της Περιφέρειας προς το αντίστοιχο εθνικό μερίδιο. Αποτυπώνει τη σχετική εξειδίκευση στο εμπόριο σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα.
- **Δείκτης Εντροπίας Shannon** (βάρος 20%) — υπολογίζεται επί της κατανομής των ενεργών επιχειρήσεων στους διψήφιους κωδικούς ΣΤΑΚΟΔ της συνολικής περιφερειακής οικονομίας, και όχι μόνο του εμπορικού τομέα. Αποτυπώνει τη δομική ποικιλομορφία της οικονομικής βάσης εντός της οποίας λειτουργεί το εμπόριο.

Όλες οι συνιστώσες υπόκεινται σε λογαριθμικό μετασχηματισμό για την εξομάλυνση ακραίων τιμών και κατόπιν σε min-max κανονικοποίηση στο διάστημα [0,1] σε επίπεδο 13 Περιφερειών. Η τελική τιμή RBDI είναι το σταθμισμένο άθροισμα των τεσσάρων κανονικοποιημένων συνιστωσών. Η στάθμιση αποδίδει τη μεγαλύτερη βαρύτητα στον ρυθμό ίδρυσης (35%) ως πλέον άμεση ένδειξη επιχειρηματικής ανανέωσης, ακολουθούμενο από τη σχετική εξειδίκευση (25%), ενώ η σταθερότητα του υφιστάμενου ιστού και η δομική ποικιλομορφία συμμετέχουν με ισόποση βαρύτητα (20% εκάστη). Ο δείκτης δεν συνιστά μέτρο επίδοσης αλλά εργαλείο διαρθρωτικής ανάγνωσης: συμπυκνώνει σε μία τιμή τέσσερις διακριτές όψεις της εμπορικής φυσιογνωμίας, η ερμηνεία των οποίων απαιτεί την επιμέρους ανάγνωση των συνιστωσών.

---

[15] Ο Δείκτης Διατήρησης πρέπει να ερμηνεύεται με προσοχή λόγω της εκκαθάρισης του Μητρώου ΓΕΜΗ που πραγματοποιήθηκε εντός της περιόδου αναφοράς, η οποία οδήγησε σε μαζική διαγραφή ανενεργών εγγραφών από το μητρώο, με συνέπεια ορισμένες Περιφέρειες να επηρεάζονται αναλογικά διαφορετικά. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Μεθοδολογικές Επισημάνσεις.

6.2 Κατάταξη Περιφερειών — Η Θέση της Πελοποννήσου

Με βάση τις τιμές RBDI για την περίοδο του Μαρτίου 2026, η Περιφέρεια Πελοποννήσου κατατάσσεται 7η μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας με τιμή RBDI = 0,4320. Η τιμή αυτή τοποθετείται ελαφρώς κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (0,4878), στο μέσο της κατάταξης, ανάμεσα στη Στερεά Ελλάδα (6η, 0,5000) και την Κρήτη (8η, 0,4274).

Πίνακας 6.1 — Κατάταξη Περιφερειών κατά RBDI και Συνιστώσες (Μάρτιος 2026)

#	Περιφέρεια	RBDI	CBFR	Δείκτης Διατήρησης	LQ Εμπορίου	Δείκτης Εντροπίας
1	Δυτική Ελλάδα	0,842	0,638	0,973	1,15	3,29
2	Κεντρική Μακεδονία	0,739	0,615	0,966	1,13	3,37
3	Αν. Μακεδονία & Θράκη	0,614	0,617	0,925	1,17	3,20
4	Θεσσαλία	0,570	0,597	0,948	1,10	3,27
5	Αττική	0,520	0,559	0,996	0,94	3,54
6	Στερεά Ελλάδα	0,500	0,581	0,956	1,07	3,25
7	**Πελοπόννησος**	**0,432**	**0,565**	**0,966**	**1,04**	**3,24**
8	Κρήτη	0,427	0,580	0,960	0,93	3,25
9	Ήπειρος	0,401	0,571	0,961	0,93	3,29
10	Βόρειο Αιγαίο	0,363	0,568	0,949	1,04	3,12
11	Δυτική Μακεδονία	0,327	0,577	0,919	0,96	3,24
12	Νότιο Αιγαίο	0,323	0,568	1,001	0,86	2,93
13	Ιόνια Νησιά	0,283	0,590	0,974	0,72	2,95

Η ανάλυση ανά συνιστώσα αποκαλύπτει μια εικόνα με αντιθέσεις, χαρακτηριστική μιας μικτής αγροτικής και τουριστικής οικονομίας. Στις δύο «δυναμικές» συνιστώσες η Περιφέρεια εμφανίζει αποκλίνουσες επιδόσεις:

- **CBFR (ρυθμός ίδρυσης):** 12η/13 με τιμή 0,566, από τις χαμηλότερες πανελλαδικά και κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (0,587). Ο χαμηλός σχετικός ρυθμός ίδρυσης εμπορικών επιχειρήσεων αντανακλά τη διάσπαρτη αγροτική δομή της Περιφέρειας και τη συγκρατημένη επιχειρηματική ανανέωση.
- **Δείκτης Διατήρησης:** 5η/13 με τιμή 0,966, πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (0,961), εύρημα που αποτυπώνει τη σταθερότητα ενός εδραιωμένου εμπορικού ιστού.

Στις δύο «διαρθρωτικές» συνιστώσες η Περιφέρεια κινείται κοντά ή πάνω από τον εθνικό μέσο όρο:

- **LQ Εμπορίου (σχετική εξειδίκευση):** 7η/13 με τιμή 1,04, πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (1,00). Η ελαφρά υπερεκπροσώπηση αντανακλά την ανάγκη εμπορικής εξυπηρέτησης τόσο της διάσπαρτης αγροτικής ενδοχώρας όσο και του παράκτιου τουριστικού τόξου.

- **Δείκτης Εντροπίας (ποικιλομορφία):** 9η/13 με τιμή 3,24, ουσιαστικά στον εθνικό μέσο όρο (3,22).

Η σύνθεση των τεσσάρων συνιστωσών, με ισχυρή διατήρηση και ικανοποιητική εξειδίκευση αλλά χαμηλό σχετικό ρυθμό ίδρυσης, οδηγεί σε ενδιάμεση τιμή RBDI και στην 7η θέση. Όπως αναλύεται στη συνέχεια, η θέση αυτή αντανακλά τον μικτό αγροτικό και τουριστικό χαρακτήρα της περιφερειακής οικονομίας.

6.3 Διαρθρωτική Ανάγνωση

Η 7η θέση της Περιφέρειας Πελοποννήσου στον RBDI (0,4320), ελαφρώς κάτω από τον εθνικό μέσο όρο, αντανακλά τον μικτό χαρακτήρα μιας εκτεταμένης ηπειρωτικής Περιφέρειας. Η ενδιάμεση αυτή θέση προκύπτει από τον συνδυασμό ικανοποιητικών επιδόσεων στις περισσότερες συνιστώσες με έναν χαμηλό σχετικό ρυθμό ίδρυσης, ο οποίος αποτελεί τη βασική συνιστώσα που συγκρατεί τη συνολική τιμή του δείκτη.

Η ανάγνωση των συνιστωσών αντανακλά τη διάσπαρτη και πολυκεντρική δομή της Περιφέρειας. Ο χαμηλός ρυθμός ίδρυσης (12η/13) συνδέεται με την εκτεταμένη αγροτική ενδοχώρα και τη συγκρατημένη επιχειρηματική ανανέωση. Αντιθέτως, η ισχυρή διατήρηση (5η/13) και η ελαφρά υπερεκπροσώπηση του εμπορίου (LQ 7η/13) αποτυπώνουν έναν εδραιωμένο εμπορικό ιστό που εξυπηρετεί μια γεωγραφικά διεσπαρμένη ζήτηση. Η απουσία ενιαίου κυρίαρχου αστικού πόλου, με τον μεγαλύτερο εμπορικό Δήμο (Καλαμάτας) να συγκεντρώνει μόλις το 14,19% της βάσης, διαφοροποιεί την Πελοπόννησο από τις Περιφέρειες με ισχυρή συγκέντρωση σε έναν ή δύο κύριους αστικούς πόλους.

Η εικόνα αυτή είναι συμβατή με τη διαρθρωτική φυσιογνωμία της Πελοποννήσου ως Περιφέρειας με αγροτική ενδοχώρα και παράκτιο τουριστικό τόξο. Το λιανικό εμπόριο εξυπηρετεί τόσο τον μόνιμο πληθυσμό της αγροτικής ενδοχώρας όσο και την εποχική ζήτηση του τουριστικού τόξου. Το χονδρικό εμπόριο, από την πλευρά του, συνδέεται με την αγροτική παραγωγή της Περιφέρειας και τον εφοδιασμό της αγοράς της Αττικής. Η αισθητά αρνητική Διαφορική Συνιστώσα της ανάλυσης Shift-Share (−388,49 επιχειρήσεις, βλ. Παράγραφο 5.3) δείχνει ότι το εμπόριο αναπτύσσεται με ρυθμούς χαμηλότερους από την εθνική και κλαδική τάση, εύρημα συμβατό με μια εκτεταμένη και διάσπαρτη αγορά περιορισμένης πυκνότητας.

Στο πλαίσιο αυτό, η ενδιάμεση τιμή του RBDI δεν συνιστά ένδειξη εμπορικής αδυναμίας, αλλά αποτυπώνει τη διαρθρωτική πραγματικότητα μιας εκτεταμένης αγροτικής και τουριστικής Περιφέρειας, στην οποία η αναπτυξιακή δυναμική διαχέεται σε πολλαπλά μικρότερα κέντρα. Οι παρεμβάσεις ενίσχυσης του εμπορίου θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη διάσπαρτη αυτή δομή, ενισχύοντας τη διασύνδεση του τοπικού εμπορίου με την αγροτική παραγωγή και τον τουρισμό, καθώς και τα δίκτυα διανομής που συνδέουν τους μικρότερους αγροτικούς Δήμους με τα περιφερειακά αστικά κέντρα.

Κεφάλαιο 7 — Σύνοψη

Η ανάλυση του εμπορικού τομέα της Περιφέρειας Πελοποννήσου αναδεικνύει τα ακόλουθα κύρια συμπεράσματα:

- **Διαρθρωτική θέση εκτεταμένης ηπειρωτικής κλίμακας με συγκρατημένη δυναμική.** Η Περιφέρεια συγκεντρώνει 13.217 ενεργές εμπορικές επιχειρήσεις, με Ρυθμό Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR — Commerce Growth Rate) +5,27%, χαμηλότερο του εθνικού μέσου όρου (+8,79%). Ο Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR — Commerce Business Closure Rate) διαμορφώνεται σε 5,80%, ελαφρώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Η αθροιστική Διαφορική Συνιστώσα της ανάλυσης Shift-Share (−388,49 επιχειρήσεις, βλ. Παράγραφο 5.3) δείχνει αισθητή υστέρηση του τοπικού εμπορίου έναντι της εθνικής και κλαδικής τάσης.
- **Διάσπαρτη γεωγραφική δομή με συγκέντρωση ανά κατηγορία.** Σε αντίθεση με τις Περιφέρειες ισχυρής μητροπολιτικής συγκέντρωσης, η εμπορική δραστηριότητα της Πελοποννήσου είναι γεωγραφικά διάσπαρτη: ο μεγαλύτερος Δήμος (Καλαμάτας) συγκεντρώνει μόλις το 14,19% της βάσης και οι πέντε μεγαλύτεροι Δήμοι το 55,62% (βλ. Παράγραφο 4.2.3). Αντιθέτως, σε επίπεδο κατηγοριών η συγκέντρωση είναι έντονη: οι τρεις κορυφαίες κατηγορίες καλύπτουν το 64,76% του λιανικού και το 76,64% του χονδρικού εμπορίου (βλ. Παράγραφο 5.1).
- **Κυριαρχία κατηγοριών βασικής κατανάλωσης.** Στο λιανικό εμπόριο κυριαρχούν τα τρόφιμα, ποτά και καπνός (30,41%), ακολουθούμενα από τον οικιακό εξοπλισμό, δόμηση και κήπο (18,88%) και την ένδυση, υπόδηση και αθλητικά (15,47%). Η σύνθεση αυτή, με έμφαση στις κατηγορίες καθημερινής κατανάλωσης, αντανακλά τον χαρακτήρα μιας εκτεταμένης Περιφέρειας που εξυπηρετεί τη διάσπαρτη αγροτική ενδοχώρα και το παράκτιο τουριστικό τόξο. Στο χονδρικό εμπόριο η συγκέντρωση είναι εντονότερη, με τα τρόφιμα, ποτά και καπνός (42,93%), κατηγορία που συνδέεται με τη διακίνηση της αγροτικής παραγωγής της Περιφέρειας, και τον οικιακό εξοπλισμό και δόμηση (25,34%) ως τις δύο κυρίαρχες κατηγορίες.
- **Τυπολογία πέντε ζωνών εμπορικών πόλων.** Οι Δήμοι της Περιφέρειας οργανώνονται στις πέντε ζώνες της τυπολογίας του Κεφαλαίου 3 (βλ. Παράγραφο 5.4): τους Πρωτεύοντες Αστικούς Πόλους (Καλαμάτας και Τρίπολης, Τύπος Α), τα Δευτερεύοντα Αστικά Κέντρα (Κορινθίων, Ναυπλιέων, Άργους-Μυκηνών και Σπάρτης, Τύπος Β), τους Παράκτιους και Νησιωτικούς Τουριστικούς Δήμους (Τύπος Γ), τους Αγροτικούς Δήμους Ενδοχώρας (Τύπος Δ) και τον Δήμο Ενεργειακής Μετάβασης (Μεγαλόπολης, Τύπος Ε). Χαρακτηριστικό της πολυκεντρικής δομής είναι ότι τα Δευτερεύοντα Αστικά Κέντρα (4.490 επιχειρήσεις) υπερβαίνουν σε μέγεθος τους Πρωτεύοντες Αστικούς Πόλους (2.861).
- **Μικτός αγροτικός και τουριστικός χαρακτήρας.** Η εμπορική δραστηριότητα εξυπηρετεί μια οικονομία δύο διαστάσεων: την εκτεταμένη αγροτική ενδοχώρα και το παράκτιο τουριστικό τόξο. Το χονδρικό εμπόριο συνδέεται επιπλέον με τον εφοδιασμό της αγοράς της Αττικής, ιδίως μέσω της Κορινθίας. Η διοικητική έδρα (Τρίπολη) διακρίνεται από τον μεγαλύτερο επιχειρηματικό πόλο (Καλαμάτα), στοιχείο που αποτυπώνει την πολυκεντρική οργάνωση της Περιφέρειας.

- **Ο Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής ως διαρθρωτικός δείκτης.** Η Περιφέρεια κατατάσσεται 7η μεταξύ των 13 Περιφερειών στον Δείκτη Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI — Regional Business Dynamics Index) με τιμή 0,4320, ελαφρώς κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (0,4878). Η ενδιάμεση αυτή θέση αποτυπώνει διαρθρωτικά τον μικτό και διάσπαρτο χαρακτήρα της περιφερειακής οικονομίας: ισχυρή διατήρηση (5η/13) και ικανοποιητική εξειδίκευση (LQ 7η/13), σε συνδυασμό με χαμηλό σχετικό ρυθμό ίδρυσης (12η/13). Η θέση αυτή δεν αντανακλά εμπορική αδυναμία, αλλά τη διάχυση της αναπτυξιακής δυναμικής σε μια εκτεταμένη αγροτική και τουριστική Περιφέρεια πολλαπλών μικρότερων κέντρων.

Μεθοδολογικές Επισημάνσεις

Περιφέρεια Πελοποννήσου (EL65) — Μάρτιος 2026 | Περίοδος αναφοράς: Οκτώβριος 2024 – Μάρτιος 2026

Α. Πηγή Δεδομένων και Κάλυψη

Τα στοιχεία του παρόντος δελτίου προέρχονται από τη βάση του **Γενικού Εμπορικού Μητρώου (ΓΕΜΗ)** και αποτυπώνουν την κατάσταση των εγγεγραμμένων επιχειρήσεων της Περιφέρειας Πελοποννήσου σε δύο χρονικές στιγμές: τον **Οκτώβριο 2024** και τον **Μάρτιο 2026**. Πρόκειται για **προσωρινά στοιχεία** που αντανακλούν τις εγγραφές του μητρώου κατά τις εν λόγω ημερομηνίες αναφοράς και δεν αποτελούν τελικά εκδοθέντα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ).

Η γεωγραφική κατάταξη των επιχειρήσεων βασίζεται στην κατάταξη NUTS3 της ΕΛΣΤΑΤ: η Περιφέρεια υποδιαιρείται σε πέντε Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ Αργολίδας, ΠΕ Αρκαδίας, ΠΕ Κορινθίας, ΠΕ Λακωνίας και ΠΕ Μεσσηνίας) και 26 Δήμους, σε μια εκτεταμένη ηπειρωτική Περιφέρεια. Η Περιφέρεια αριθμεί συνολικά 51.623 ενεργές επιχειρήσεις κατά τον Μάρτιο 2026, εκ των οποίων 13.217 ανήκουν στον εμπορικό τομέα (9.429 στο λιανικό και 3.788 στο χονδρικό εμπόριο). Η κάλυψη αφορά όλες τις ενεργές εγγεγραμμένες επιχειρήσεις ανεξαρτήτως νομικής μορφής και κλάδου δραστηριότητας. Ο ορισμός του πρωτεύοντος αριθμού εμπορικών επιχειρήσεων (ΣΤΑΚΟΔ 45 έως 47) διακρίνεται από το σύνολο του μητρώου, το οποίο χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των μη εμπορικών δεικτών, όπως ο Δείκτης Εντροπίας Shannon της συνολικής οικονομίας και ο Συντελεστής Χωροθέτησης κλαδικής σύνθεσης.

Β. Εκκαθάριση Μητρώου ΓΕΜΗ

Εντός της περιόδου αναφοράς πραγματοποιήθηκε **εκκαθάριση μητρώου ΓΕΜΗ**: πανελλαδικά **65.334 εταιρείες** διαγράφηκαν, εκ των οποίων περίπου **15 χιλιάδες ήταν εμπορικές** (περίπου **2,6% του εμπορικού αποθέματος** του Οκτωβρίου 2024). Η εκκαθάριση αφορούσε κατά κύριο λόγο αδρανοποιημένες ατομικές επιχειρήσεις που είχαν παύσει εκ των πραγμάτων τη δραστηριότητά τους χωρίς να έχουν προβεί σε επίσημη διαγραφή.

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, ο Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR = 5,80%) διαμορφώνεται ελαφρώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (5,48%) και το κατώφλι αξιολόγησης του 5,5%. Επιμερισμένος στους δύο κλάδους, ο ρυθμός παύσης διαμορφώνεται σε 6,07% στο λιανικό και 5,10% στο χονδρικό εμπόριο. Δεδομένου ότι ο ρυθμός παύσης υπερβαίνει το κατώφλι, οι καταγεγραμμένοι ρυθμοί ανάπτυξης θα πρέπει να ερμηνεύονται με προσοχή, καθώς οι διοικητικές διαγραφές μη ενεργών επιχειρήσεων ενσωματώνονται μηχανιστικά ως πραγματικές παύσεις και ενδέχεται να υποεκτιμούν την πραγματική εμπορική δυναμική. Ο Ρυθμός Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR = +5,27%) κινείται αισθητά χαμηλότερα του εθνικού μέσου όρου (+8,79%), εικόνα συμβατή με τον διάσπαρτο αγροτικό χαρακτήρα της Περιφέρειας.

Γ. Ομαδοποίηση Κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ

Για την ανάλυση του εμπορικού τομέα, οι 37 διψήφιοι ΚΑΔ ομαδοποιούνται σε **20 ομοιογενείς κατηγορίες**, ένδεκα του λιανικού και εννέα του χονδρικού εμπορίου. Η ομαδοποίηση αποσκοπεί στη μέγιστη δυνατή ομοιογένεια των επιμέρους κλάδων εντός κάθε κατηγορίας, επιτρέποντας συγκρίσιμη ανάλυση τόσο σε επίπεδο Περιφέρειας όσο και σε επίπεδο Δήμων και Περιφερειακών Ενοτήτων.

Ιδιαίτερη μεθοδολογική επισήμανση αφορά την ερμηνεία του Συντελεστή Χωροθέτησης στο πλαίσιο του μικτού αγροτικού και τουριστικού χαρακτήρα της Περιφέρειας: η ελαφρά υπερεκπροσώπηση του λιανικού εμπορίου συνδέεται με την ανάγκη εξυπηρέτησης τόσο της διάσπαρτης αγροτικής ενδοχώρας όσο και του παράκτιου τουριστικού τόξου, ενώ η ισχυρή παρουσία του χονδρικού εμπορίου τροφίμων συνδέεται με τη διακίνηση της αγροτικής παραγωγής της Περιφέρειας και τον εφοδιασμό της αγοράς της Αττικής.

Δ. Δείκτες Ανισότητας

Για τη μέτρηση της χωρικής ανισοκατανομής χρησιμοποιούνται **τέσσερις συμπληρωματικοί δείκτες**: ο **Συντελεστής Gini** (συνολική εικόνα, εύρος 0 έως 1, με υψηλότερες τιμές να υποδηλώνουν μεγαλύτερη συγκέντρωση), ο **δείκτης Theil** με αποάθροιση σε ανισότητα εντός (within) και μεταξύ (between) γεωγραφικών ενοτήτων, ικανότητα που επιτρέπει τον εντοπισμό αν η ανισοκατανομή οφείλεται σε διαφορές μεταξύ των ΠΕ ή εντός κάθε ΠΕ μεταξύ των Δήμων, ο **Δείκτης Hoover** (ποσοστό επιχειρήσεων που θα έπρεπε να μετακινηθούν για ισοκατανομή ως προς τον πληθυσμό, εύρος 0 έως 1) και ο **σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (Weighted CV)** ως μέτρο διασποράς γύρω από τον περιφερειακό μέσο όρο.

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, ο Συντελεστής Gini σε επίπεδο Δήμων διαμορφώνεται σε 0,412, από τις χαμηλότερες τιμές πανελλαδικά, και ο Δείκτης Hoover σε μόλις 0,059. Οι σχετικά χαμηλές αυτές τιμές αντανακλούν τη διάσπαρτη και πολυκεντρική δομή της Περιφέρειας, στην οποία απουσιάζει ένας ενιαίος κυρίαρχος εμπορικός πόλος και η δραστηριότητα κατανέμεται σε πολλαπλά αστικά κέντρα. Ο δείκτης Theil για το σύνολο της επιχειρηματικότητας (0,291) αποδίδεται κατά 89,8% στη συνιστώσα intra-zone, εύρημα που δείχνει ότι η όποια ανισοκατανομή προκύπτει σχεδόν αποκλειστικά εντός κάθε Περιφερειακής Ενότητας, μεταξύ της έδρας της και των μικρότερων Δήμων της, και ελάχιστα μεταξύ των πέντε ΠΕ. Σε επίπεδο κλάδων, ο Συντελεστής Gini σε επίπεδο Δήμων διαμορφώνεται σε 0,485 για το λιανικό και 0,471 για το χονδρικό εμπόριο, ενώ σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων περιορίζεται σε 0,136 για το σύνολο, επιβεβαιώνοντας την ισόρροπη κατανομή μεταξύ των ΠΕ. Ο σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας διαμορφώνεται σε 0,174 για το σύνολο της επιχειρηματικότητας, 0,279 για το λιανικό και 0,324 για το χονδρικό εμπόριο, τιμές που επιβεβαιώνουν την ελαφρώς μεγαλύτερη διασπορά του χονδρικού εμπορίου μεταξύ των Δήμων.

Ε. Ανάλυση Shift-Share

Η ανάλυση **Shift-Share** αποαθροίζει την παρατηρηθείσα μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων σε **τρεις συνιστώσες**: την **Εθνική** (αναμενόμενη μεταβολή αν η Περιφέρεια ακολουθούσε τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του εμπορίου), τη **Διαρθρωτική** (επιπλέον μεταβολή λόγω της κλαδικής σύνθεσης, δηλαδή αν η Περιφέρεια εξειδικεύεται σε κλάδους που αναπτύσσονται ταχύτερα ή βραδύτερα από το σύνολο) και τη **Διαφορική** (το υπόλοιπο που αποδίδεται σε τοπικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα). Ισχύει πάντα η σχέση: **Παρατηρηθείσα Μεταβολή = Εθνική + Διαρθρωτική + Διαφορική**.

Αρνητική Διαφορική Συνιστώσα υποδηλώνει υστέρηση της Περιφέρειας έναντι του εθνικού μέσου όρου στους ίδιους κλάδους, η δε θετική αντικατοπτρίζει τοπικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Στην περίπτωση της Περιφέρειας, η Διαφορική Συνιστώσα είναι αισθητά αρνητική και στους δύο κλάδους του εμπορίου, −295,32 επιχειρήσεις στο λιανικό και −93,17 στο χονδρικό (αθροιστικά −388,49, βλ. Παράγραφο 5.3), με δέκα από τις έντεκα κατηγορίες του λιανικού και το σύνολο των εννέα κατηγοριών του χονδρικού εμπορίου να εμφανίζουν αρνητική τιμή. Το εύρημα υποδηλώνει ότι το τοπικό εμπόριο αναπτύχθηκε με ρυθμούς χαμηλότερους από ό,τι θα δικαιολογούσε η εθνική τάση και η κλαδική του σύνθεση, εικόνα συμβατή με μια εκτεταμένη και διάσπαρτη αγροτική αγορά περιορισμένης πυκνότητας.

ΣΤ. RBDI

Ο **Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)** συντίθεται από **τέσσερις σταθμισμένες συνιστώσες**: τον Ρυθμό Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBFR, βαρύτητα 35%), τον Δείκτη Διατήρησης (Retention Rate, βαρύτητα 20%), τον Συντελεστή Χωροθέτησης Εμπορίου (LQ, βαρύτητα 25%) και τον Δείκτη Εντροπίας Shannon της συνολικής οικονομίας (βαρύτητα 20%). Πριν από τη σταθμισμένη άθροιση εφαρμόζεται κανονικοποίηση με λογαριθμικό μετασχηματισμό και κλιμάκωση min-max στο διάστημα [0,1] ανά συνιστώσα, ώστε να εξασφαλίζεται η συγκρισιμότητα μεταξύ μεγεθών διαφορετικής κλίμακας.

Ο RBDI αποτυπώνει αποκλειστικά τη δυναμική του εμπορικού τομέα και δεν αποτελεί δείκτη γενικής αναπτυξιακής ικανότητας της Περιφέρειας. Η Περιφέρεια Πελοποννήσου, με τιμή RBDI 0,4320 (7η/13), εμφανίζει μικτό προφίλ: ισχυρή διατήρηση του εμπορικού ιστού (0,966, 5η/13) και ικανοποιητική εξειδίκευση

(LQ 1,04, 7η/13), σε συνδυασμό με χαμηλό σχετικό ρυθμό ίδρυσης (0,566, 12η/13) και κλαδική ποικιλομορφία κοντά στον εθνικό μέσο όρο (3,24, 9η/13). Ο χαμηλός ρυθμός ίδρυσης αποτελεί τη βασική συνιστώσα που συγκρατεί τη συνολική τιμή του δείκτη. Η ερμηνεία της θέσης αυτής αναλύεται διεξοδικά στο Κεφάλαιο 6.

Ζ. Επιφυλάξεις Ερμηνείας

Η ερμηνεία των δεικτών της Περιφέρειας Πελοποννήσου απαιτεί την αναγνώριση του μικτού και διάσπαρτου χαρακτήρα της, ως εκτεταμένης ηπειρωτικής Περιφέρειας στην οποία μια αγροτική ενδοχώρα συνυπάρχει με ένα παράκτιο τουριστικό τόξο, χωρίς την παρουσία ενιαίου κυρίαρχου αστικού πόλου. Ο μεγαλύτερος εμπορικός Δήμος (Καλαμάτας) συγκεντρώνει μόλις το 14,19% της περιφερειακής βάσης, ενώ χαρακτηριστική είναι η διάκριση της διοικητικής έδρας (Τρίπολη) από τον μεγαλύτερο επιχειρηματικό πόλο (Καλαμάτα).

Ο χαμηλός σχετικός ρυθμός ίδρυσης εμπορικών επιχειρήσεων (CBFR 12η/13) δεν αποτυπώνει επιχειρηματική αδυναμία, αλλά τη συγκρατημένη επιχειρηματική ανανέωση μιας εκτεταμένης αγροτικής οικονομίας. Η ελαφρά υπερεκπροσώπηση του εμπορίου (Συντελεστής Χωροθέτησης 1,04) και η ισχυρή διατήρηση του εμπορικού ιστού αντανακλούν έναν εδραιωμένο εμπορικό τομέα που εξυπηρετεί μια γεωγραφικά διεσπαρμένη ζήτηση. Το χονδρικό εμπόριο, πέραν της εξυπηρέτησης της τοπικής αγοράς, συνδέεται με τον εφοδιασμό της αγοράς της Αττικής, ιδίως μέσω της Κορινθίας.

Η σαφής κυριαρχία της intra-zone συνιστώσας του δείκτη Theil (89,8%) απαιτεί προσοχή κατά την ερμηνεία των δεικτών ανισοκατανομής: η εμπορική δραστηριότητα κάθε Περιφερειακής Ενότητας συγκεντρώνεται στην έδρα της, ενώ οι περιβάλλοντες αγροτικοί Δήμοι εμφανίζουν περιορισμένη εμπορική βάση.

Ειδικότερα, ο Δήμος Μεγαλόπολης εντάσσεται σε διακριτή κατηγορία ως Δήμος ενεργειακής μετάβασης, με την τοπική οικονομία σε φάση αναδιάρθρωσης μετά την απολιγνιτοποίηση και τη σταδιακή απόσυρση της λιγνιτικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, στοιχείο που καθιστά τους εμπορικούς δείκτες του Δήμου ιδιαίτερα ευμετάβλητους. Παράλληλα, οι μικρότεροι αγροτικοί Δήμοι της ενδοχώρας εμφανίζουν περιορισμένη απόλυτη εμπορική βάση που καθιστά τους σχετικούς δείκτες ευμετάβλητους: σε ορισμένους από αυτούς καταγράφονται αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης εμπορίου, οι οποίοι χρήζουν διαχρονικής παρακολούθησης προτού αξιολογηθούν ως διαρθρωτική τάση ή ως συγκυριακό αποτέλεσμα της εκκαθάρισης του μητρώου.

Τέλος, υπενθυμίζεται ότι ο Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής, με τιμή 0,4320 και κατάταξη 7η/13, μετρά αποκλειστικά τη δυναμική του εμπορικού τομέα. Η ενδιάμεση κατάταξη δεν αντικατοπτρίζει αδυναμία, αλλά τη διαρθρωτική πραγματικότητα μιας εκτεταμένης αγροτικής και τουριστικής Περιφέρειας, στην οποία η αναπτυξιακή δυναμική διαχέεται σε πολλαπλά μικρότερα κέντρα και στους εξωεμπορικούς τομείς της αγροτικής παραγωγής και του τουρισμού, οι οποίοι δεν αποτυπώνονται στις εμπορικές συνιστώσες που συνθέτουν τον RBDI.